

ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΟΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ;

Κείμενα τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὄρους
καί ἄλλων ἁγιορειτῶν Πατέρων
περί τοῦ διαλόγου
Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων (Μονοφυσιτῶν).

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΟΣΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ 1995

**ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΟΙ
ΟΡΘΟΔΟΕΙ;**

**ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΟΙ
ΟΡΘΟΔΟΕΙ;**

Ἱερά Μονή Ὁσίου Γρηγορίου
Ἁγίου Ὄρους 1995
Εἶναι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι ὀρθόδοξοι;
ISBN 960-7553-03-9
Ἐκτύπωσης-Βιβλιοδεσία «Μέλισσα»
Ἀσπροβάλτα τηλ. (0397) 23 313

Ἡ εἰκὼν τοῦ ἐξωφύλλου πού παριστᾷ
τὴν Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο
προέρχεται ἀπὸ τὸν κώδικα 483
τῆς Ἱεραῆς Μονῆς Βατοπαιδίου Ἀγ. Ὄρους.

ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΟΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ;

Κείμενα τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους
καί ἄλλων ἁγιορειτῶν Πατέρων
περί τοῦ διαλόγου
Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων (Μονοφυσιτῶν).

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΟΣΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ 1995

«Ταύτην ἔμαθον ἐγὼ τὴν πίστιν, καὶ ἐδιδάχθην ἔκ τε τῶν προαποδημησάντων ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων ἡμῶν, καὶ ἐκ τῶν νῦν περιόντων, καὶ τοὺς οἴακας τῆς καθολικῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας πεπιστευμένων, καὶ ὀρθῶς πρὸς τὸν λιμένα τοῦ θείου θελήματος αὐτὴν διακυβερονώντων· ἀντὶ παντός ἁξιώματος, ταύτην τῷ Θεῷ προσφέρων τὴν ὁμολογίαν ἄχραντον καὶ ἀμόλυντον, καὶ πάσης αἰρετικῆς ζάλης ὑψηλοτέραν. Βίω γάρ ἐργοις κατηγλαϊσμένῳ δικαιοσύνης οὐκ ἔχω καυχᾶσθαι, καὶ πᾶσάν μου τὴν ἐνθάδε ζωὴν παραδάτης αὐθαίρετος τῶν θείων νόμων γενόμενος».

(Ἅγιος Μάξιμος ὁ ὁμολογητής, *Ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον, Περί τῶν ὀρθῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ δογμάτων καὶ κατὰ Σεήρου τοῦ αἰρετικοῦ*, PG 91, 532 C).

«Ἦλεγξας σαφῶς, ἐγγράφως Ἰωάννη, τοῦ Νεστορίου τὴν διαίρεσιν, Σεθήρου τὴν σύγχυσιν, μονοθέλητον παράνοιαν, καὶ πίστιν μονενέργητον, φέγγος ὀρθοδοξίας, πᾶσιν ἀστράψας τοῖς πέρασιν».
(*Τροπᾶριον ἐκ τῆς ἡ΄ ὥδης τοῦ Κανόνος τοῦ Ἁγίου, Μηναιὸν Δεκεμβρίου δ΄*).

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ θεολογικός Διάλογος πού διεξάγεται τελευταῖα μέ τούς Ἀντιχαλκηδόνιους ἔχει δημιουργήσει στίς συνειδήσεις πολλῶν Ὁρθοδόξων πιστῶν σοβαρά ἐρωτήματα, ὅσον ἀφορᾷ τήν δογματική τους ταυτότητα. Ἀντιχαλκηδόνιοι ὀνομάζονται οἱ Χριστιανοί, οἱ ὅποιοι δέν ἐδέχθησαν τήν Δ' καί τίς ἐπόμενες Οἰκουμενικές Συνόδους, ἀπεκόπησαν ἀπό τήν Ἐκκλησία καί ἐσχημάτισαν τίς μονοφυσιτικές ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς, δηλαδή τῶν Κοπτῶν τῆς Αἰγύπτου, τῶν Αἰθιόπων, τῶν Ἀρμενίων, τῶν Συρο-ἰακωβιτῶν καί τῶν Ἰνδῶν τοῦ Μαλαμπάρ.

Οἱ Κοινές Δηλώσεις, κείμενα πού προήλθαν ἀπό τίς θεολογικές συζητήσεις, ἀποφαίνονται ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι εἶναι κατά βάθος ὀρθόδοξοι καί ἐχωρίσθησαν ἀπό τήν Ἐκκλησία γιά δευτερεύοντες λόγους (ἐθνικούς, πολιτικούς κλπ). Ἄλλοι ἀντιθέτως ἱεράρχαι, θεολόγοι, μοναχοί καί λαϊκοί ὑποστηρίζουμε ὅτι οἱ θέσεις τῶν Κοινῶν Δηλώσεων εἶναι ξένες καί ἀντίθετες πρὸς τήν συνείδησι τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι εἶναι μονοφυσιῖται καί ὡς ἐκ τούτου χωρισμένοι ἀπό τό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας λόγω τῆς διαφορετικῆς των πίστεως.

Παρεμβαίνουμε στόν ἐνδοορθόδοξο διάλογο περὶ τοῦ διαλόγου Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων μέ φόβο Θεοῦ, ὄχι γιά νά ἐμποδίσουμε τήν ἐπιστροφή καί ἔνωσι τῶν Ἀντιχαλκηδονίων μέ τήν μόνη Μία Ἀγία Καθολική καί Ἀποστολική Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία μας, ἀλλά γιά νά συντελέσουμε ταπεινά ὥστε ἡ ἔνωσις νά γίνη ἐν ἀληθείᾳ,

νά εἶναι θεοσυνέργητος, γνησία καί μόνιμος. Ἐξετάζοντες ἀμερόληπτα καί μέ πολλή προσοχή τά κείμενα τῶν τριῶν κοινῶν δηλώσεων τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς δέν ἀναπαυόμεθα. Νομίζουμε ὅτι δέν ἐκφράζουν τήν πληρότητα τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεώς μας.

Δέν θεωροῦμε ὑπερβολή νά ὑποστηρίξουμε ὅτι γιά μιᾶ ἀκόμη φορά ἡ πίστις εἶναι τό κινδυνευόμενον. Καί ἄρα ἡ σωτηρία εἶναι τό κινδυνευόμενον, ἀφοῦ ἡ σωτηρία ἐξαρτᾶται ἅμεσα ὄχι μόνο ἀπό τήν ἐνάρετο ζωή, ἀλλά καί ἀπό τήν ὀρθή πίστι.

Ἡ διαφορά μας μέ τούς Ἀντιχαλκηδονίους ἀφορᾷ αὐτό τό Πανάγιο Πρόσωπο τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Οἱ ἅγιοι καί θεοφόροι Πατέρες μας ἀπό τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί ἐντεῦθεν ἐπεσήμαναν ὅτι ὄχι μόνον ὁ Εὐτυχής, ἀλλά καί ὁ Σεβῆρος καί ὁ Διόσκορος δέν εἶχαν τήν ὀρθή πίστι περί τοῦ προσώπου τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου καί τῶν δύο ἐν Αὐτῷ τελείων φύσεων, τῆς θείας καί τῆς ἀνθρωπίνης. Καί ἀκόμη ὅτι συνέχεαν τίς φύσεις πρεσβεύοντες ὅτι ὁ Θεάνθρωπος δέν εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, τό δεύτερο Πρόσωπο τῆς Παναγίας Τριάδος, τό ὁποῖο προσέλαβε τήν ἀνθρωπίνη φύσι καί τήν ἔνωσε ἐν τῇ αἰδίῳ Ὑποστάσει Του μέ τήν θεία φύσι, ἀλλά κάποια ἄλλη θεανθρωπίνη ὑπαρξίς, ἡ ὁποία προῆλθε ἀπό τήν ἔνωσι τῶν δύο φύσεων. Ἄλλωστε τούς εἶναι ἀδιανόητο ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἤμποροῦσε νά ὑπάρχη χωρίς ὑπόστασι ἢ, ὅπως πιό σύγχρονα λέγουν, χωρίς συγκεκριμένη ἀτομικότητα. Κατά τήν ὀρθόδοξο

Πίστι μας, ἡ προσληφθεῖσα ἀνθρωπίνη φύσις δέν ἔχει ἰδική της ὑπόστασι, ἀλλά ὡς ὑπόστασί της ἔχει τήν Ὑπόστασι τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Γι' αὐτό οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι φοβοῦνται νά ὁμιλήσουν περὶ δύο φύσεων μετὰ τήν ἔνωσι καί νά ἀριθμήσουν τίς δύο φύσεις, τό ὁποῖο κατὰ τοὺς ἁγίους Πατέρας εἶναι τό μόνο πού ἐξασφαλίζει τήν ὀρθόδοξο πίστι ἔναντι τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ.

Γιά τήν προάσπισι τῶν Ὁρθοδόξων ἀπό τήν κακοδοξία αὐτή ἡ Ἐκκλησία δι' Οἰκουμενικῶν καί Τοπικῶν Συνόδων ἐπέβαλε ὄχι μόνο στόν Εὐτυχῆ, ἀλλά καί στούς Διόσκορο καί Σεβῆρο καί τήν μετ' αὐτῶν "ἐναγῆ συμμορίαν" τά γνωστά ἀναθέματα.

Σήμερα ἡ κοινὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ διαλόγου Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων μᾶς λέγει ὅτι οἱ Διόσκορος καί Σεβῆρος δέν ἦσαν αἵρετικοί, οὔτε κατεδικάσθησαν γιά αἵρεσι, ἀλλά γιά σχῆσμα, καί ὅτι οἱ σημερινοὶ ὁπαδοὶ τοὺς πιστεύουν ὀρθοδόξως, ἔστω καί ἂν δέν δέχωνται τοὺς Ὅρους καί τίς ἀποφάσεις τῶν ἁγίων Δ', Ε', ΣΤ' καί Ζ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Καί ἀκόμη μᾶς λέγει ὅτι ὅλα σχεδόν εἶναι ἔτοιμα γιά τήν ἔνωσι.

Πολύ θά ἠθέλαμε νά εἶναι ἔτσι τά πράγματα.

Πολύ ὅμως λυπούμεθα πού δέν εἶναι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. Λυπούμεθα γιά τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους πού δέν δέχονται τόν ἀληθῆ Χριστό τοῦ Εὐαγγελίου καί τῆς Ἐκκλησίας μέ ὅ,τι αὐτό συνεπάγεται. Καί ἀκόμη λυπούμεθα πού τά ὀρθόδοξα μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς δέν ἔδωσαν τήν δέουσα προσοχὴ στό σοβαρώτατο αὐτό θέμα.

Ἐμεῖς ὁμως αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκη, πρὸ τοῦ ὑπαρκτοῦ κινδύνου νὰ νοθευθῇ ἡ καθαρὰ καὶ ἀμώμητος πίστις τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα στοῦ κέντρο της πού εἶναι ἡ Κεφαλὴ της, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, νὰ ὁμολογήσουμε τὴν ὀρθόδοξο πίστι ἀκαινοτόμητο, ἀνόθευτο, ἀκεραία, "ἐπόμενοι τοῖς ἁγίοις Πατράσι".

Δέν ἡμποροῦμε νὰ δεχθοῦμε ἓνα Χριστό πού οἱ δύο φύσεις Του συγχέονται· πού οἱ δύο φύσεις Του δέν εἶναι τέλειες καὶ μετὰ τὴν ἀσύγχυτο, ἄτρεπτο, ἀδιαίρετο ἔνωσιν των· διότι αὐτό θά ἐσήμαινε ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δέν προσλαμβάνεται σωστά ἀπὸ τὸν Θεό Λόγο καὶ ἄρα δέν θεραπεύεται καὶ δέν θεώνεται. Καὶ ἐπίσης ἅς ἐξετασθῇ μήπως ἡ σύγχυσις στὶς φύσεις πού ἐνώνονται στοῦ Πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Λόγου εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη ἀρνητικές συνέπειες καὶ στὰ ἀνθρώπινα πρόσωπα πού ἐπιδιώκουν τὴν μετ' Αὐτοῦ ἔνωσιν καὶ γιὰ τὰ ὁποῖα ὁ Χριστός εἶναι τό Ἀρχέτυπο.

Τὰ κείμενα πού ἀκολουθοῦν ἅς γίνουν δεκτά ὡς ὁμολογία τῆς Πίστεώς μας πού προσφέρεται μέ ἀγάπη καὶ πρὸς τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους, τοὺς ὁποίους δέν πρέπει νὰ ἐξαπατήσουμε ὠραιοποιώντας τὴν ἀρρωστημένη τους κατάστασι. Μέ τό νὰ τοὺς χαρακτηρίζουμε ὀρθοδόξους δέν σημαίνει ὅτι καὶ ἔγιναν ὀρθόδοξοι.

Ἡ ὁμολογία αὕτη εἶναι χρέος ἀγάπης καὶ πρὸς τὸν Σωτῆρα μας Χριστό πού θέλει καὶ ἀναμένει ἀπὸ ἐμᾶς νὰ τὸν πιστεύουμε καὶ νὰ τὸν κηρύττουμε ὀρθοδόξως.

Εἶναι ἀκόμη χρέος εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἁγίους Πατέρας μας, οἱ ὁποῖοι αὐτὴν τὴν πίστι ὡμολόγησαν,

ἐκήρυξαν, ἔδογμάτισαν, μᾶς παρέδωσαν καί γι' αὐτήν τήν πίστι ἐθυσιάσθησαν. Ἄς μή λησμονοῦμε πόσους διωγμούς καί θανάτους ὑπέστησαν γι' αὐτήν τήν πίστι οἱ ἅγιοι Ὁμολογηταί, καί ἐν προκειμένῳ ὁ ἅγιος Φλαβιανός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καί ὁ ἅγιος Προτέριος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐνῶ ἡ αἵρεσις τῶν Ἀντιχαλκηδονίων δέν μᾶς εἶναι καθόλου ἀγαπητή καί ἀποδεκτή, οἱ ἴδιοι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι μᾶς εἶναι πολύ ἀγαπητοί γιά δύο κυρίως λόγους:

Πρῶτον, γιατί διетήρησαν πολλά στοιχεῖα τῆς ἀρχαίας Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, πρᾶγμα πού τοὺς φέρει πολύ κοντά μας. Τέτοια στοιχεῖα εἶναι ὁ μοναχισμός, ἡ λατρεία, ἡ ἄσκησις, ἡ εὐλάβεια, ἡ τιμὴ πρὸς τοὺς Ἁγίους. Εἶναι ἐπίσης καί τό γεγονός ὅτι δέν ἔχουν ἐκπέσει σέ ἄλλες αἵρέσεις, οὔτε ἔχουν ἐπηρεασθῇ ἀπό τόν σχολαστικισμό καί ὀρθολογισμό τῶν δυτικῶν.

Δεύτερον, γιατί εὐρίσκονται ἀνάμεσα στήν πλημμυρίδα τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου, γεγονός πού τοὺς ἀναγκάζει νά ζοῦν μέσα σέ ἀνασφάλεια, κινδύνους προσωπικούς καί ἐθνικούς καί γενικῶς σέ κατάστασι πού θυμίζει τήν ἰδική μας κατά τοὺς χρόνους τῆς ὀθωμανικῆς δουλείας.

Γιά τοὺς λόγους αὐτοὺς οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι λαοὶ ἔχουν ἀνάγκη καί τῆς ἰδικῆς μας μερίμνης, συμπαθείας, στοργῆς καί φροντίδος. Καί τό σπουδαιότερο, ἔχουν ἀνάγκη ἀπό τόν φωτιστικό λόγο τῆς Ἐκκλησίας καί τήν ζωοποιό Χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τά ὁποῖα ἐπὶ χίλια

πεντακόσια ἔτη στεροῦνται ἐξ αἰτίας τοῦ χωρισμοῦ τους ἀπό τήν κοινωνία τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτούς, ὅπως καί γιά κάθε ἄλλον αἵρετικό, προσεύχεται ἡ Ἐκκλησία: «τούς πεπλανημένους ἐπανάγαγε, καί σύναψον τῇ Ἀγίᾳ σου Καθολικῇ καί Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ» (θ. Λειτουργία τοῦ Μεγ. Βασιλείου).

Μέ αὐτό τό πνεῦμα καί ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία ἐπλησίαζε τούς αἵρετικούς ἀπό τούς παλαιούς ἀκόμη χρόνους καί συνδιελέγετο μαζί τους, ὥστε νά τούς ἐπαναφέρει στήν ὀρθή πίστι καί στήν κοινωνία μέ τόν Χριστό.

Ἔτσι ὀφείλουν νά γίνωνται καί σήμερα οἱ θεολογικοὶ Διάλογοι, ὡς ἔκφρασις τῆς ἱεραποστολικῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Νομίζουμε ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε πορεία τοῦ διαλόγου εἶχε ἓνα μόνο θετικό ἀποτέλεσμα, νά δείξη ὅτι εἶναι πολύ δύσκολο οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι νά δεχθοῦν ἀνόθευτο τήν Ὁρθόδοξο Πίστι καί συγκεκριμένα τήν Ὁρθόδοξο Χριστολογία καί ὅτι καμμία θεολογική διπλωματία δέν μπορεῖ νά ἀποκρύψει τήν ἀλήθεια ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι δέν εἶναι Ὁρθόδοξοι.

Παρ' ὅλα αὐτά πιστεύουμε ὅτι πρέπει νά συνεχίσουμε τίς ἐπαφές, τίς συνομιλίες, τίς ἀνταλλαγές ἐπισκέψεων, καί πρό πάντων τίς ἔμπονες προσευχές. Ἴσως ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, τόν ὁποῖον καί αὐτοί ἀγαποῦν, ἔστω καί ἂν δέν τόν πιστεύουν ὀρθοδόξως, τούς φωτίσει νά κατανοήσουν σύν τῷ χρόνῳ ὅτι ἐάν δεχθοῦν καί μετά τήν ἔνωσι τῶν δύο φύσεων δύο τίς φύσεις, καί τόν Χριστό ὅχι μόνον ἐκ δύο φύσεων, ἀλλά καί ἐν δύο φύσεσιν,

κατά τήν ὁμολογία τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δέν κινδυνεύουν νά περιπέσουν στὸν Νεστοριανισμό. Ἐτσι θά ἀποδεχθοῦν τήν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία ὡς ἔχει.

Γιατί σπεύδουμε σέ θεδιασμένη ἔνωση ἐντὸς εἴκοσι καὶ τριάντα ἐτῶν, διὰ τῆς ἄρσεως σχίσματος πού διήρκεσε χίλια πεντακόσια χρόνια; Γιατί δέν ἀφήνουμε τό Ἅγιο Πνεῦμα νά ὁδηγήσῃ τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους ἀδελφούς σέ μιά σταδιακὴ καὶ ἐν χρόνῳ ὠρίμανσι καὶ ἀποδοχῇ τῆς γνησίας Ὁρθοδοξίας;

Μήπως ἡ σπουδὴ γιὰ τήν πραγματοποιήσει θεδιασμένης ἐνώσεως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ὑποκρύπτει κάποια ἔπαρσι; Ἡ μήπως πρέπει νά συμμορφωθοῦμε καὶ ἐμεῖς μέ τό γενικώτερο κλίμα τῆς ἐποχῆς μας πού ἐπιδιώκει ἐνώσεις ὅχι μέ συμφωνία στήν πίστι, ἀλλὰ μέ ἀνοχή καὶ συνύπαρξι κάθε πίστεως;

Ζητοῦμε τίς θεοπειθεῖς εὐχές ὅλων τῶν ἁγίων Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ καὶ ταπεινά τοὺς ἱκετεύουμε νά μελετήσουν καὶ ἀποφανθοῦν γιὰ τό ὑπ' ὄψιν θέμα. Δέν εἶναι παρονυχίς. Ἀνήκει στά καίρια τῆς πίστεως, διότι ἀφορᾷ τό Πανάγιο Πρόσωπο τοῦ Λυτρωτοῦ μας καὶ ἄρα τήν σωτηρία μας καὶ τήν σωτηρία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἴδού ἓνα θέμα πού θά ἔπρεπε νά ἀπασχολήσῃ μιά Γενική Σύνοδο ὅλων τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας μας ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι συνερχομένων καὶ ἀποφαινομένων, ἀφοῦ ἀκουσθοῦν ὅλες οἱ ἀπόψεις. Εἶναι δυνατόν ὀλιγόριθμες ἐπιτροπές νά ἀντικαταστήσουν τίς Συνόδους τῆς Ἐκκλησίας (Τοπικές ἢ Οἰκουμενικές);

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ
ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΜΕΤΑΞΥ
ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΩΝ

Ἡ Γ' κοινή δήλωσις τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου μεταξύ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τῶν Ἀνατολικῶν "Ὁρθοδόξων" (Ἀντιχαλκηδονίων) Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία συνῆλθεν εἰς Σαμπεζύ τῆς Ἑλβετίας ἀπό 1ης ἕως 6ης Νοεμβρίου 1993, μᾶς προεκάλεσεν ἀνησυχίαν καί φόβον. Ἡ Μικτή Ἐπιτροπή προτείνει ἄρσιν τῶν ἀναθεμάτων «ὕπὸ τῶν Προκαθημένων ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν δύο μερῶν διὰ τῆς ὑπογραφῆς εἰδικῆς ἐκκλησιαστικῆς πράξεως, ἐν τῇ ὁποία θά διακηρύσσεται ὑφ' ἑκατέρας πλευρᾶς ὅτι ἡ ἑτέρα εἶναι κατὰ πάντα ὀρθόδοξος», καί ὅτι «ἡ ἄρσις τῶν ἀναθεμάτων πρέπει νά συνεπάγεται ὅτι α) ἀποκαθίσταται ἀμέσως ἡ πλήρης κοινωνία τῶν δύο πλευρῶν, β) οὐδεμία κατ' ἀλλήλων καταδίκη τοῦ παρελθόντος, συνοδική ἢ προσωπική, εἶναι πλέον ἐνεργός...»

Τά ἀνωτέρω, ἐάν ὀρθῶς κατανοοῦμεν αὐτά, σημαίνουν ὅτι ἐπικεῖται ἡ ἔνωσις, τήν ὁποίαν ἤδη ἐν μέρει ἐπραγματοποίησε τό Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας. Θά ἔπρε-

πε, θεβαίως, νά πανηγυρίσωμεν διά τήν ἐπικειμένην ἔνωσιν, ἐάν ἡ ἔνωσις αὕτη ᾗτο ἡ δέουσα, ἡ ἀπό ὀρθοδόξου πλευρᾶς ἀποδεκτή, ἥτοι ἐν ἀληθείᾳ. Ἐπειδή ὁμως, καθὼς θά ἐξηγήσωμεν περαιτέρω, αἱ προϋποθέσεις αὗται δέν πληροῦνται καθ' ἡμᾶς καί κατ' ἄλλους θεολόγους, φοβούμεθα ὅτι ἡ πρὸς τήν ἔνωσιν σπουδή θά ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα, πρῶτον μὲν μίαν νόθον καί ψευδῇ ἔνωσιν, δεύτερον δέ σχῆμα ἐσωτερικόν εἰς τήν καθ' ἡμᾶς ἀγίαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Θά ἀναφέρωμεν ἐν συνεχείᾳ τὰς ἐπιφυλάξεις μας.

1. Παρατηρεῖται καί εἰς τὰς τρεῖς ἐπισήμους δηλώσεις παραίτησις τῶν Ὁρθοδόξων ἀπὸ τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν, καθ' ἣν τήν Μίαν, Ἀγίαν, Καθολικὴν καί Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν ἀποτελεῖ μόνον ἡ καθ' ἡμᾶς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Ἀναγνωρίζονται καί οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι ὡς "Ὁρθόδοξοι Ἀνατολικοί", καί ἀμφότεραι αἱ Ἐκκλησίαι ὡς δύο ἰσότιμοι οἰκογένειαι τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας. Πρόκειται, δηλαδή, περὶ μορφῆς θεωρίας τῶν κλάδων.

Ὡς χαρακτηριστικῶς παρατηρεῖ ὁ Καθηγητὴς Γ. Μαντζαρίδης: «Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχει τὴ συνείδηση ὅτι ἀποτελεῖ τήν ἀδιάκοπην συνέχειαν τῆς μιᾶς ἀδιαιρέτης Ἐκκλησίας. Καί στηρίζει τὴ συνείδησίν της αὐτὴ στή διαχρονικὴ ἐνότητά της μὲ τήν ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς οὐσιῶδες γνῶρισμα τῆς φύσεώς της, δέν μπορεῖ νά τεθεῖ ὑπὸ διαπραγματεύσιν. Δέν ὑπάρχουν πολλὰς Ἐκκλησίες, γιατί δέν ὑπάρχουν πολλοὶ Χριστοὶ ἢ πολλὰ σώματα Χριστοῦ. Ἡ θέσις αὕτη

δέν εἶναι οὔτε ὀπισθοδρομική οὔτε συντηρητική, ἀλλά αὐτονόητη καί παραδοσιακή. Εἶναι ἡ θέση πού εἶχε ἐξαρχῆς ἡ Ἐκκλησία καί πρόβαλλε πάντοτε ἡ κοινή ἐκκλησιαστική παράδοση. Γι' αὐτό καί ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο ὑποστηρίζεται ἡ ἀποκατάσταση πλήρους κοινωνίας τῶν Ἀντιχαλκηδονίων μέ τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δημιουργεῖ σοβαρές ἀνησυχίες γιά κρίση ταυτότητας στήν ἴδια τήν Ὁρθοδοξία. Δέν εἶναι δυνατό ὑπό τό φῶς νεώτερης δογματικῆς συμφωνίας Σύνοδοι πού καταδικάστηκαν ἀπό Οἰκουμενικές Συνόδους νά θεωρηθοῦν ὀρθόδοξες στή διδασκαλία τους, γιατί ἡ διδασκαλία δέν ἐξαντλεῖται στή διατύπωση μόνο τοῦ δόγματος, ἀλλά ἐκφράζει τήν ἐνότητα καί τήν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας. Οὔτε μποροῦν πρόσωπα πού ἀναθεματίζονται στό *Συνοδικόν* τῆς Ὁρθοδοξίας νά θεωροῦνται Πατέρες μιᾶς ἄλλης Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία τελικά γίνεται ἀποδεκτή ὡς ταυτόσημη μέ ἐκείνην πού συνέταξε τό *Συνοδικόν*. Πάντοτε, καί ἰδιαίτερα σέ κρίσιμους καιρούς σάν τούς σημερινούς, ἡ προσήλωση στή διαχρονική συνείδηση καί ταυτότητα τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι ἐπιτακτική» (Γ. Μαντζαρίδης, *Ἡ ἐμπειρική Θεολογία στήν οἰκολογία καί τήν πολιτική*, Θεσσαλονίκη 1994, σ. 157-8).

2. Παραιτούμεθα οἱ Ὁρθόδοξοι ἀπό τήν ἱστορικήν μας συνέχειαν καί ταυτότητα μέ τήν Ἐκκλησίαν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων (Δ', Ε' καί ΣΤ'), δεχόμενοι ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι πάντοτε ἦσαν ὀρθόδοξοι καί οἱ Πατέρες των (Διόσκορος καί Σεβήρος) ὁμοίως. Ἐμμέσως δηλαδή δεχόμεθα ὅτι αἱ Οἰκουμενικάι αὗται Σύνοδοι ἐπλα-

νήθησαν καί ἡμεῖς τὰς διορθώνομεν. Προσπάθεια συμβιβασμοῦ τῶν πραγμάτων δέν χωρεῖ. Ἡ αἱ Σύνοδοι ὠρθόμησαν τήν Ἀλήθειαν καί οἱ Διόσκορος καί Σεβήρος, ὡς καί οἱ τούτων διάδοχοι, ἦσαν αἰρετικοί ἤ, ἐάν οὗτοι δέν ἦσαν αἰρετικοί, αἱ Σύνοδοι ἐπλανήθησαν. Ὑπενθυμίζομεν σχετικῶς τόν εἰς τὰ Πρακτικά τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀναγραφόμενον τρόπον ψηφοφορίας τῶν Πατέρων, οἱ ὅποιοι ἐκλήθησαν νά ἀποφανθοῦν μέ ποίου τό μέρος τάσσονται, τοῦ Λέοντος ἢ τοῦ Διοσκορού:

«Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι καί ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον Διόσκορος ἔλεγε τό ἐκ δύο φύσεων δέχομαι, τό δέ δύο οὐ δέχομαι. ὁ δέ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Λέων δύο φύσεις λέγει εἶναι ἐν τῷ Χριστῷ ἡνωμένας ἀσυγχύτως, καί ἀτρέπτως, καί ἀδιαιρέτως, ἐν τῷ μονογενεῖ υἱῷ, τῷ σωτῆρι ἡμῶν. τίνι τοίνυν ἀκολουθεῖτε; τῷ ἀγιωτάτῳ Λέοντι, ἢ Διοσκόρῳ; οἱ εὐλαθέστατοι ἐπίσκοποι ἐδόησαν ὡς Λέων, οὕτω καί πιστεύομεν. οἱ ἀντιλέγοντες, Εὐτυχιανισταί εἰσιν. Λέων ὀρθοδόξως ἐξέθετο».

3. Ἡ προσπάθεια ἐπαναδιατυπώσεως, ὑπό τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς ὀρθοδόξου Χριστολογίας, παρά τήν ἀριστοτεχνικήν της διατύπωσιν ὑπό τῶν ἁγίων Δ', Ε' καί ΣΤ' Συνόδων, προκειμένου νά συμφωνήσουν οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι, καθ' ἡμᾶς κρίνεται ὡς ἄσκοπος καί ἐπικίνδυνος.

Ἀσκοπος, διότι θά ἀρχίσωμεν ἐξ ὑπαρχῆς νά συζητῶμεν ὅσα οἱ Πατέρες μέ τόσον κόπον καί ἀγῶνα καί

συνεζήτησαν καί ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἐδογματίσαν «τῷ
βραχεῖ ρήματι καί πολλῇ συνέσει», κατὰ τρόπον μὴ ἐπι-
δεχόμενον παρερμηνείαν. Ὡς δέ παρατηρεῖ καί ὁ Σεβ.
Μύρων (νῦν Ἐφέσου) Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης:
«Θεωροῦμεν ἀμετακίνητον τόν Ὅρον τοῦτον (τ. ἐ. τῆς
Δ' Συνόδου). Τόν θεωροῦμεν ἐπαρκῇ – φύσει καί θέσει,
πνευματολογικῶς, ἐκκλησιολογικῶς καί συνοδολογικῶς –
ἐπαρκῇ καί ἀπαραίτητον διὰ πᾶσαν ἔκφρασιν καί ἐρμη-
νείαν καί κατάληψιν τοῦ χριστολογικοῦ δόγματος περὶ
τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων. Ἐπεμείναμεν δέ καί ἐπιμέ-
νομεν εἰς τό ἀνεπίτρεπτον καί ἀνωφελές τῆς ἀναζητή-
σεως ἢ συντάξεως νέας χριστολογικῆς διατυπώσεως,
νέας χριστολογικῆς formula, ἔξω ἢ ἔστω καί παραλ-
λήλως πρὸς τόν Ὅρον τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου»
(Μητροπ. Μύρων Χρυσοστόμου Κωνσταντινίδου, *Διά-
λογος Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί Ἀρχαίων Ἀνατο-
λικῶν Ἐκκλησιῶν*, ἐν περιοδ. *Θεολογία*, Ἀθῆναι 1980,
τόμος 51, τεῦχος 1, σελ. 40).

Ἐπικίνδυνος, διότι ὑπὸ τήν νέαν διατύπωσιν τῆς Μι-
κτῆς Ἐπιτροπῆς, ἐκ πρώτης ὄψεως ὀρθόδοξον, χωροῦν
ἴσως καί ἐρμηνεῖται μετριοπαθοῦς καί συγκεκαλυμμένου
μονοφυσιτισμοῦ.

Ἐάν οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι δέχωνται τήν ὀρθόδοξον
Χριστολογία, τί τούς ἐμποδίζει νά ἀποδεχθοῦν τήν ὀρ-
θοδοξωτάτην διατύπωσιν τῆς ὑπὸ τῶν ἁγίων Δ', Ε' καί
ΣΤ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καί μάλιστα ὑπὸ τῆς ἁγίας
Δ' ἐν Χαλκηδόνι, ἡ ὁποία καί ἐκ τοῦ γνωστοῦ θαύματος

τῆς ἀγίας μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας ὡς ὁρθόδοξος ἐπιστοποιήθη;

Ἀρνούμενοι τοὺς Ὅρους τῶν Συνόδων αὐτῶν, μᾶς ἐπιτρέπουν βασίμως νά ὑποθέσωμεν ὅτι κατὰ δάθος ἀρνοῦνται τήν ὑπ' αὐτῶν κηρυττομένην ὁρθόδοξον Χριστολογία¹.

4. Ἡ ὑπό τῶν Ἀντιχαλκηδονίων καταδίκη τοῦ Εὐτυχοῦς δέν ἀποτελεῖ καθ' ἡμᾶς ἐγγύησιν τῆς ὁρθοδοξίας των. Πρέπει νά καταδικάσουν τόν μετριοπαθῆ μονοφυσιτισμόν τοῦ Σεβήρου καί τοῦ Διοσκόρου. Σημειωτέον ὅτι καί ὁ Σεβ. Νικοπόλεως δέχεται τόν Διόσκορον ὡς αἵρετικόν (Βλέπε Μητρ. Νικοπόλεως Μελετίου, *Ἀπάντησι* σέ *ἀπορίες*, ἐν περιοδ. *Ἐκκλησία*, 1-15 Ἰαν. 1992, ἀρ. 1).

Ἐξ ἄλλου περί τοῦ μονοφυσιτίζοντος χαρακτῆρος τῆς Χριστολογίας τῶν ὁπαδῶν τοῦ Σεβήρου γράφει ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ: «Ἐν τούτοις γιά τοὺς ὁπαδούς τοῦ Σεβήρου τό "ἄνθρώπινο" στόν Χριστό δέν ἦταν ἐντελῶς ἄνθρώπινο, γιατί δέν ἦταν δραστήριο, δέν ἦταν "αὐτοκινούμενο". Κατά τήν θεώρηση τῶν Μονοφυσιτῶν τό ἄνθρώπινο στό Χριστό ἦταν σάν ἓνα παθητικό ἀντικείμενο τῆς θεϊκῆς ἐπιδράσεως. Ἡ *θέωσις* φαίνεται ὅτι εἰ-

1 Τάς Ἀντιχαλκηδονίους Ἐκκλησίας χαρακτηρίζει ὁ Καθηγητής Ἰω. Καρμίρης ὡς «μονοφυσιτιζούσας» (βλ. παρά Νικ. Μητσόπουλου, *Ὁ ὁρος τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί ἡ ἄρνησις αὐτοῦ ὑπό τῶν σημερινῶν Ἀντιχαλκηδονίων*, ἐν περιοδ. *Ἐκκλησία*, 15-3-1992, ἀρ. 5, σ. 154, ὑποσημ. 6).

ναι μία μονόπλευρη πράξη τῆς θεότητος, χωρίς νά λαμβάνει ἀρκετά ὑπ' ὄψη τήν συνεργία τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας, ἡ πρόσληψη τῆς ὁποίας μέ κανένα τρόπο δέν ὑποθέτει ἓνα "δεύτερο ὑποκείμενο". Στή θρησκευτική τους ἐμπειρία τό στοιχεῖο τῆς ἐλευθερίας ἐν γένει δέν τονίζονταν ἐπαρκῶς καί αὐτό θά μπορούσε νά ὀνομαστεῖ ἀνθρωπολογικός μινιμαλισμός (μείωση τοῦ ἀνθρώπινου στόν Χριστό)». (*Οἱ Βυζαντινοί Πατέρες τοῦ 5ου αἰῶνα, μετάφρ. Π. Πάλη, Θεσσαλονίκη 1992, σελ. 604*). Πρόκειται δι' ἓνα πολύ λεπτόν σημεῖον, τό ὁποῖον ὁμως εἶναι θεμελιῶδες. Ἰσως ἐδῶ ἔγκειται ἡ διαφορά μας μέ τούς νῦν Ἀντιχαλκηδόνιους, διά τήν ὁποίαν χρειάζεται ρητῶς νά ὁμολογηθῇ ὁ ὅρος τῆς ἁγίας Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Τό ὅτι δέ οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι δέχονται κάποιον μετριοπαθῆ μονοφυσιτισμόν φαίνεται καί ἀπό τά Πρακτικά τῆς ἐν Aarhus ἀνεπισήμου συναντήσεως, ἀλλά καί ἐκ διακηρύξεών των, ὡς τῆς παρατιθεμένης τοῦ πατριάρχου τῶν Κοπτῶν Σενούδα Γ' κατά τήν προσφώνησίν του πρὸς τήν Μικτήν Θεολογικήν Ἐπιτροπὴν εἰς τήν Μονήν Anba Bishoy τό 1989: «Πιστεύομεν ὅτι ὁ Κύριος Θεός καί Σωτὴρ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι τέλειος ἐν τῇ Θεότητι Αὐτοῦ καί τέλειος ἐν τῇ Ἀνθρωπότητι Αὐτοῦ. Ἦνωσε τήν Θεότητα Αὐτοῦ μετά τῆς Ἀνθρωπότητος Αὐτοῦ ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀχωρίστως καί δέν ὁμιλοῦμεν περὶ δύο φύσεων μετά τήν μυστηριώδη ταύτην ἐνότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν» (*Ἐπίσκεψις ἀρ. 422, 1-7-1989, σελ. 10*).

Βεβαίως εἰς τὴν Β' Κοινὴν Δήλωσιν παραδέχονται ὅτι: «Ἀμφότεραι αἱ οἰκογένειαι συμφωνοῦν ὅτι αἱ φύσεις ἠνώθησαν ὑποστατικῶς καὶ φυσικῶς μετὰ τῶν ἰδίων ἐνεργειῶν καὶ θελήσεων αὐτῶν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως καὶ ὅτι διακρίνονται "τῇ θεωρίᾳ μόνῃ"».

Νομίζομεν ὅτι τὸ "θεωρία μόνῃ" εἶναι δεκτικόν μονοφυσιτιζούσης ἐρμηνείας καὶ δέον νὰ διευκρινισθῇ ἀπὸ ὀρθοδόξου ἀπόψεως. Ἐάν τὸ "τῇ θεωρίᾳ μόνῃ" ἀναφέρεται εἰς τὴν διαφορὰν τῶν δύο φύσεων, νομίζομεν ὅτι ἔχει καλῶς ὡς ἐδογμάτισεν ἡ ἁγία Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἐάν ὅμως δηλοῖ ὅτι αἱ δύο φύσεις ὑπάρχουν "τῇ θεωρίᾳ μόνῃ", δέν εἶναι ὀρθόδοξος.

5. Ἡ παράγραφος 8 τῆς Β' Δηλώσεως, ἡ ἀφορῶσα τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, προκαλεῖ σοβαρὰς ἀπορίας καὶ ἀνησυχίας. Ἡ παράγραφος ἔχει οὕτως:

«Ἀμφότεραι αἱ οἰκογένειαι ἀποδέχονται τὰς τρεῖς πρώτας Οἰκουμενικὰς Συνόδους, αἵτινες ἀποτελοῦν κοινὴν ἡμῶν κληρονομίαν. Ὡς πρὸς τὰς τέσσαρας ἐπομένους Συνόδους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, οἱ Ὁρθόδοξοι δηλώνουν ὅτι δι' αὐτοὺς τὰ ἀνωτέρω σημεῖα 1-7 εἶναι ἐπίσης αἱ διδασκαλίαι τῶν τεσσάρων μεταγενεστέρων Συνόδων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐνῶ συγχρόνως οἱ Ἀνατολικοὶ Ὁρθόδοξοι θεωροῦν τὴν δήλωσιν ταύτην τῶν Ὁρθοδόξων ὡς ἐρμηνείαν αὐτῶν. Μὲ τὴν ἀλληλοκατανόησιν ταύτην οἱ Ἀνατολικοὶ Ὁρθόδοξοι ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν αὐτὴν θετικῶς».

Κατά τόν Καθηγητήν τῆς Δογματικῆς Νικ. Μητσόπουλον: «Οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι, οἱ "Ἀνατολικοὶ Ὁρθόδοξοι", κατὰ τήν "δήλωσιν", ὅχι μόνον ἀρνοῦνται νά δεχθοῦν ὡς Οἰκουμενικάς τάς Δ', Ε', ΣΤ' καί Ζ' Οἰκουμενικάς Συνόδους, ἀλλά, κατὰ τήν "κοινήν δήλωσιν" πάντοτε, φέρονται συγκαταβαίνοντες ἀπλῶς εἰς τήν ὑπό τῶν Ὁρθοδόξων παραδοχὴν τῶν Συνόδων αὐτῶν καί μάλιστα κατόπιν δηλώσεως τῶν Ὁρθοδόξων ἐρμηνευτικῆς οὕτως εἰπεῖν τῆς διδασκαλίας τῶν ὡς ἄνω Συνόδων, τήν ὁποίαν ἐρμηνευτικὴν δήλωσιν ὡσαύτως ἀρνοῦνται οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι, θεωροῦντες αὐτήν "ὡς ἐρμηνείαν" τῶν Ὁρθοδόξων» (Νικ. Μητσόπουλου, ἐνθ' ἄνωτ., 1-4-1992, ἀρ. 6, σελ. 193)².

Παραθέτομεν ἐν συνεχείᾳ τὰ ἐρωτήματα, τὰ ὁποῖα θέτει διὰ τήν ἀνωτέρω παράγραφον τῆς Κοινῆς Δηλώσεως ὁ κ. Καθηγητής, τὰ ὁποῖα καί προσυπογράφομεν:

«Ἐρωτῶμεν. Ἐάν ὑπῆρχον σήμερον ὠργανωμένοι χριστιανικαὶ κοινότητες ἀρνούμεναι, ἐπὶ παραδείγματι, τόν ὅρον "ὁμοούσιος" τοῦ Συμβόλου Νικαίας – Κωνσταντινουπόλεως καί ἐβεδαίου ὅτι ἀποδέχονται τήν ἔννοιαν τήν διὰ τοῦ ὁρου δηλουμένην ἐν τῷ Συμβόλῳ, ἀλλ'

2 Ὁ Σεβ. Νικοπόλεως δέχεται, παρὰ τό κείμενον τῆς δηλώσεως, ὅτι «φυσικά γιά νά γίνη ἡ ἔνωση, ἔστω καί σέ αὐτὴ τῇ βάσει, πρέπει νά ἀναγνωρίσουν ἐπίσημα τίς Οἰκουμενικὰς μας Συνόδους πού μέχρι τώρα ἀρνοῦνται, δηλ. τίς Δ', Ε', ΣΤ' καί Ζ'» (Μητρ. Νικοπόλεως Μελετίου, *Ἀπάντηση σέ ἀπορίες*, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 12). Ὁμοίως δέχεται καί ὁ Καθηγητής Ἰω. Καρμίρης (τοῦ αὐτοῦ, *Εἰσηγήσεις ἐνώπιον τῶν Διασκέψεων ὁρθοδόξων καί ἀντιχαλκηδονίων θεολόγων*, Ἀθήναι 1970, σ. 69).

οὐχί καί τήν διατύπωσιν τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καί κατὰ συνέπειαν καί αὐτό τοῦτο τό Σύμβολον, θά ἐγίνοντο δεκτοί ὡς ὀρθόδοξοι;

Ἐρωτῶμεν, ἐπίσης. Οἱ καί σήμερον ὑπάρχοντες, ἔστω καί ὀλιγάριθμοι, χριστιανοί οἱ ἀνήκοντες εἰς τήν "ἐκ τῶν Ἑλασσόνων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς", "Ἀσσυριανὴν Νεστοριανικὴν", οἱ μὴ ἀποδεχόμενοι τήν Γ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον θά θεωρηθοῦν, ἐάν θεδαίως δηλώσουν ἐπισήμως ὅτι ἀποδέχονται τήν διδασκαλίαν τῆς Συνόδου, ἀλλ' ὅχι καί τήν Σύνοδον καθ' ἑαυτήν καί τόν ὅρον αὐτῆς, ὡς ὀρθόδοξοι;

Ἐρωτῶμεν προσέτι. Ἐάν δεχθῶμεν ὡς ὀρθοδόξους τοὺς ἀρνητάς τοῦ ὅρου τῆς Χαλκηδόνος, δύναται νά στηριχθῇ πλέον ὡς ἐπιχείρημα ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων, ἢ θέσις ὅτι διὰ τοῦ filioque τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ἐπέρχεται προσθήκη-ἀλλοίωσις εἰς τήν διδασκαλίαν τοῦ Συμβόλου Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δεδομένου ὅτι οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι διὰ τῆς προσθήκης τοῦ filioque δέν ἀλλοιοῦται ἡ διδασκαλία τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως, ἀλλ' ἀπλῶς "ἐρμηνεύεται" αὕτη;

Καί ἐρωτῶμεν περαιτέρω. Ἐάν γίνουν δεκτοί ὡς Ὁρθόδοξοι οἱ ἀρνούμενοι τήν Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικὴν Σύνοδον Ἀντιχαλκηδόνιοι καί ὀδηγηθῶμεν εἰς «τὴν πλήρη κοινωνίαν τῶν δύο οἰκογενειῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν», κατὰ τό κείμενον τῆς "δηλώσεως", θά ὑπάρχουν ἐν τῇ μιᾷ, πλέον, Ἐκκλησίᾳ πι-

στοί δεχόμενοι τὰς ἑπτὰ Οἰκουμενικάς Συνόδους καί πιστοί μή δεχόμενοι ταύτας;

Καί, ἀκόμη, ἐρωτῶμεν. Θά ζητῆται εἰς τό ἐξῆς, ὡς μέχρι τοῦδε, παρά τῶν μελλόντων νά χειροτονηθοῦν ἐψηφισμένων Ἐπισκόπων ἡ ἀποδοχή τῶν ἁγίων ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί ἡ ὁμολογία τῶν ὑπ' αὐτῶν, ὡς ὑπό φωτιστικῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος ὁδηγουμένων, ἐκτεθέντων ὁρῶν τῆς ὁρθῆς πίστεως ἢ παρ' ἄλλων θά ζητῆται καί παρ' ἄλλων δέν θά ζητῆται;» (τοῦ αὐτοῦ, ἐνθ' ἄνωτ. 1992, ἀρ. 6, σ. 193 καί ἀρ. 7, σ. 238).

Περαιτέρω δέον νά ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι κατά τόν Σεβασμ. Ἐφέσου: «ἡ περί συνοδικότητος καί Συνόδων ἀντίληψις τῶν ἀδελφῶν Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν εἶναι βασικά διάφορος ἀπό τήν ἡμετέραν, διό καί ἡ ἀπόστασις μεταξύ τῶν ἡμετέρων δύο κόσμων εἰς τό θέμα τοῦτο τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων εἶναι μεγάλη». (Μητρ. Μύρων Χρυσοστόμου Κωνσταντινίδου, ἐνθ' ἄνωτ. τεύχος 2, σ. 227). Συμπεραίνει δέ ὁ Σεβασμιώτατος: «Πάντως, μία τοιαύτη ἀντίληψις περί Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὡς οὐχί ἀπαραιτήτων στοιχείων ἀπολύτου ἐκφράσεως τῆς ἁγιότητος καί τοῦ κύρους τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά ἐμβάλῃ εἰς σκέψιν καί ἀνησυχίαν ὅχι μόνον τήν Ὁρθόδοξον πλευράν, ἀλλά καί τήν Ρωμαιοκαθολικήν, μέ τήν γνωστήν εὐρείαν συνοδολογίαν της» (αὐτόθι).

6. Ὑποστηρίζεται ὅτι ἡ ἄρσις τῶν ἀναθεμάτων τῶν ὑπό τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐπιβληθέντων κατά τῶν "Πατέρων" τῶν Ἀντιχαλκηδονίων εἶναι δυνατή ὑπό τῶν

Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Πρὸς τοῦτο ἐπικαλοῦνται ὠρισμένα παραδείγματα, τὰ ὅποια εἴτε δέν εἶναι ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένα εἴτε δέν ἀφοροῦν Οἰκουμενικᾶς Συνόδους.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔχομεν νά παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς:

α) Εἰς τὰ παραδείγματα αὐτά πρόκειται περί μεμονωμένων ἀτόμων καί ὄχι πάντως περί αἵρεσιάρχων καί ἀρχηγῶν ὁλοκλήρων αἰρετικῶν "ἐκκλησιῶν". Διὰ τήν περίπτωσιν δέ τοῦ εἰκονομάχου αὐτοκράτορος Θεοφίλου, δέον νά διευκρινισθῇ ὅτι οὗτος κατὰ τήν ὥραν τοῦ θανάτου του μετενόησε, ὁ δέ ἅγιος Μεθόδιος δέν ἤρε τό συμπεριλαμβάνον καί αὐτόν γενικόν ἀνάθεμα κατὰ τῶν εἰκονομάχων, ἀλλά προσηυχήθη μεθ' ὅλης τῆς Ἐκκλησίας διὰ τήν συγχώρησιν τῆς ψυχῆς του (Βλ. ὑπόμνημα εἰς τό Συναξάριον τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τό Τριῶδιον).

Ἦς δέ παρατηρεῖ ὁ π. Γ. Φλωρόφσκυ περί τήν ἄρσιν ἀναθέματος τῆς Δ' Οἰκ. Συνόδου: «Δέν πρόκειται περί ἀπλοῦ τινος ἀναθέματος κανονικοῦ. Ἡ περίπτωσις εἶναι πολύ δυσκολωτέρα ὅπωςδῆποτε, ὅταν τό ἀνάθεμα εἶναι θεολογικόν» (παρά Χρυσ. Κωνσταντινίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 233).

β) Τά μεμονωμένα καί κατ' οἰκονομίαν γινόμενα εἰς τήν Ἐκκλησίαν δέν συνιστοῦν νόμον, ἀλλ' ὑπερισχύουν οἱ Ἱεροί Κανόνες, ὅπως ἀποφαίνεται καί ἡ ΑΒ' Σύνοδος: «Τό γε σπάνιον οὐ νόμον τῆς Ἐκκλησίας τιθέμενοι ...» (Κανὼν ΙΖ'). Ἐάν μεμονωμέναί περιπτώσεις

κατίσχυον τῶν Ἱερῶν Κανόνων, θά ἀνετρέπετο ὅλη ἡ κανονική τάξις τῆς Ἐκκλησίας.

γ) Ἡ ἄρσις τῶν ἀναθεμάτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων θέτει ὑπό ἀμφισβήτησιν τό κῦρος καί τήν αὐθεντίαν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὡς ἀλαθῆτων ἐκφραστῶν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως³.

Κατά τόν Καθηγητήν, ἐπίσης, Πρωτοπρ. π. Θεόδωρον Ζήσην: «Δέν εἶναι θέμα ἐρμηνείας, ἀλλά ἀλλαγῆς καί ἀνατροπῆς τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Τί θά γίνει, παραδείγματος χάριν, ποιά ἐρμηνεία θά δώσουμε στόν ὅρο πίστεως τῆς Ζ' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πού ἀνακεφαλαιώνει τήν ὅλη ὀρθόδοξη πίστη καί πού γιά τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους καί τοὺς ἁγίους των λέγει τά ἑξῆς; *"Σύν τούτοις δέ καί τάς δύο φύσεις ὁμολογοῦμεν τοῦ σαρκωθέντος δι' ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀχράντου Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, τέλειον αὐτόν Θεόν καί τέλειον ἄνθρωπον γινώσκοντες, ὡς καί ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος ἐξεφώνησεν, Εὐτυχῇ καί Διόσκορον δυσφημήσαντας, τῆς θείας αὐλῆς ἐξελάσασα, συνυποβάλλοντες αὐτοῖς Σεβήρον, Πέτρον καί τήν πολυβλάσφημον αὐτῶν ἀλληλόπλοκον σειράν"*. Τίς ἀποφά-

3 Εἶναι χαρακτηριστική καί ἡ γνώμη τοῦ κανονολόγου Ἀρχιεπισκόπου Ἱερωνύμου Κοτσώνη: «Ἀπόλυτον δέ ἐνότητα ἐν τῷ δόγματι ἀπήτησε πάντοτε ἡ Ἐκκλησία, προκειμένου περί συνεννοήσεως μετὰ τῶν ἔξω αὐτῆς διατελούντων αἰρετικῶν, προτιμήσασα τήν διατήρησιν τοῦ ἀπ' αὐτῆς χωρισμοῦ των, ἢ τήν νόθευσιν τοῦ δόγματός της καί τήν μετ' αὐτῶν ψευδή καί πεπλανημένην ἑνωσιν» (Ἀρχιμ. Ἱερωνύμου Ἱ. Κοτσώνη, *Προβλήματα τῆς «ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας»*, Ἀθῆναι 1957).

σεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων θεωροῦμε οἱ Ὁρθόδοξοι ὡς ἀλάθητες, διότι ἐλήφθησαν τῇ ἐπιστάσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἀνεγνωρίσθησαν ἀπό τῆ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας ὅλων τῶν αἰώνων. Μὲ ἐρμηνεῖς λοιπόν καί θεολογικὲς σοφιστεῖες θά προσβάλλουμε τό κῦρος καί τὴν αὐθεντία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί θά προκαλέσουμε σχίσμα στὴ διαχρονικὴ ἐνότητα καί καθολικότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐπιβάλλοντας στοὺς Ὁρθοδόξους τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος νά πιστεύουν διαφορετικὰ γιὰ τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους τῶν προηγουμένων γενεῶν, ὅταν μάλιστα ἐκείνη τὴν πίστη τὴν κατοχύρωσαν καί τὴν ἐδίδαξαν φωτισμένα καί ἅγια πρόσωπα; Δέν εἶναι εὐκόλο πρᾶγμα ἡ θεολογία, γιὰ νά μπορεῖ κανεὶς νά παίζει καί νά διαπραγματεύεται μὲ στόχο νά δημιουργεῖ προσωπικὲς καί κοινωνικὲς σχέσεις. Ἄν γκρεμίσεις κάτι, γκρεμίζεται ὅλο τό οἰκοδόμημα. Οἱ Ἅγιοι Πατέρες τό ἐγνώρισαν πολὺ καλὰ αὐτό, γι' αὐτό καί ὡς μόνη ὁδὸ καί μέθοδο ἐνώσεως τῶν αἵρετικῶν ὑποδεικνύουν τὴν ἀποκήρυξη τῆς αἱρέσεως καί τὴν ἀποδοχὴ τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας. Ἐμεῖς τώρα ἀποκλείσαμε ἐκ τῶν προτέρων αὐτὴν τὴν μέθοδο, ἀφοῦ τοὺς ἀναγνωρίσαμε ἤδη ὡς Ὁρθοδόξους καί τοὺς ἐβάλαμε μέσα στὴν αὐλὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀλαθῆτως καί θεοπνεύστως τοὺς ἐξέβαλαν οἱ Ἅγιοι Πατέρες μὲ ἀποφάσεις Οἰκουμενικῶν Συνόδων».

7. Αἱ μέχρι τοῦδε συμφωνίαι δέν φέρουν τὴν σφραγίδα τῆς συνοδικότητος. Τὰ ζητήματα συμφωνοῦνται ὑπὸ ἐπιτροπῆς περιορισμένου ἀριθμοῦ ἱεραρχῶν καί θεο-

λόγων (ὁμοφρόνων ὡς πρὸς τὰς περὶ Ἀντιχαλκηδονίων ἀντιλήψεις) καὶ ἐγκρίνονται ὑπὸ ὀλιγομελῶν πάλιν Συνόδων χωρὶς εὐρυτέραν συμμετοχὴν τῶν Ἱεραρχιῶν τῶν Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ εὐρεῖαν συνοδικὴν διάσκεψιν, εἰς ἣν ἐλευθέρως θὰ ἀκουσθοῦν αἱ ἀπόψεις τῶν διαφωνούντων, καὶ μετὰ ταῦτα θὰ ἀποφανθοῦν οἱ Ἱεράρχαι.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα τοὺς ἐνδιαφερομένους διὰ τὴν πίστιν, δέν ὑπάρχει ἡ δέουσα ἐνημέρωσις καὶ ἀποδοχὴ τῶν γενομένων.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικοπόλεως γράφει ὅτι: «Ἐπακολουθεῖ ὑποβολὴ ἐκθέσεων στὶς Ἱερές Συνόδους. Αὐτές ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐκτιμήσουν καὶ νὰ προωθήσουν ὅσο θέλουν τὸν διάλογο. Τὰ κείμενα τῶν διαλόγων εἶναι ἀπλές εἰσηγήσεις πρὸς τίς Ἱερές Συνόδους. Μετὰ τὴν ὑποβολὴ τέτοιων ἐκθέσεων τῶν Μικτῶν Ἐπιτροπῶν Διαλόγου καὶ τὴν ἐκ μέρους τῶν Συνόδων ὁμόφωνη ἀποδοχὴ τους, θὰ κριθῇ ἀπὸ μία εὐρεῖα Σύνοδος, ἣν πρέπει νὰ ὑλοποιηθοῦν τὰ πορίσματα τοῦ διαλόγου. Αὕτῃ ἡ Σύνοδος θὰ ἀντιμετωπίσῃ σέ τελικὸ στάδιο τὸ ζήτημα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος λοιπόν ὡς πρὸς τὸν διάλογον μέ τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους εὐρισκόμαστε σέ κάποιο ἀπὸ τὰ ἀρχικά στάδια» (Μητροπ. Νικοπόλεως Μελετίου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 12).

Συμφωνοῦμεν μέ τὴν διαδικασίαν αὐτήν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν δεδαίως, ὅτι ἡ συνείδησις τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἀποδεχθῇ τὰς προτάσεις αὐτάς. Τὸ κείμενον ὁμῶς τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς δέν προβλέπει αὐ-

τήν τήν διαδικασίαν, ἀλλά προτείνει τήν ἄμεσον ἄρσιν τῶν ἀναθεμάτων καί τήν ἔνωσιν.

8. Πιστεύομεν ὅτι μία ἀληθής ἔνωσις προϋποθέτει τήν ἀποδοχήν, ἐκ μέρους τῶν Ἀντιχαλκηδονίων, τῶν ἁγίων ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί ὅλων τῶν Πατέρων τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας, ὡς τῶν ἁγίων Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὡς τῶν γνησίων ἐκφραστῶν αὐτῶν.

Κατά τάς μέχρι τοῦδε προσπάθειας ἐνώσεως Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων, ἤδη ἀπό τῆς ἐποχῆς τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, ἐζητεῖτο ἡ παρ' αὐτῶν πλήρης ἀποδοχή τῶν ἁγίων Δ', Ε', ΣΤ' καί Ζ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Εἶναι ἡ πρώτη φορά ἔκτοτε, καθ' ἣν δέν ἀπαιτεῖται ἡ ἐκ μέρους των ἀποδοχή τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Ὡς παρατηρεῖ ὁ Σεβ. Ἐφέσου: «Πρῶτον, αἱ Οἰκουμενικαί Σύνοδοι Ε' καί ΣΤ' ἀναντιρρήτως προσέθεσαν καί νέα στοιχεῖα εἰς τήν κατάληψιν καί ἀποδοχήν τοῦ χριστολογικοῦ δόγματος καί δέν περιορίσθησαν μόνον εἰς τήν διατήρησιν τῶν παραδεδομένων. Προκειμένου δέ περί τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς, εἶναι γνωστή ἡ προσφορά τῆς εἰς τό χριστολογικόν δόγμα. Αἱ τρεῖς αὐταί Οἰκουμενικαί Σύνοδοι, ἡ Δ', ἡ Ε' καί ἡ ΣΤ', ὑπῆρξαν ἡ βάσις καί ἡ προϋπόθεσις τῆς ὅλης ἀναλελυμένης χριστολογικῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τάς τρεῖς πρώτας Οἰκουμενικάς. Ἡ μή ἀποδοχή τούτων, συνεπάγεται τήν μή ἀποδοχήν συνόλης τῆς χριστολογικῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, καί φυσικά αἶρει τήν βάσιν καί τήν δυνατότητα συζητήσεως καί διαλόγου ἐπὶ τοῦ θέματος τόσον τῶν Οἰ-

κουμενικῶν Συνόδων, ὅσον καί περὶ αὐτῆς ταύτης τῆς Χριστολογίας.

Τό ἕτερον σημεῖον ἀναφέρεται εἰς μίαν ἄποψιν, ἀνεξήγητον, καί τολμῶ νά εἶπω, ἄκρως ἀνησυχητικήν, τήν ὁποίαν διετύπωσε προσφάτως ὁ Κόπτης Πατριάρχης Shenouda ὁ Γ', κατά τήν ὁμιλίαν, τήν ὁποίαν ἔκαμεν ἐνώπιον τῆς ἡμετέρας Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς διὰ τόν Διάλογον μετὰ τῶν Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν Chambèsy, κατά τόν παρελθόντα Φεβρουάριον. Ὁ Κόπτης Πατριάρχης ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐκείνῃ εἶπεν: "Ὡς πρὸς τὰς Οἰκουμενικάς Συνόδους, ἀποδεχόμεθα ἐξ αὐτῶν τὰς τρεῖς πρώτας... Ἀρνούμεθα τήν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος... Δύναμαι νά εἶπω τελείως ἀνοικτά, ὅτι ὅλαι αἱ Ἀνατολικαὶ Ἐκκλησίαι δέν δύνανται νά ἀποδεχθοῦν τήν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος... Ἐχετε ἐπτά Οἰκουμενικάς Συνόδους. Ἐάν σᾶς λείψῃ μία, δέν ἔχετε νά χάσετε πολλά πράγματα"» (Μητρ. Μύρων Χρυσ. Κωνσταντινίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 229-30).

Διερωτώμεθα, τί ἔνωσης θά εἶναι αὐτή, εἰς τήν ὁποίαν ἡμεῖς θά δεχώμεθα τὰς Οἰκουμενικάς Συνόδους καί αὐτοί δέν θά τὰς δέχωνται; Ἡμεῖς θά ἔχωμεν τόν Διόσκορον καί τόν Σεβήρρον ὡς αἱρετικούς καί αὐτοί θά τοὺς ἔχουν ὡς ἁγίους;⁴

4 Περὶ τῆς "ἁγιότητος" τοῦ Διοσκοροῦ γράφει ὁ Καθηγητὴς Τρεμπέλας: «Ἐπὶ πλέον δέ πῶς εἶναι δυνατόν νά ἀνακηρυχθῇ ἅγιος ὁ Διόσκορος, ὅστις δέν κατηγορεῖται μόνον ὡς ἠθικός αὐτουργός τοῦ θανάτου τοῦ Πατριάρχου Φλαβιανοῦ, ἀλλ' ἀνεθεμάτισε καί τόν Πάπαν Λέοντα διὰ τόν Τόμον, οὕτινος ὁλόκληροι περίοδοι περιελήφθησαν εἰς τοὺς "Ὀρους τῆς Τετάρτης καί τῆς

Ἡμεῖς θά ἔχωμεν τήν Σύνοδον τῆς Ἐφέσου ὡς ληστρικήν καί αὐτοί θά τήν ἔχουν ὡς ὀρθόδοξον;

Καί πῶς εἶναι δυνατόν νά γίνη ἡ μεθ' ἡμῶν ἔνωσις αὐτῶν, ὅταν δέν παραδέχωνται τήν Ἐκκλησίαν μας ὡς ἔχει, ἀλλά ὑπό ὅρους καί "ἀκρωτηριασμένην"; Καί εἶναι δυνατόν νά δεχθῶμεν ἡμεῖς τοιαύτην ἔνωσιν;

Ἐάν οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι πιστεύουν διά τόν ἑαυτόν των ὅτι εἶναι πλήρως ὀρθόδοξοι καί ἄρα δέν διακυβεύεται ἡ σωτηρία των, τότε διατί θέλουν τήν ἔνωσιν μετά τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, τήν ὁποίαν δέν ἀποδέχονται ὁλόκληρον καί πρὸς τήν ὁποίαν δέν ἔρχονται μέ ταπείνωσιν καί μετάνοιαν; Καί τί ἀναγκάζει ἡμᾶς νά τοὺς δεχθῶμεν ἀποδεχόμενοι τοὺς ὅρους των ἐπὶ ἀθετήσει θεμελιωδῶν ἐκκλησιολογικῶν μας ἀρχῶν;

Ἄρά γε κάποια πολιτικοῦ χαρακτῆρος σκοπιμότης ἐνώσεως πρὸς ἀντιμετώπισιν ἀναγκῶν προερχομένων ἐκ κοινῶν ἑτεροθρήσκων ἐπιβουλῶν εἶναι αἰτία ἐπαρκῆς διά τήν τοιαύτην ἀμφίβολον καί ἀμφίλογον ἔνωσιν;

Ἡ μήπως αἱ ἐκκλησιαστικάί ἐνοποιήσεις τύπου εἰρηνικῆς συνυπάρξεως προωθοῦνται διά νά ἐξυπηρετήσουν τά σχέδια πολιτικῶν ἐνοποιήσεων τοῦ αἰῶνος μας;

9. Παρά τήν παραδοχὴν ὑπὸ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων θεολόγων, τῶν διαλεγομένων μετά τῶν Ὀρθοδόξων, κοινῶν σημείων ὀρθοδόξου Χριστολογίας, ἐν τούτοις

Ἐκτῆς Οἰκουμενικῆς» (Τρεμπέλα Παν., *Ἐπὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως καί τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων. Ἡμερίσιμα Ἐγγραφα*, Ἀθῆναι 1972, 39-40 234, ὑποσημ.).

δέον νά ἐξετασθῇ ἐάν τήν Χριστολογία ἀυτήν δέχονται οἱ κληρικοί καί τό πλήρωμα τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν, διότι ἔχομεν πληροφορίας ὅτι οἱ πρωτεργάται τῆς ἐνώσεως διαφοροποιοῦνται ἀπό τά πληρώματα τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν. Ὑπάρχουν δέ καί δηλώσεις Ἀντιχαλκηδονίων Πατριαρχῶν καί θεολόγων ἀντίθετοι πρὸς τά ἀποφασισθέντα. Ἐπ' εὐκαιρία, εἶναι χαρακτηριστική ἡ διαπίστωση τοῦ Καθηγητοῦ κ. Νικ. Μητσόπουλου: «Ἐξ ὧν ἔχω μελετήσῃ καί δῆ

α) τῶν περὶ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων θέσεων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας,

β) τῶν κειμένων τῶν δύο κοινῶν δηλώσεων τῶν Μικτῶν Ἐπιτροπῶν τοῦ 1989 καί τοῦ 1990 καί

γ) τῶν προσωπικῶν συζητήσεων μετὰ τῶν λίαν ἀγαπητῶν μου, φοιτητῶν καί πτυχιούχων, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων καί ἀριστεύουν εἰς τά μαθήματά μου, ὅχι μόνον δέν ἔχω πεισθῇ ὅτι ἡ Χριστολογία τῶν Ἀντιχαλκηδονίων εἶναι ὀρθόδοξος, ἀλλ' ἔχω τήν πεποίθησιν ὅτι δέν εἶναι ὀρθόδοξος καί ἀκριδέστερον δέν εἶναι ὀρθόδοξος ὡς πρὸς τό δόγμα τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων» (*Δογματικάί προϋποθέσεις...*, ἐν ἐφημ. Ὁρθ. Τύπος, φ. 1061, 4-2-1994).

10. Βλέπομεν εἰς τόν μετὰ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων διάλογον νά ἰσχύουν δύο βασικά κατευθύνσεις, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουν καί τόν μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν διάλογον. Ἦτοι:

α) Ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἐτέρας αἰρετικῆς ἐκκλησίας εἴτε ὡς "ἀδελφῆς" ἐκκλησίας εἴτε ὡς ὁμοτίμου "οἰκογενείας",

ἐπί παραιτήσῃ τῆς ἀξιώσεώς μας ὅτι ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία εἶναι μόνον ἡ καθ' ἡμᾶς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Καί,

β) Ἡ ἐπίσπευσις τῆς ἐνώσεως παρακαμπτομένων τῶν διαφορῶν, αἱ ὁποῖαι εἴτε παρασιωπῶνται εἴτε καὶ ἐλαχιστοποιοῦνται.

* * *

Κατόπιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι δέν πληροῦνται εἰσέτι αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν ἔνωσιν μετὰ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων, καὶ ὅτι τυχόν ἐσπευσμένη ἔνωσις καὶ τὰ διεστῶτα δέν θά ἐνώσῃ ἁρμονικῶς καὶ τὰ ἠνωμένα θά διασπάσῃ.

Ὡς ἐκ τούτου θά πρέπει οἱ κατὰ πάντα ἀξιοσέβαστοι πατέρες καὶ ἀδελφοί οἱ μετέχοντες εἰς τὸν Διάλογον καὶ ἐπισπεύδοντες αὐτόν, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἡγετικὴν κατέχοντες θέσιν εἰς τὰς Σεπτὰς Ἱεραρχίας, νά ἀναλογισθοῦν τὴν εὐθύνην νέου σχίσματος, πολὺ εὐρυτέρου τοῦ παλαιομερολογητικοῦ, καὶ νά βοηθήσουν νά μὴ προχωρήσῃ ἡ διαδικασία τῆς ἐνώσεως εἰς τό ἄμεσον μέλλον, ἀλλὰ νά προηγηθῇ εὐρεῖα ἐνημέρωσις καὶ συζητήσεις μεταξὺ τῶν Σεβ. Ἀρχιερέων, τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ. Καί, ἀφοῦ λειτουργήσῃ ἡ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας ἀδιάστως καὶ ἐλευθέρως, τότε νά γίνη ὅ,τι θά ἀναπαύσῃ τὴν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄς θεωρηθῇ δέ καὶ τό κείμενον αὐτό ὡς μία ἐπιπλέον ἐνδείξις ὅτι ἡ συνείδησις τμήματος τῆς Ἐκκλησίας δέν

ἔχει ἀναπαυθῆ μέ τά μέχρι τοῦδε ἀποφασισθέντα, οὔτε
θά ἀποδεχθῇ τοιαύτην ἔνωσιν.

Ἐν Ἀγίῳ Ὄρει τῇ 1ῃ Φεβρουαρίου 1994

Τά μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς

Ὁ τῆς Βατοπαιδίου	Ἀρχιμ. Ἐφραίμ
Ὁ τῆς Διονυσίου	Γέρων Ἐπιφάνιος
Ὁ τῆς Φιλοθέου	Γέρων Λουκάς
Ὁ τῆς Γρηγορίου	Ἀρχιμ. Γεώργιος

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ
ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΩΝ
(14/27 Μαΐου 1995)

Τό ἄρθρον τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἐλδετίας κ. Δαμασκηνοῦ, Συμπροέδρου τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων, μέ τίτλον «Ὁ Θεολογικός Διάλογος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τῶν Ἀνατολικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Σκέψεις καί προοπτικαί» (*Ἐπίσκεψις* 516/ 31-3-1995) ἔδωκεν ἀφορμήν διά περισσοτέραν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἀνησυχίαν, ὅσον ἀφορᾷ τήν ἐξέλιξιν τοῦ Θεολογικοῦ τούτου Διαλόγου.

Εἶναι γνωστόν ὅτι ἐπιχειρεῖται ἐσπευσμένη ἔνωσις Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων παρά τὰς ὑπαρχούσας ἀκόμη δογματικές διαφοράς καί τήν ἐκκρεμότητα σοβαρῶν ἐκκλησιολογικῶν προβλημάτων, ὡς λ.χ. εἶναι ἡ ἀνεπιφύλακτος ἀποδοχή τῶν Ὁρῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί τῆς ἀγιότητος καί οἰκουμενικότητος αὐτῶν ὑπό τῶν Ἀντιχαλκηδονίων.

Ἡ Ἐπιτροπή τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὄρους περὶ τοῦ Διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Ἀντιχαλκηδονίων εἰς εἰσηγήσιν τῆς (1η Φεβρουαρίου 1994) ἀναφέρει τὰς ἐπιφυλάξεις τῆς διὰ τὴν πορείαν τοῦ θεολογικοῦ τούτου Διαλόγου, ὅτι δηλαδή δέν πρόκειται νά ὀδηγήσῃ εἰς ἔνωσιν ἐν τῇ Ἀληθείᾳ, ἀποδεκτὴν ἀπὸ ὀρθοδόξου ἐπόψεως. Αἱ ἐπιφυλάξεις αὐταὶ ἔχουν ἐπίσης ἐκφρασθῇ καὶ ὑπὸ ἐγκρίτων Καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν καὶ ὑπὸ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν εἰς εἰδικὰς ἐπὶ τοῦ θέματος μελέτας των.

Διὰ τόσον σοβαρὰ θέματα ἐπιβάλλεται ἡ εὐρεῖα συζητήσις εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος πρὸς ἐνημέρωσιν αὐτοῦ, ὥστε νά λειτουργήσῃ ἀκωλύτως καὶ ἐλευθέρως ἡ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ τὴν τοιαύτην συζήτησιν ὁ Σεβ. Ἐλβετίας χαρακτηρίζει εἰς τό ἐν λόγῳ ἄρθρον του ὡς «κριτικὴν ἀσκουμένην ὑπὸ ὠρισμένων θρησκευτικῶν κύκλων διὰ νά συναγάγῃ προβληματισμόν ἐπὶ ζητημάτων, τὰ ὅποια καλύπτονται πλήρως ὑπὸ τῆς θεολογίας τῶν δύο "Κοινῶν Δηλώσεων"» (σελ. 15). Μὲ τόν χαρακτηρισμόν αὐτόν ὁ Σεβασμιώτατος φαίνεται νά ἀντιλαμβάνεται τόν Θεολογικόν Διάλογον ὡς ὑπόθεσιν ὠρισμένων μόνον τεχνικῶν τοῦ δόγματος, θεολόγων ἥκιστα ἐνδιαφερομένων διὰ τὰς ἀνησυχίας τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ. Ἐάν πράγματι ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ἀνησυχῇ διὰ τὴν θεολογίαν τῶν Κοινῶν Δηλώσεων, δέν εἶναι ἄραγε ἀπαραίτητος συνοδική ἐκκλησιαστικὴ ἀπόφασις περὶ τῆς ὀρθοδοξίας τῶν Κοινῶν Δηλώσεων; Καὶ μάλιστα εἰς σύντομον χρονικόν διάστημα,

προτοῦ προχωρήσῃ ἢ ἐπὶ τῆς λανθασμένης ἐνδεχομένως θεολογίας ταύτης βασιζομένη ἀνησυχητικὴ ἐξέλιξις τοῦ θεολογικοῦ Διαλόγου;

Συνειδητοποιοῦντες τὸν τοιοῦτον κίνδυνον, δηλαδή τὴν ἔνωσιν μετὰ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων βασιζομένην ἐπὶ μὴ ὀρθοδόξων προϋποθέσεων, διατελοῦμεν ἐν μεγίστῃ ἀνησυχίᾳ. Ἡ πίστις εἶναι τό κινδυνευόμενον καὶ δέν δύναμεθα νά παίζωμεν ἐν οὐ παικτοῖς. Αἰσθανόμεθα τὴν εὐθύνην ἡμῶν διὰ τὴν περιφρούρησιν καὶ διατήρησιν ἀκαινοτομήτων τοῦ δόγματος καὶ τῆς ἐκκλησιολογίας τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας, ὡς αὐτὰ παρελάβομεν παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων.

Διὰ τοῦτο καὶ ἐπισημαίνοντες καταγγέλλομεν πρὸς:

—Τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον καὶ τὴν περὶ αὐτόν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον,

—Τοὺς Μακαριωτάτους Προκαθημένους τῶν πρεσβυγενῶν καὶ λοιπῶν Πατριαρχείων καὶ τὰς περὶ τούτους Ἁγίας καὶ Ἱερὰς Συνόδους τῶν Ἱεραρχῶν,

—Τοὺς Μακαριωτάτους Προκαθημένους τῶν Ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων καὶ Αὐτονόμων Ἐκκλησιῶν καὶ τὰς περὶ τούτους Ἁγίας καὶ Ἱερὰς Συνόδους τῶν Ἱεραρχῶν καὶ

—Τὸν ἀπανταχοῦ γῆς ὀρθόδοξον ἱερόν κληρον καὶ εὐσεβῆ λαόν,
τά κάτωθι:

1) Τὴν ὑπὸ τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ἀμφισβήτησιν τῆς διαχρονικῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι μόνον αὐ-

τή ἀποτελεῖ τήν Μίαν Ἀγίαν Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τῆς παραδοχῆς της ὅτι «ἀμφότεραι αἱ οἰκογένειαι διετήρησαν πάντοτε πιστῶς τήν αὐτὴν αὐθεντικὴν Ὁρθόδοξον Χριστολογικὴν πίστιν καὶ τὴν ἀδιάκοπον συνέχειαν τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως» (Β' Κοινὴ Δήλωσις, παράγρ. 9).

2) Τὴν προσβολὴν τοῦ κύρους καὶ τῆς αὐθεντίας τῶν ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ὅπως οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι αἵρεσιάρχει Διόσκορος, Ἰάκωβος, Σεβήρος κλπ. χαρακτηρισθοῦν μὴ αἱρετικοί, ἀλλ' ὀρθόδοξοι εἰς τό φρόνημα. Ἡ ὀρθόδοξος αὐτοσυνειδησία ἀναγνωρίζει εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους τό ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀλάθητον καὶ τὴν αὐθεντίαν, καὶ ἀρνεῖται νά δεχθῇ τὴν δυνατότητα ἀναθεωρήσεως τῶν ἀποφάσεων Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὑπὸ ἐτέρας Οἰκουμενικῆς, χωρὶς ἢ Σύνοδος αὕτη νά θεωρηθῇ πλέον αἱρετικὴ παρασυναγωγή (ὡς λ.χ. ἡ Ληστρικὴ ἐν Ἐφέσῳ).

3) Τὴν ἀπόφασιν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἄρσεως ἀναθέματος ἐπιβληθέντος ὑπὸ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὡς ἀπαράδεκτον καὶ ξένην πρὸς τό ὑγιὲς ἐκκλησιαστικόν φρόνημα. Ἡ τοιαύτη ἀπόφασις προσκρούει εἰς τὴν δεδομένην αὐτοσυνειδησίαν τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς αὐθεντίας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

4) Τὴν ριζικὴν διαφωνίαν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἀγίων Πατέρων, ὅσον ἀφορᾷ

τήν Χριστολογίαὶν τῶν Ἀντιχαλκηδονίων. Αὐτοὶ μὲν (Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς, Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων, Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Φώτιος ὁ Μέγας, Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, Θεοδόσιος ὁ Κοινοβιάρχης κλπ.) ὀρίζουν ταύτην ὡς αἰρετικὴν διδασκαλίαν, ἡ Μικτὴ Ἐπιτροπὴ δὲ ὡς ὀρθόδοξον καὶ συνέχειαν τῆς ἀρχαίας ἀποστολικῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας.

5) Τὴν παραδοχὴν ὑπὸ τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ὅτι οἱ σημερινοὶ Ἀντιχαλκηδόνιοι ἔχουν τὴν αὐτὴν πρὸς ἡμᾶς Χριστολογικὴν πίστιν. Διότι τοῦτο δὲν φαίνεται εἰς τὰς Κοινὰς Δηλώσεις (1989, 1990), εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουν ἐκφράσεις ἐπιδεχόμεναι μονοφυσιτιζούσης ἐρμηνείας, ὁμοίας πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σεδῆρου. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι λ.χ. ἡ "μία ἡνωμένη θεανθρωπίνη φύσις" (Α' Κοινὴ Δήλωσις) καὶ "αἱ φύσεις διακρίνονται τῇ θεωρίᾳ μόνῃ" (Β' Κοινὴ Δήλωσις). Ἐζητήθη ὅπως οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι πρὸς ἄρσιν πάσης ἀμφιβολίας διευκρινίσουν τοὺς ὅρους τούτους, ὥστε νὰ βεβαιωθῶμεν ὅτι τοὺς ἐννοοῦν ὀρθοδόξως. Δυστυχῶς δὲν ἐδόθη ἀπάντησις.

6) Τὸν περιορισμὸν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὴν ἀπαίτησιν τῆς καταδίκης ὑπὸ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων μόνον τοῦ ἀκραίου μονοφυσιτισμοῦ τοῦ Εὐτυχοῦς. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ τὴν συνείδησιν τῆς λατρευούσης Ἐκκλησίας καὶ ὁ μετριοπαθὴς μονοφυσιτισμὸς τοῦ Διοσκόρου καὶ τοῦ Σεδῆρου ἀποτελεῖ αἵρεσιν. Ἡ σύγκρισις ὠρισμένων διατυπώσεων εἰς τὰς Κοινὰς Δηλώσεις πρὸς ἀντιστοίχους ἐκφράσεις συγχρό-

νων ἀντιχαλκηδονίων πατριαρχῶν καί θεολόγων ἀποδεικνύει τόν μετριοπαθῆ μονοφυσιτισμόν των.

7) Τήν παραπλανητικήν δήλωσιν τοῦ Σεβ. Ἐλβετίας ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι δέχονται τήν διδασκαλίαν τῶν Οἰκουμενικῶν μας Συνόδων (*Ἐπίσκεψις* 516/ 31-3-95, σελ. 13), παρὰ τήν ἄρνησίν των νά δεχθοῦν τήν ὀρθόδοξον ἐρμηνείαν τῶν Ὅρων τῶν Δ', Ε', ΣΤ' καί Ζ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί ὡς ἰδικήν των ἐρμηνείαν. Μεταφέρομεν ἐπὶ λέξει τό κείμενον τῆς Κοινῆς Δηλώσεως, εἰς τό ὅποῖον στηρίζεται ἡ δῆθεν παραδοχή τῆς διδασκαλίας τῶν Οἰκουμενικῶν τούτων Συνόδων: «Ὡς πρὸς τὰς τέσσαρας ἐπομένας Συνόδους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, οἱ Ὁρθόδοξοι δηλώνουν ὅτι δι' αὐτούς τὰ ἀνωτέρω σημεῖα 1-7 εἶναι ἐπίσης αἱ διδασκαλαίαι τῶν τεσσάρων μεταγενεστέρων Συνόδων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐνῶ συγχρόνως οἱ Ἀνατολικοὶ Ὁρθόδοξοι θεωροῦν τήν δήλωσιν ταύτην τῶν Ὁρθοδόξων ὡς ἐρμηνείαν αὐτῶν. Μὲ τήν ἀλληλοκατανόησιν ταύτην οἱ Ἀνατολικοὶ Ὁρθόδοξοι ἀνταποκρίνονται εἰς τήν αὐτὴν θετικῶς» (*Β' Κοινή Δήλωσις, παράγρ. 8*). Ἐρωτῶμεν: Συνάγεται ἐκ τῆς δηλώσεως ταύτης τό συμπέρασμα ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι δέχονται ἀνεπιφύλακτα τήν διδασκαλίαν τῶν Οἰκουμενικῶν μας Συνόδων;

8) Τήν καινοφανῆ θεωρίαν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ὅτι «ἡ τυπικὴ ἀνακήρυξις τῆς οἰκουμενικότητος αὐτῶν (δηλ. τῶν Δ', Ε', ΣΤ' καί Ζ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὑπὸ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων) ἐθεωρήθη γενικώτερον ὅτι δύναται νά εἶναι ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς ἀποκαταστά-

σεως τῆς πλήρους κοινωνίας ἥ νά ἀξιολογηθῇ εἰς τό μέλλον» (Ἐπίσκεψις 516/ 31-3-95, σελ. 15). Δηλαδή ἡ ἔνωσις θά γίνη χωρίς τήν ὑπ' αὐτῶν ἀναγνώρισιν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, μετά δέ τήν ἔνωσιν θά γίνουν πιθानῶς δεκταί ἢ θά τεθῇ τό θέμα πρός ἀξιολόγησιν ὑπ' αὐτῶν.

Ἐρωτῶμεν: Ποῖος Ὁρθόδοξος Ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος ἔδωκεν ὄρκον φυλακῆς τῶν Οἰκουμενικῶν καί Τοπικῶν Συνόδων, θά δεχθῇ συγκοινωνίαν μέ ἐπισκόπους οἱ ὁποῖοι θά συζητοῦν ἐάν αἱ Οἰκουμενικαί Σύνοδοι εἶναι Οἰκουμενικαί;

Τό ἀμφίβολον τῆς παραδοχῆς των ὑπό τῶν Ἀντιχαλκηδονίων ἀποδεικνύει ἡ δήλωσις τοῦ Κόππου Πατριάρχου Σεβούντα τοῦ Γ' ἐνώπιον τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς ἐν Σαμπεζύ: «Ὡς πρός τάς Οἰκουμενικάς Συνόδους, ἀποδεχόμεθα ἐξ αὐτῶν τάς τρεῖς πρώτας... Ἀρνούμεθα τήν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνης... Δύναμαι νά εἰπω τελείως ἀνοικτά, ὅτι ὅλαι αἱ Ἀνατολικαί Ἐκκλησίαι δέν δύνανται νά ἀποδεχθοῦν τήν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνης... Ἐχετε ἐπτά Οἰκουμενικάς Συνόδους. Ἐάν σᾶς λείψῃ μία, δέν ἔχετε νά χάσετε πολλά πράγματα» (παρά Μητροπ. Μύρων Χρυσοστόμου Κωνσταντινίδου, Διάλογος Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν περιοδ. Θεολογία, Ἀθῆναι 1980, τόμ. 51, τευχ. 1, σελ. 229-230).

9) Τήν ἄκρως προκλητικήν διά τό ἐκκλησιαστικόν αἷσθημα διάθεσιν συγκαλύψεως γεγονότων καί παραπληροφορήσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος ἐκ μέρους

τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν κατωτέρω:

α) Δέν ἐδημοσιεύθησαν εἰσέτι τὰ Πρακτικά τῶν ἐπισήμων Συνελεύσεων τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου πρὸς ἐνημέρωσιν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ.

β) Κατ' ἐντολὴν τῶν Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ἡ Μικτὴ Ἐπιτροπὴ συνήλθεν εἰς τὴν Δ' αὐτῆς Συνέλευσιν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παραδεδεγμένων εἰς τὰς Κοινὰς Δηλώσεις ἀπεφάσισε περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἄρσεως τῶν ἀναθεμάτων (Ἀνακοινωθέν Δ' Συνελεύσεως, *Ἐπίσκεψις* 498/ 30-11-1993, σελ. 4 καὶ 6). Ἐρωτῶμεν: Ποῖαι τοπικαὶ Σύνοδοι ἔδωκαν τοιαύτην ἐντολὴν ἢ βάσει ποίων Συνοδικῶν ἀποφάσεων οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνέκριναν μὲν τὰ κεείμενα τῶν Κοινῶν Δηλώσεων, ἐπευλόγησαν δέ τὴν λῆψιν ἀποφάσεως περὶ τῆς ἄρσεως τῶν ἀναθεμάτων βασιζομένης ἐπὶ τῆς θεολογίας τῶν Κοινῶν Δηλώσεων ὡς ἐπὶ ἐδραίας ἀπὸ ὀρθοδόξου ἐπόψεως βάσεως; Ἄς δημοσιευθοῦν αἱ τοιαῦται ἀποφάσεις τῶν Ἱερῶν Συνόδων. Ἄλλως θὰ ἐννοεῖται ὅτι ἡ Μικτὴ Ἐπιτροπὴ προχωρεῖ εἰς λῆψιν διαδοχικῶν ἀποφάσεων, ἄνευ προηγουμένης Συνοδικῆς ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν κατοχυρώσεως τῶν προηγουμένων τῆς πράξεων καὶ ἀποφάσεων.

γ) Ὁ Σεβ. Ἐλβετίας διαβεβαιώνει ὅτι «*πᾶσαι αἱ ἄνωτέρω κατὰ τόπους Ὀρθόδοξοι καὶ Ἀνατολικαὶ Ἐκκλησίαι ὑπεδέχθησαν μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὄχι μόνον τὰ θετικά ἀποτελέσματα τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου, ἀλλὰ καὶ τὴν προοπτικὴν ἀποκαταστάσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς*

κῆς κοινωνίας μετὰ χωρισμόν δέκα πέντε αἰώνων, ἔχα-
ρακτήρισαν δέ τήν ἐπὶ τοῦ χριστολογικοῦ δόγματος
πλήρη συμφωνίαν ὡς ἱστορικόν γεγονός... » (Ἐπίσκε-
ψις 516/ 31-3-95, σελ. 14).

Αὕτη ἡ διαβεβαίωσις ἔρχεται εἰς κραυγαλέαν ἀντίθε-
σιν πρὸς συγκεκριμένας ἐκκλησιαστικάς πράξεις μαρτυ-
ρούσας περὶ τοῦ ἀντιθέτου. Συγκεκριμένως ἀναφέρομεν:

ι) Τήν ὑπὸ ἡμερομ. 2/2/1994 εἰσήγησιν τῆς Συνоди-
κῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ Δογματικῶν καὶ Νομοκανονικῶν
Ζητημάτων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τήν Ἱεράν
Σύνοδον αὐτῆς, κατὰ τήν ὁποίαν:

«Ἡ Ἐπιτροπή εἰσηγεῖται, ὅπως μὴ σπεύσῃ νά
ἀποδεχθῇ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τὰς "Δηλώ-
σεις" ταύτας, καὶ θεωρεῖ ὡς ἀπαραιτήτους δογματι-
κὰς προϋποθέσεις τῆς ἐνώσεως τῶν Ἀντιχαλκηδο-
νίων μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας
τὰς κάτωθι:

α) τήν ἀποδοχήν ὑπὸ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων τοῦ
"Ὁρου τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου...

β) τήν ἀναγνώρισιν τῶν Δ', Ε', ΣΤ' καὶ Ζ' Οἰ-
κουμενικῶν Συνόδων ὡς Οἰκουμενικῶν, ὡς καὶ
τήν ἀποδοχήν τῆς δογματικῆς διδασκαλίας (τῶν
"Ὁρων") αὐτῶν, δίχα ἐρμηνευτικῶν δηλώσεων...

γ) τήν ἀποθάρρυνσιν τῶν "συλλειτουργγιῶν" ἢ καὶ
ἄλλων "κοινῶν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων"...

Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι...
παραμένουν... ἐτερόδοξοι» (περιοδ. Ἐκκλησία 1-15
Ἰανουαρίου 1995, τευχ. 1, σελ. 31).

ii) Τήν κατά μήνα Δεκέμβριον 1994 ὑποβληθεῖσαν ἔκθεσιν τῆς Συνοδικῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας πρὸς τὴν ἀντίστοιχον Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας αὐτῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν:

«Ἡ Ἀρχιερατικὴ Σύνοδος... ἀπεφάσισε τὰ ἑξῆς:

1. νά ἐγκρίνῃ τὴν ἔκθεσιν τῆς Συνοδικῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς

2. νά ἐκτιμῇ ὅτι ἡ "Δευτέρα Κοινὴ Δήλωσις καὶ αἱ προτάσεις αὐτῆς πρὸς τὰς Ἐκκλησίας" δέν δύνανται νά θεωρηθοῦν ὡς τελικόν κείμενον...

3. νά ἀναλάβῃ ἡ Συνοδικὴ Θεολογικὴ Ἐπιτροπὴ μίαν περαιτέρω μελέτην τοῦ ὑλικοῦ τῶν προγενεστέρων συναντήσεων τῶν θεολόγων τῶν δύο πλευρῶν... Μετὰ ταῦτα ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας θά γνωστοποιήσῃ τὴν γνώμην αὐτῆς εἰς τὴν Μικτὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου...

4. ἔχουσα ἐν νῷ τὴν ἀνάγκην συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς κατοχυρώσεως τῆς ἐνότητος, ὁ ὁποῖος, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Μηνύματος τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἀποτελεῖ "τόν φύλακα τῆς ἀρχαίας εὐσεβείας", ἡ Σύνοδος θεωρεῖ κατάλληλον τόν χρόνον διὰ τὴν ὁργάνωσιν μιᾶς πανεκκλησιαστικῆς συζητήσεως τοῦ συγκεκριμένου ζητήματος» (Ἐπίσκεψις 516/ 31-3-95, σελ. 16).

Δέν πρόκειται ἐν προκειμένῳ περὶ σκανδαλώδους παραπληροφορήσεως τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ;

δ) Ἱεράρχαι Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐδήλωσαν εἰς ἡ-
μᾶς ὅτι οὐδόλως ἔχουν ἐνημερωθῇ περὶ τῶν γενομένων
εἰς τόν Θεολογικόν Διάλογον καί ὅτι οὐδέποτε θά δε-
χθοῦν ἔνωσιν χωρὶς τήν ὑπό τῶν Ἀντιχαλκηδονίων πα-
ραδοχὴν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Ἐρωτῶμεν: Δικαίολογεῖται τοιαύτη ἔλλειψις ἐνημερώ-
σεως τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκ-
κλησίας, ὅταν μάλιστα ἡ συνοδικότης εἰς τήν ἀντιμε-
τώπισιν τόσον σοβαρῶν ζητημάτων εἶναι ὄρος ἀπαραί-
τητος;

10) Τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας
τῆς Ρουμανίας, ὡς ξένην πρὸς τό φρόνημα τῆς Καθο-
λικῆς Ἐκκλησίας. Διότι,

α) θεωρεῖ ὅτι τὰ ἀναθέματα κατὰ τῶν αἱρετικῶν ἐπε-
βλήθησαν ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὑπὸ τό πνεῦ-
μα ἐλλείψεως ἀγάπης, ἐνῶ σήμερον ὑπαρχούσης τῆς ἀγά-
πης συντελεῖται ἡ ἔνωσις. Κατὰ τόν τρόπον αὐτόν ἀπ-
ευθύνει βαρυτάτην ὕβριν πρὸς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, τῇ
ἐπινεύσει τοῦ Ὅποίου ἐλήφθησαν αἱ τοιαῦται ἀποφάσεις,
καί πρὸς τήν ἱεράν μνήμην τῶν Ἀγίων Πατέρων, τοὺς
ὁποίους ἡ Ἐκκλησία ἀποκαλεῖ θεοφόρους, στόματα τοῦ
Λόγου, κιθάρas τοῦ Πνεύματος κλπ.,

β) προτείνει τήν πρωτοφανῆ εἰς τήν ἱστορίαν τῆς Ἐκ-
κλησίας ἀντικατάστασιν τῆς αὐθεντίας τῆς Οἰκουμενι-
κῆς Συνόδου ὑπὸ τῆς ὁμοφωνίας τῶν τοπικῶν Ἱερῶν
Συνόδων, καί

γ) ἐγκρίνει τήν διοργάνωσιν προγραμμάτων πρὸς διά-
δοσιν μεταξύ τοῦ λαοῦ τῶν ἀποφάσεων τῆς Μικτῆς Ἐπι-

τροπῆς, ἄνευ προηγουμένης ὁμοφώνου πανορθοδόξου ἀποφάνσεως. Πρᾶγμα λυπηρόν καί ἐπιβλαβές, τό γε νῦν ἔχον, διά τόν εὐσεβῆ ρουμανικόν λαόν.

Διά τούς λόγους τούτους ἡ καρδιά ἡμῶν πληροῦται ὑπό ἀφάτου θλίψεως διά τήν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας.

11) Τήν ἄκρως ἀνησυχητικὴν ἀπόφασιν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς περί ἀνακαθάρσεως τῶν λειτουργικῶν βιβλίων ἀπό κείμενα ἀναφερόμενα εἰς τούς Ἀντιχαλκηδονίους ὡς εἰς αἵρετικούς. Αἱ ἱεραὶ Ἀκολουθίαι πολλῶν ἁγίων Ὁμολογητῶν τῆς πίστεως, ὁσίων Πατέρων καί κυρίως τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου θά ἀκρωτηριασθοῦν. Τό Συνοδικόν τῆς Ὁρθοδοξίας σχεδόν θά σιγήσῃ. Τά Συναξάρια πολλῶν Ἀγίων θά παύσουν νά ἀναγινώσκωνται ἀπό τόν λαόν τοῦ Θεοῦ.

Ἐρωτῶμεν: εἶναι ὅλα τὰ ἀνωτέρω κείμενα ἀπλᾶ διακοσμητικὰ στοιχεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Ὑμνολογίας, ὥστε νά ἡμποροῦν ἀνωδύνως καί ἀβλαβῶς νά ἀπομακρυνθοῦν, ἢ εἶναι θεμελιώδη στοιχεῖα Ὁρθοδοξίας, τὰ ὁποῖα ἀφαιρούμενα προκαλοῦν ἀφανισμόν αὐτοῦ πού ἐννοοῦμεν Ὁρθοδοξίαν;

Καθ' ἡμᾶς ἀποτελεῖ ἀπαράδεκτον καινοτομίαν ἔχουσαν συνεπείας δι' αὐτήν ταύτην τήν ταυτότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

* * *

Πάντα ταῦτα καταγγέλλοντες πρὸς τό Σεπτόν Οἰκου-
μενικόν Πατριαρχεῖον, τὰς Σεπτὰς Ἱεραρχίας τῶν Ὁρ-
θοδόξων Ἐκκλησιῶν, τόν ἱερόν κλῆρον καί τόν εὐσεβῆ
λαόν ταπεινῶς δηλοῦμεν ὅτι κινούμεθα ὑπὸ αἰσθήματος
εὐθύνης καί μόνον ἀποβλέποντες εἰς τήν ὅσον τάχιστα
ἐπανατοποθέτησιν τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου ἐπὶ ὀρθῶν
βάσεων, τοιούτων ὥστε καί οἱ Ὁρθόδοξοι νά διατηρή-
σωμεν δι' ἑαυτοῦς ἀδιαλώθητον τήν ὀρθόδοξον πίστιν,
ἀλλά καί οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι νά ἔχουν τήν δυνατότητα
ἐπιστροφῆς εἰς τήν ἀληθῆ Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἀπό
τήν ὁποίαν ἐπὶ δέκα πέντε αἰῶνας εὐρίσκονται ἀποκε-
κοιμένοι.

Πιστεύομεν ὅτι Χάριτι Χριστοῦ ἡ σύντονος προσπά-
θεια ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας θά ἔχῃ θετικά ἀπο-
τελέσματα.

Εἰς περίπτωσιν ὅμως, καθ' ἣν —ὃ μή γένοιτο— ἡ ἔνω-
σις θά συντελεσθῇ παρὰ τήν μόνην Ἀλήθειαν, δηλοῦμεν
ρητῶς καί κατηγορηματικῶς ὅτι τό Ἅγιον Ὅρος δέν θά
ἀποδεχθῇ τοιαύτην ψευδῆ ἔνωσιν.

*Ἀπαντες οἱ ἐν τῇ κοινῇ Συνάξει Ἀντιπρόσωποι καί
Προϊστάμενοι τῶν εἴκοσιν Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου
Ὁρους Ἀθῶ*

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΟΙ*

Λίγα πράγματα γνωρίζουν σήμερα τά ευρέα στρώματα τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ πληρώματος γιά τίς ἀρχαῖες μονοφυσιτικές ἤ –γιά νά χρησιμοποιήσουμε ἕναν ὄρο πού συνδυάζει ἐπιείκεια καί δικαιοσύνη– τίς Ἀντιχαλκηδόνιες Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς. Μέχρι σήμερα ἡ Κοπτική (Αἰγυπτιακή), ἡ Αἰθιοπική, ἡ Συροϊακωδιτική καί ἡ Ἀρμενική Ἐκκλησία παραδέχονται μόνο τίς τρεῖς πρῶτες Οἰκουμενικές Συνόδους, ἔχοντας ἀναθεματίσει τήν Δ' καί τήν ΣΤ' καί διστάζοντας νά δεχθοῦν τήν Ε' καί Ζ'. Αἰτία τῆς ἀποσχίσεώς τους ἀπό τόν κορμό τῆς Ὁρθοδοξίας φαίνεται νά στάθηκε ἡ μὴ ἀποδοχή ἐκ μέρους τους τοῦ περὶ δύο φύσεων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δογματικοῦ Ὅρου τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (451).

Ἡ μακραίωνη ὁμολογιακή, γλωσσική καί ἱστοριογεωγραφική ἀπομόνωσις τῶν Χριστιανῶν αὐτῶν ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους συνετέλεσε στό νά ὑπάρχη σήμερα

* Ἄρθρο τοῦ Καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ξηροποτάμου Ἀρχιμανδρίτου Ἰωσήφ στό περιοδικό τῆς μονῆς *Ἀγιορειτική Μαρτυρία* (τεύχη 11 καί 12-13, Μάρτιος-Νοέμβριος 1991) πού ἀναδημοσιεύεται ἐδῶ μέ κάποιες ἀπαραίτητες διορθώσεις καί συντμήσεις.

στούς περισσότερους ουσιαστική ἄγνοια καί ἀδεβαιότης σχετικά μέ τό δόγμα, τήν λατρεία, τήν ἱστορία καί τήν ἐκκλησιαστική τους ὀργάνωσι. Σ' αὐτό συντείνει καί ἡ ποικιλία τῶν ἐκδοχῶν τῆς συλλογικῆς ὀνομασίας τους: «Μονοφυσίτες», «Ἀντιχαλκηδόνιοι», «Προχαλκηδόνιοι», «Ἐλάσσονες Ἀνατολικές Ἐκκλησίες», «Ἀρχαῖες Ἀνατολικές Ἐκκλησίες», «Ἀνατολικές Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες» κ.ἄ.

Εἶναι πάντως γεγονός ὅτι σήμερα, τοῦλάχιστον ἀπό πλευρᾶς Ὁρθοδόξων, ἀπουσιάζουν γενικά οἱ προκαταλήψεις καί κυριαρχεῖ γενικά ἡ συμπάθεια. Σ' αὐτό κατ' ἀρχάς συντελεῖ μία πρώτη γνωριμία καί ἐπαφή πού γίνεται μαζί τους τά τελευταῖα χρόνια μέσω τῶν πολυαριθμῶν προσκυνηματικῶν ταξιδιῶν στούς Ἁγίους Τόπους καί τίς ἀκόλουθες ἐπισκέψεις στά ἀνθοῦντα σήμερα κοπτικά μοναστήρια τῆς Αἰγύπτου. Ἀλλά καί ἡ ἀρχέγονη καί ἄκρως κατανυκτική λατρεία τῶν Σύρων καί Κοπτῶν, ἡ κοινή ἀσκητική καί πνευματική παράδοσις, ὁ μικρός βαθμός ἐκκοσμικεύσεως καί ὁ κεντρικός ρόλος τοῦ μοναχισμοῦ στήν ἐκκλησιαστική ζωή τους, ἡ μακρά καί συνεχιζομένη καταπίεσις ὅλων τῶν μελῶν τῆς ὁμολογίας αὐτῆς ἀπό τό Ἰσλάμ, οἱ ἀνέκαθεν ἥπιες σχέσεις τους μέ τούς Ὁρθοδόξους (ἂν ἐξαιρέσουμε κάποιες διεκδικήσεις προσκυνημάτων στούς Ἁγίους Τόπους), ἡ ἔλλειψις προσηλυτιστικῶν προσπαθειῶν κατά τό παρελθόν, τά κοινά δεινά ἀπό τήν λατινική Οὐνία, ἡ ὑπαρξίς συγχρόνων ἀσκητικῶν μορφῶν ἀνάμεσά τους (ὅπως ὁ ἐκλιπών Πατριάρχης Κύριλλος καί ὁ Ματθαῖος ὁ Πτωχός

τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας), ἀκόμη, ἂν θέλετε, καί τό γεγονός ὅτι δέχονται τό Ἅγιο Φῶς ἀπό τά χέρια τοῦ δικοῦ μας Πατριάρχῃ εἶναι στοιχεῖα πού ἀναμφισβήτητα κάνουν τούς Ἀντιχαλκηδονίους πολύ συμπαθεῖς σέ μᾶς καί δημιουργοῦν ἓνα εὐνοϊκό κλίμα γιά τήν συζητούμενη ἐπ'ανένωσί τους μέ τήν Ὁρθοδοξία. Ἄλλωστε πολύ συχνά ἀκοῦμε ὅτι οἱ διαφορές πού μᾶς χωρίζουν εἶναι μόνο «λεκτικές».

Ὡστόσο ὅλα τά ἀνωτέρω μπορεῖ νά εἶναι καί μία «μικτή εὐλογία». Διότι ἡ ἐπικρατοῦσα ἱστορική λήθη καί ἡ ἄγνοια τῶν πραγματικῶν αἰτίων τοῦ σχίσματος ἀπό τούς περισσότερους αὐξάνουν τόν κίνδυνο νά γίνη εὐκολα ἀποδεκτή μιά ἐσπευσμένη λύσις πού ἴσως νά μὴν ἀποκαθιστᾷ πλήρως τήν ἀλήθεια καί τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀναφορά γίνεται στήν τελευταία Κοινὴ Δήλωσι τῆς Μικτῆς θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων, ἡ ὁποία διεξάγει τόν σχετικό διάλογο¹. Ἡ ἄποψις ὅτι αὐτό τό κείμενο ἀποτελεῖ καί «τελική συμφωνία» μεταξύ τῶν δύο ὁμολογιῶν μᾶς ἀναγκάζει νά τό προσέξουμε ἰδιαίτερα. Μέ σχετικά νηφάλια κρίσι καί ἀποφεύγοντας τόσο τίς ὑπεραπλουστεύσεις καί κινδυνολογίες, ὅσο καί τίς ἐξάρσεις καί θριαμβολογίες, διαπιστώνουμε ὅτι ἐδῶ πρόκειται περί ἑνός θεολογικοῦ κειμένου πού εἶναι προϊὼν διαπραγματεύσεων καί συμβιβαστικῶν προσπαθειῶν καί ὥς ἐκ τούτου περιέχει ἀναπόφευκτα κάποιες σκόπιμες ἀσάφειες καί φραστικούς ἀκρο-

δατισμούς πού σκοπό ἔχουν νά συγκαλύψουν τὰ σημεῖα ὅπου ἀκόμη ὑφίσταται διαφωνία.

Ἀφήνοντας ὅμως κατὰ μέρος τό ζήτημα τοῦ ἄν εἶναι ἐπιτρεπτές ἢ ὄχι στόν χῶρο τῆς θεολογίας αὐτές οἱ μέθοδοι καί τοῦ ἄν αὐτές μποροῦν πράγματι νά ὁδηγήσουν στήν ἐνότητα τῆς πίστεως καί τήν κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (ἡ σχετική πείρα ἀπό τήν ἱστορία ἔχει ἀποδείξει τό ἀντίθετο), θά θέλαμε νά διατυπώσουμε κάποιες αὐθόρμητες σκέψεις καί ἀπορίες πάνω στήν συγκεκριμένη, λίαν ἀξιέπαινη κατὰ τὰ ἄλλα, θεολογική προσπάθεια. Ἄλλωστε, ὅπως ὑπαινίχθη καί ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνός στήν ὁμιλία του ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀνωτέρω συναντήσεως², κανένα κείμενο καί κανένα πόρισμα ἐπιτροπῆς δέν μπορεῖ νά γίνη ἢ νά μή γίνη ἀποδεκτό ἀπό τήν συνείδησι τῆς Ἐκκλησίας, ἄν προηγουμένως δέν ἀποτελέσῃ ἀντικείμενο εὐρύτερου προβληματισμοῦ, ὁ ὁποῖος καί θά ὁδηγήσῃ στήν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι «πληροφορία» τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας. Παρ' ὅλο λοιπόν πού σέ πολλά σημεῖα τοῦ κοινοῦ κειμένου καί τῶν πρακτικῶν τῆς συναντήσεως διαφαίνεται ἡ ἄποψις ὅτι αὐτά εἶναι καί τὰ τελικά, οὔτε περάτῳσι τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου μπορεῖ νά ἔχουμε οὔτε «τελική συμφωνία», χωρίς τήν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι συγκατάθεσι τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἄς ἔλθουμε ὅμως στίς ἐπὶ μέρους παρατηρήσεις μας.

Τό ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι δέν θεωροῦν τούς ἑαυτούς τους ὁπαδούς τοῦ Εὐτυχοῦς καί ὅτι ἀνέκαθεν ἐδέχοντο τήν διπλὴν ὁμοουσιότητα («ὁμοούσιος τῷ τε Πατρὶ καί

ἡμῖν») καί τό «ἀσυγχύτως καί ἀτρέπτως» τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ δέν εἶναι κάτω τό καινούργιο.

Τό πρόβλημα μέχρι τώρα ἦταν ὅτι καί μετά τήν διακρίσι τῶν ὄρων φύσις καί πρόσωπον ἐπέμεναν μέ φανατισμό στήν ξεπερασμένη καί ἀμφίδολη ὁρολογία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου *μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη*³, ἐξακολουθώντας νά μιλοῦν μέ πάθος περί μιᾶς φύσεως τοῦ Χριστοῦ. Θεωροῦσαν δηλ. λάθος τό νά γίνεται λόγος περί δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ μετά τήν ἐνωσί τους⁴ καί ἀπέρριπταν πεισματικά τήν ὁρολογία τῆς Χαλκηδόνης *δύο φύσεις, ἐν πρόσωπον* (ἢ *μία ὑπόστασις*)⁵. Ἔτσι ποτέ δέν μπόρεσαν νά ἀποσείσουν ἀπό πάντων τους τήν κατηγορία γιά μονοφυσιτισμό, ἐνῶ παράλληλα ἡ μισαλλόδοξη ἀγνόησις ὅλης τῆς μεταγενέστερης θεολογίας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων πού ἀποσκοποῦσε στήν περαιτέρω διευκρίνησι τοῦ χριστολογικοῦ δόγματος τοὺς ἔκανε ὑποπτοὺς καί γιά μονοθελητισμό καί μονοενεργητισμό. Παράλληλα ποτέ δέν ἔπαυσαν νά συγκαταλέγονται στίς τάξεις τους καί πραγματικοί μονοφυσίτες, καλυπτόμενοι πίσω ἀπό αὐτήν τήν ἀτελῆ καί ἀντιφατική χριστολογία τους.

Σήμερα πολλοί θεολόγοι τους, συνειδητοποιώντας ὡς ἓνα σημεῖο τόν ἐπαρχιωτισμό καί τήν ἔνδεια τῆς θεολογικῆς καί ἐκκλησιαστικῆς τους παραδόσεως, ἐπιθυμοῦν τήν ἐνωσι μέ τήν Ὁρθοδοξία, ἀλλά ἐμποδίζονται ἀπό τά τείχη πού ὕψωσε τό παρελθόν. Ἔτσι ζητοῦν μία παράλληλη συνύπαρξι τῆς δικῆς τους ἀτελοῦς χριστο-

λογίας μέ τήν δική μας ὀρθόδοξη μέσα στά πλαίσια μιᾶς συμφωνίας, δάσει τῆς ὁποίας δέν θά θίγωνται κάποιες ἀδικαιολόγητες εὐαισθησίες τους, δέν θά γκρεμίζονται κάποια ψεύτικα εἰδωλά τους καί δέν θά φτάνουν στήν ἀκοή τοῦ λαοῦ τους κάποια ὀνόματα καί λέξεις τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως πού κατά τό παρελθόν λειτούργησαν γι' αὐτόν σάν «κόκκινο πανί».

Καί εἶναι μέν ἐπίτευγμα τό ὅτι μᾶς ἐπιτρέπουν νά χρησιμοποιοῦμε τήν διατύπωσι *δύο φύσεις* μέ τήν ἔννοια πού ἐξηγεῖ ὁ ἅγιος Κύριλλος στίς ἐπιστολές του πρὸς τοὺς Ἰωάννη Ἀντιοχείας, Ἀκάκιο Μελιτινῆς, Εὐλόγιο καί Σούκενσο⁶, εἶναι ὅμως ἀτύχημα ὅτι πουθενά στήν Κοινή Δήλωσι δέν γίνεται λόγος γιά τόν Τόμο τοῦ ἁγίου Λέοντος καί τόν Ὅρο τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Γενικά τό θέμα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων παραμένει ἀνοικτό⁷. Τελευταῖα ἀκοῦμε μόνο ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι προχώρησαν στήν ἄρσι τῶν ἀναθεμάτων τους κατά τῆς Δ' καί ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πρᾶγμα πού θεωροῦμε ἀρκετά θετικό.

Ἐπίσης γίνεται λόγος στήν Κοινή Δήλωσι περί ἐνώσεως *τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἰς τήν θεϊάν φύσιν*⁸ (φράσις πού θυμίζει ἔντονα τήν μονοφυσιτική διδασκαλία περί ἀπορροφήσεως καί ἀφομοιώσεως) καί ὄχι κατά *σύνθεσιν* ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων⁹. Οἱ δύο θελήσεις καί οἱ δύο ἐνέργειες ἐμπλέκονται τεχνηέντως στήν ἴδια διατύπωσι, χωρίς κατωτέρω¹⁰ νά γίνεται σαφές κατάδικη τοῦ μονοθελητισμοῦ καί μονοενεργητισμοῦ. Ἀντί-

θετα εισάγεται ἡ καινοφανής διατύπωσις ὅτι ὁ *θέλων καὶ ἐνεργῶν εἶναι πάντοτε ἡ μία Ὑπόστασις τοῦ Λόγου σαρκαωμένη*¹¹.

Ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων διαπίστωσις τῆς ἀνέκαθεν ὑφισταμένης ταυτότητος τῆς Χριστολογικῆς πίστεως τῶν δύο ὁμολογιῶν προσβάλλει τὴν μνήμη καὶ ὑποτιμᾷ τὴν νοημοσύνη ὅλων τῶν προγενεστέρων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ ὅποιοι τέλος πάντων οὔτε καὶ ἀπὸ τό Ἅγιο Πνεῦμα φωτίστηκαν γιὰ νὰ τό καταλάβουν, ὅπως τό *κατενόησαν τώρα σαφῶς* τὰ μέλη τῆς Μικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς¹². Ἡ φράσις αὕτη, ὅπως καὶ ἡ συζήτησις περὶ δυνατότητος ἄρσεως τῶν ἀναθεμάτων κατὰ τῶν Διοσκόρου καὶ Σεδῆρου θέτει ἐν ἀμφιδόλῳ ὅχι μόνο τό κύρος τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας μας.

Γενικά τό ὅλο πρόβλημα ἔχει ἀντιμετωπισθῇ μέχρι τώρα περισσότερο στήν δογματική καὶ ἐλάχιστα ἢ καθόλου στήν ἐκκλησιολογική, ποιμαντική, κανονική καὶ λειτουργική του διάστασι. Μὲ ποιόν τρόπο θά γίνη ἡ ἐπιστροφή τῶν Ἀντιχαλκηδονίων στήν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία, στήν ὑποθετική περίπτωσι μιᾶς πλήρους παραδοχῆς ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων ἐκ μέρους των; Θά ἀντιμετωπισθοῦν ὡς πρώην αἵρετικοί ἢ ὡς πρώην σχισματικοί; Ὑπάρχει κάποιο εἶδος «οἰκονομίας» πού μπορεῖ νὰ διευκολύνη αὕτη τὴν ἐπιστροφή καὶ ποῖο μπορεῖ νὰ εἶναι αὐτό; Τί θά γίνη μέ τὰ λειτουργικά κείμενα καὶ τό ἁγιολόγιό τους; Τί θά γίνη μέ τὴν λειτουργική πρᾶξι τους, πού σέ πολλά σημεῖα

ἔχει ὑπερβῆ κατά πολύ τά ὅρια τῆς λογικῆς λατρείας, Τί θά γίνη μέ τά σείστρα, τά κύμβαλα, τά τύμπανα, τούς «ἱερούς χορούς», τό θεατρικό λειτουργικό ἦθος καί τίς σχεδόν ἄμοιρες θεολογίας φολκλοριστικές ζωγραφιές πού ὀνομάζονται «εἰκόνες», ἀλλά δέν προσκυνοῦνται; Τί θά γίνη μέ τά ἄζυμα καί τήν πλήρη ταύτισι Ἐκκλησίας καί Ἐθνους στούς Ἀρμενίους, τήν ἀπουσία συνοδικοῦ συστήματος στούς Κόπτες, τήν ἐπί αἰῶνες συνύπαρξι αἰρετικῆς (σχεδόν νεστοριανιζούσης!) μερίδος στούς κόλπους τῶν Αἰθιοπῶν, τούς ἰουδαϊκοὺς λατρευτικούς τύπους καί τόν διαφορετικό κανόνα τῆς Ἀγίας Γραφῆς μέ τά ἀπόκρυφα βιβλία; Μήπως ὅλα αὐτά θεωρηθοῦν ἀμελητέες τοπικές παραδόσεις καί ἔθιμα πού θά «ἐμπλουτίσουν» τήν παράδοσι τῆς Ὁρθοδοξίας;

Καί κάτι ἄλλο: Γιατί κανεῖς δέν μᾶς πληροφορεῖ γιά τίς ἐξελίξεις στήν ἀντίπερα ὄχθη; Πόσο συμμερίζονται τά ποίμνια τῶν Ἀντιχαλκηδονίων τίς ἐνωτικές ἀνησυχίες τῶν ποιμένων τους; Ποιά ἡ ὑπόληψις τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ γιά τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία; Τί εἶδους προσπάθεια καί πόσος χρόνος θά χρειασθῇ γιά τήν ἀλλαγὴ τοῦ φρονήματος αὐτοῦ τοῦ λαοῦ; Ἡ μήπως θά ἐφαρμοσθῇ καί ἐδῶ τελικά ἓνα εἶδος «ὀρθοδόξου Οὐνίας» βασισμένο στήν ἀπατηλή ἐλπίδα μιᾶς σὺν τῷ χρόνῳ «ἀφομοιώσεως»;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Σαμπεζύ Ἑλβετίας, 28 Σεπτεμβρίου 1990, βλ. *Ἐπισκεψις*, ἀρ. 446/1-10-1990, σελ. 3-11 καί 18-23.

2. «Ἐν τὰ ἀνωτέρω πορίσματα εἶναι ἐπαρκῆ, τοῦτο θά ἀξιολογηθῇ ἀντιστοίχως ὑπὸ τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν»: Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 11, στ. 3.

3. Εἶναι γνωστό σήμερα ὅτι ἡ ἔκφρασις αὐτὴ πού ἐγινε ἔμβλημα τῶν φανατικῶν ὁπαδῶν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀντιχαλκηδονίων, εἶναι ἀπολιναριστικῆς προελεύσεως. Χρησιμοποιήθηκε μόνο περιστατικά ἀπὸ τὸν ὀρθοδοξώτατο διδάσκαλο τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος τὴν θεωροῦσε σάν προερχόμενη ἀπὸ τὸν Μ. Ἀθανάσιο καὶ ἄλλους ὀρθοδόξους διδασκάλους, ἐξαπατημένος ἀπὸ νοθευμένα πατερικά ἀνθολόγια πού εἶχαν θέσει σέ κυκλοφορία οἱ Ἀπολιναριστές στὴν Ἀλεξάνδρεια. Τό ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν ἔκφρασί του *κατὰ φύσιν ἔνωσις ἢ φυσικὴ ἔνωσις* (ἀντὶ καθ' ὑπόστασιν, ὑποστατικῇ).

4. Στὴν πραγματικότητα οὔτε καὶ πρὸ τῆς ἐνώσεως μπορούμε νά μιλοῦμε γιὰ δύο φύσεις, ἀφοῦ ἡ ἀνθρώπινη φύσις τοῦ Χριστοῦ δέν ὑφίσταται πρὶν ἀπὸ τὴν ἔνωσίν της μέ τὴν θεία. Ὁ διαχωρισμός αὐτός, *πρὸ τῆς ἐνώσεως καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν*, εἶναι καθαρά συμβατικὴ ἐπινόησις.

5. Πολλὰ ἀναφέρονται ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς σάν αἷτια αὐτῆς τῆς μισαλλόδοξης συμπεριφορᾶς: Ὁ ἀνταγωνισμός καὶ ἡ καχυποψία τῶν ἀλεξανδρινῶν θεολόγων πρὸς τοὺς «ὀρθολογιστές» Ἀντιοχεῖς συναδέλφους τους, ἀπὸ τίς τάξεις τῶν ὁποίων εἶχαν προέλθει πράγματι οἱ περισσότεροι αἵρετικοί· ὁ συναφὴς φόβος τῆς μειώσεως τῆς θεολογίας τοῦ ἁγίου Κυρίλλου· ὁ παλαιὸς ἐκκλη-

σιαστικός ανταγωνισμός τῆς μεγάλης ἑλληνιστικῆς μητροπόλεως πρὸς τὴν νεοσύστατη Βασιλεύουσα· ἡ φιλαρχία καὶ ὁ τυχοδιωκτισμός μερικῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν ὅπως ὁ Διόσκορος· ὁ αἰγυπτιακὸς καὶ συριακὸς τοπικισμός καὶ τὰ ὑποδόσκοντα στίς λαϊκὲς τάξεις ἀνθελληνικὰ αἰσθήματα· τέλος τὸ μυστικιστικὸ καὶ νεοπλατωνικὸ ὑπόβαθρο τῆς Αἰγύπτου (ἔνωσις καὶ ἀφομοίωσις τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν θεία οὐσία). Σήμερα κανένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ αἷτια δέν ὑπάρχει πλέον.

6. Κοινὴ Δήλωσις, § 7.

7. Ἐνθ' ἀνωτ. § 8. Ἀπὸ τὴν παράγραφο ὅμως 6, ἐρμηνευμένη κατὰ τὴν ἀποψὶ τους, οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι μποροῦν νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ ἀπορρίπτουν ὅλες τὶς μεταγενέστερες τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

8. Ἐνθ' ἀνωτ. § 3. Στὸ κείμενο τῆς Ἐπισκέψεως ὑπάρχει μία ἀσυνταξία, ἡ ὁποία περιπλέκει τὰ πράγματα συσκοτίζοντας τὴν ὑποπτη αὐτὴ διατύπωσι. Τὸ ἐνωθεῖσα πρέπει προφανῶς νὰ διορθωθῇ σὲ ἐνωθείσης (γενικὴ ἀπόλυτος).

9. Κατὰ σύνθεσιν, ὅπερ ἐστὶ καθ' ὑπόστασιν. Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, δ' ἀναθεματισμός κατὰ τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

10. Κοινὴ Δήλωσις, § 4.

11. Ἐνθ' ἀνωτ. § 5. Πῶς ἄραγε θά μεταφρασθῇ ἐκεῖνο τὸ Ὑπόστασις στὰ κοπτικά καὶ συριακά; Φύσις

ἡ πρόσωπο; Σέ ἄλλη (ἐπίσημη;) ἑλληνική μετάφρασι τοῦ
κειμένου τοῦ Σαμπεζύ, πού λάβαμε μετά τήν δημοσίευσιν
τοῦ ἄρθρου μας, ἡ ἐν λόγῳ φράσις ἔχει ὥς ἑξῆς: *Ὁ
θέλων καί ἐνεργῶν εἶναι πάντοτε ἡ μία Ὑπόστασις τοῦ
σαρκωθέντος Λόγου*. Ἡ κατά τήν γνώμη μας ἀσφαλέ-
στερη αὐτή διατύπωσις ἀπαντᾷ καί στά τρία ἀγγλικά κεί-
μενα τῆς Κοινῆς Δηλώσεως πού ἐντοπίσαμε. Πάντως τό
γεγονός ὅτι ὑπάρχουν δύο ἑλληνικές μεταφράσεις τοῦ
πρωτοτύπου ἀγγλικοῦ κειμένου μέ σημαντικές κατά τή
γνώμη μας διαφορές, μπορεῖ νά γίνῃ αἰτία καί ἄλλων
παρανοήσεων. Ἐπίσης δέν καταφέραμε ἀκόμη νά μάθου-
με ποιό ἀπό τά τρία ἀγγλικά κείμενα τῆς Κοινῆς Δηλώ-
σεως πού βρήκαμε εἶναι τό πρωτότυπο. Γιατί τόση προ-
χειρότης καί ἀχλύς σέ ἓνα τόσο σοβαρό ζήτημα;

12. Ἐνθ' ἄνωτ. § 9.

ΣΥΜΒΟΛΗ
ΣΤΟΝ ΕΝΔΟ-ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΔΙΑΛΟΓΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ «ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ»
ΤΩΝ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΩΝ

(Ιούνιος 1994)

Ἡ Β' Κοινή Δήλωσις τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου μεταξύ Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων καταλήγει στό συμπέρασμα ὅτι πάντοτε καί οἱ δύο πλευρές διετήρησαν τήν ἴδια αὐθεντική πίστι στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ καί διακηρύττει τό συμπέρασμα αὐτό ὡς ἑξῆς:

«Υπό τό φῶς τῆς ἡμετέρας Κοινῆς Δηλώσεως ἐπὶ τῆς Χριστολογίας ὡς καί ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω κοινῶν θέσεων, κατενοήσαμε τώρα σαφῶς ὅτι ἀμφότεραι αἱ οἰκογένειαι διετήρησαν πάντοτε πιστῶς τήν αὐτήν αὐθεντικήν Ὁρθόδοξον Χριστολογικήν πίστιν καί τήν ἀδιάκοπον συνέχειαν τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως, καίτοι ἐχρησιμοποίησαν χριστολογικούς ὁρους κατά διάφορον τρόπον. Ἡ κοινή αὕτη πίστις καί συνεχῆς πιστότης πρὸς τήν ἀποστολικήν παράδοσιν δέον ὅπως καταστή ἡ βάση τῆς ἡμετέρας ἐνότητος καί κοινωνίας».⁽¹⁾

Ἦδη ἡ Ἐπιτροπή τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, πού ἀσχολήθηκε μέ τό θέμα τοῦ διαλόγου μέ τούς Ἀντιχαλκηδονίους στήν Ἐκθεσί της⁽²⁾ ἔχει διατυπώσει δέκα σημεῖα-ἐπιφυλάξεις ὅσον ἀφορᾷ τίς ἐκκλησιολογικές προϋποθέσεις, τήν διαδικασία καί τά συμπεράσματα τοῦ Διαλόγου. Ἐχει ἐπίσης ἐπισημάνει καί ὠρισμένα δογματικά ζητήματα, τά ὁποῖα χρειάζονται διευκρίνισι καί σαφεστερά διατύπωσι. Ἐχει τέλος ἐκφράσει καί τόν κίνδυνον νέων σχισμάτων στό ἅγιο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τήν Ἐκκλησία, ἐάν ἡ ἔνωσις δέν γίνη ἐν τῇ Ἀληθείᾳ.

Ἡ ἐντύπωσίς μας ὅτι εἶναι ἀδύνατον νά ἔχουν οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι τήν ἴδια μέ τούς Ὁρθοδόξους Χριστολογία στηρίχθηκε στήν θεμελιώδη ἐκκλησιολογική ἀρχή, κατά τήν ὁποία μόνο ἡ Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία, ἥτοι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, μπορεῖ νά κατέχη τό πλήρωμα τῆς ἀληθείας. Γιά τόν λόγο αὐτόν προχωρήσαμε στήν μελέτη τοῦ θέματος τῶν Ἀντιχαλκηδονίων καί ἐντοπίσαμε τά σημεῖα δογματικῆς διαφοροποιήσεώς των ἀπό τήν Ὁρθοδοξία. Τά ἐπιμέρους θέματα πού μελετήθηκαν ἐντάσσονται στίς ἐξῆς τρεῖς ἐνότητες: α) Ἐκκλησιολογικές προϋποθέσεις, β) Ἱστορικές μαρτυρίες καί γ) Δογματικές διαφορές.

Ὅσον ἀφορᾷ τήν "ὀρθοδοξία" τῶν παλαιῶν Ἀντιχαλκηδονίων, οἱ ἀποφάνσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί οἱ γνῶμες τῶν ἁγίων Πατέρων δέν ἀφήνουν περιθώρια γιά διαφορετική τοποθέτησί μας ἀπέναντί τους, δηλαδή ὅτι εἶναι αἱρετικοί. Ἀπό τήν ἄποψι αὕτη ἡ πα-

ροῦσα μελέτη δέν ἐξετάζει ἐξ ὑπαρχῆς ἐάν οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι εἶναι ὀρθόδοξοι, ἀλλά προσπαθεῖ νά ὑποδείξῃ τήν αἵρεσί τους. Ἐπειδή ὁμως οἱ Κοινές Δηλώσεις τῆς Μικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου μετά τῶν Ἀντιχαλκηδονίων, ὑπογεγραμμένες ἀπό τοὺς ἐκπροσώπους τῶν κατὰ τόπους Ἀγιωτάτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, φέρουν τοὺς σημερινούς Ἀντιχαλκηδονίους ὡς ὀρθόδοξους κατὰ τό φρόνημα, στό τέλος τῆς παρούσης μελέτης ἐκφράζουμε καί ὠρισμένες σκέψεις γύρω ἀπό τήν ἐνδεχομένη ὀρθοδοξία των. Ἄν καί θεωροῦμε θετικό τό γεγονός ὅτι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι ἔχουν ἤδη κάνει κάποια δῆματα πρὸς τήν κατεύθυνσι τῆς Ὁρθοδοξίας, μέ τήν ἔκθεσι τῶν σκέψεων πού ἐκφράζουμε στήν μελέτη αὐτή συμβάλλουμε ἴσως σέ ἓνα ἐνδο-ορθόδοξο προβληματισμό, ἀπαραίτητο γιά τήν ὠρίμανσι τῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας ὅσον ἀφορᾷ τήν ἔνωσι τῶν Ἀντιχαλκηδονίων μέ τήν Ἐκκλησία.

Α. ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

1. Ἡ Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία, δηλαδή ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, εἶναι "ὁ στῦλος καί τό ἐδραῖωμα τῆς Ἀληθείας". Δέν εἶναι δυνατόν νά ὁμολογῇται ἀληθινά καί στήν πληρότητά της ἡ πίστις, παρὰ μόνο μέσα στήν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία. Πῶς μποροῦμε, λοιπόν, οἱ Ὁρθόδοξοι νά ἀναγνωρίζουμε τήν ἀλήθεια τῆς πίστεως σέ ἄλλους χώρους πού δέν εἶναι ἡ Ἐκκλησία;

2. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει συνείδησι τῆς διαχρονικῆς τῆς ταυτότητος. Διαλεγομένη σήμερα μέ τούς Ἀντιχαλκηδονίους ἔχει τήν συναίσθησι ὅτι εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καί τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Οἱ ἀποφάσεις τῆς ἐπίσης ἔχουν διαχρονική ἰσχύ· γιά τόν λόγο δέ αὐτόν οἱ ἀποφάσεις τῆς ἁγίας Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἶναι τόσο δεσμευτικές, ὥστε νά μή μπορεῖ ἡ Ἐκκλησία νά ἀποφασίσῃ διαφορετικά χωρίς νά ἀναιρέσῃ τόν ἑαυτό τῆς.

Κάτω ἀπό αὐτό τό πνεῦμα, ἡ φράσις "τώρα κατενόησαμεν σαφῶς" δέν ἐναρμονίζεται πρός τήν κλασσική πατερική ρῆσι "ἐπόμενοι τοῖς ἁγίοις πατράσι", πού εἶναι ἡ μόνη πού ἐκφράζει τήν ὁρθόδοξο αὐτοσυνειδησία.

3. Ἐχει λεχθῇ ὅτι σήμερα δέν πρέπει νά χρησιμοποιῆται ἡ λεγομένη πολεμική θεολογία, δηλαδή ἡ ἀντιρρητική καί ἐλεγκτική πρός τούς αἵρετικούς γλῶσσα τῶν ἁγίων Πατέρων, ἀλλά μία θεολογική γλῶσσα πού νά ἀπορρέῃ ἀπό τήν ἀγωνία τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν περιφρούρησι τῆς ἐνότητος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος.⁽³⁾

Νομίζουμε ὅτι ἡ προτεινομένη θεολογική ἀντιμετώπισις τῶν ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας εὕρισκομένων αἵρετικῶν δέν ἐξυπηρετεῖ τήν ἀλήθεια. Πρῶτον, διότι ἀπό τούς ἀποστολικούς χρόνους ἡ γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας πρός τούς αἵρετικούς ἦταν πάντοτε ἀντιρρητική· «κρείττων γάρ ἐπαινετός πόλεμος, εἰρήνης χωριζούσης Θεοῦ» (ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος). Αὕτη ἡ στάσις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πραγματικά φιλόανθρωπη, διότι καί τό ποίμνιο τοῦ Χριστοῦ προφυλάσσει ἀπό τήν αἵρεσι, ἀλλά καί

παρέχει πρὸς τοὺς αἰρετικούς ἀφορμές καὶ ἐπεξηγήσεις ὥστε νά ἐπανεέλθουν στήν Ἐκκλησία.

Ἄς σημειωθῇ, ἐν παρόδῳ, ὅτι τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖται ἀπό τοὺς βαπτισμένους ὀρθοδόξους Χριστιανούς καί μόνο. Περιφρούρησις τῆς ἐνότητος τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας σημαίνει, ἀκολούθως, διασφάλισι τῆς ὀρθοδοξίας αὐτῶν καί τῆς μέχρι τέλους παραμονῆς των εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας· καί τοῦτο ἀκριβῶς ἀποτελεῖ ἓνα σημαντικό μέρος τῆς ποιμαντικῆς φροντίδος της. Δέν ἐντάσσονται ὅμως στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καί οἱ ἐκτός αὐτῆς αἰρετικοί. Ἡ ἀγωνία καί ἡ φροντίδα τῆς Ἐκκλησίας φθάνει καί μέχρις ἐκείνων, ἀλλά τό περιεχόμενο τῆς ἀγωνίας αὐτῆς εἶναι ἡ ἐπιστροφή τους στήν Ἐκκλησία καί ὄχι ἡ καθ' οἷονδήποτε τρόπο μεθόδευσις τῆς εἰρηνικῆς συνυπάρξεώς των ὑπό ἓνα νεφελώδη τύπο ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας.

B. ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

1. ΟΙ ΕΝΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ

Ὅταν οἱ ἐνωτικές προσπάθειες γίνονταν μέ ὀρθόδοξα κριτήρια, ἡ Ἐκκλησία ζητοῦσε ἀπό τοὺς Ἀντιχαλκηδόνιους νά ἀναγνωρίσουν τήν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο καί γενικά τήν ὀρθόδοξο ὁμολογία.

Ὅσον ἀφορᾷ τήν ἔνωσι μέ τοὺς Ἀρμενίους:

«Ὁ Φώτιος... ἔγραψεν, εἰς τόν ἡγεμόνα τῶν Ἀρμενίων Ἀσούτιον καί τόν πατριάρχη αὐτῶν Ζαχαρίαν,

παρακινῶν αὐτούς νά ἀναγνωρίσωσι τήν Δ' οἰκουμενικήν σύνοδον...

Ὁ πατριάρχης Νικόλαος ὁ Μυστικός ἔγραψε πρὸς τόν Ἀρμένιον ἡγεμόνα Σεμπάτιον, υἱόν τοῦ Ἀσουτίου, παρακινῶν αὐτόν νά δεχθῇ τήν ὀρθόδοξον ὁμολογίαν... ἀλλ' ὁ νέος ἡγεμών Ἀσουτίος ὁ νεώτερος (913-925)... ἔθεσε τέρμα εἰς τὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν...

Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως Μανουήλ ὁ Κομνηνός, τήν 16' ἑκατονταετηρίδα, ἀντήλλαξεν ἐπιστολάς μετὰ τοῦ Ἀρμενίου πατριάρχου Νερσῆ τοῦ Δ' καί ἀπέστειλεν ἀπεσταλμένους ὑπὸ τόν φιλόσοφον Θεωριανόν (1170 καί 1172) Οἱ Ἀρμένιοι ἔπρεπε νά ἐγκαταλείψωσι τὰς μνημονευθείσας ἐκκλησιαστικάς διαφοράς, ὁ δέ Ἀρμένιος πατριάρχης νά ἐγκαθιδρύεται ὑπὸ τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος... Οἱ ὅροι ἐκρίθησαν ἀπαράδεκτοι...

Τόν Νερσῆν, ἀποθανόντα, διεδέχθη ὁ ἀνεψιός αὐτοῦ Γρηγόριος ὁ Δ'. Διεξήχθησαν νέαι διαπραγματεύσεις... Οἱ ὅροι τῶν Βυζαντινῶν τήν φοράν αὐτὴν περιορίζοντο εἰς τὰ δογματικά ζητήματα... Οἱ Ἀρμένιοι ἀπέρριψαν τοὺς μνημονευθέντας ὅρους. Ἡ ἀπόρριψις φαίνεται ἐκ τούτου, ὅτι ἤθελον τήν ἔνωσιν μόνον ἂν οἱ Ὀρθόδοξοι ἐδέχοντο τήν ὁμολογίαν Νερσῆ τοῦ Δ', ἡ ὁποία ὁμως παραμερίζει τήν Δ' οἰκουμενικήν σύνοδον».⁽⁴⁾

Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ παρατήρησις τοῦ καθηγητοῦ Ἰωάννου Καρμίρη: "Οὔτε αἱ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου καί τοῦ Μανουήλ Κομνηνοῦ μετὰ τοῦ Θεωριανοῦ, οὔτε αἱ ἄλλαι φιλενωτικαί προσπάθειαι τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων

φιλορθοδόξων Ἀρμενίων Καθολικῶν καί πολλῶν Βυζαντινῶν Ὀρθοδόξων ἴσχυσαν νά ἀποσπάσωσιν ὁλοσχερῶς καί ὀριστικῶς τοὺς Ἀρμενίους ἐκ τῆς μονοφυσιτικῆς "μακρᾶς πλάνης" αὐτῶν. Διότι οὐδέποτε ἠθέλησαν οἱ Ἀρμένιοι δι' ὁμοφώνου συνοδικῆς ἀποφάσεως νά ἀναγνωρίσωσι ἐπισήμως τὴν Δ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον». ⁽⁵⁾

Οἱ προσπάθειες πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῶν Ἰακωβιτῶν ἐπίσης δέν ἔφεραν τὴν ἐπιδιωκομένη ἔνωσι:

«Ὁ αὐτοκράτωρ Μανουήλ ὁ Κομνηνός... διὰ τοῦ Θεωριανοῦ ἔστειλεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πατριάρχην αὐτῶν, ἀλλ' οὗτος, ἀπαντῶν, ἐνέμεινε εἰς τὴν μίαν ἐν τῷ Χριστῷ φύσιν, ὃ δέ Θεωριανός ἐν Κεσσουνίῳ ἦλθεν εἰς συνδιάλεξιν (1170) μετ' ἀπεσταλμένου τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως ταύτης, ἄνευ ἀποτελέσματος». ⁽⁶⁾

Ὅταν οἱ ἐνωτικὲς προσπάθειες, λόγῳ κάποιας πολιτικῆς σκοπιμότητος, ἐγίνοντο παρὰ τὴν ἀκρίβεια (δηλαδή τὴν ρητὴ ὁμολογία τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐκ μέρους τῶν Ἀντιχαλκηδονίων), τό τίμημα γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἦταν πολὺ βαρὺ. Εἴτε ἐδημιουργοῦντο νέα σχίσματα στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας (π.χ. ἀκακιανό σχίσμα), εἴτε συνέβαινε ἐκτροπὴ σέ νέες αἱρέσεις (π.χ. μονοθελητισμός). Τό "Ἐνωτικόν" τοῦ αὐτοκράτορος Ζήνωνος (482) καί ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐνωτικὴ πολιτικὴ τοῦ Ἡρακλείου (633) ἀποτελοῦν χαρακτηριστικὰ παραδείγματα.

Ἐχοντας ὑπ' ὄψιν τίς ἀνωτέρω ἱστορικὲς πληροφορίες, προσπαθοῦμε νά ἀξιολογήσουμε δύο γεγονότα πού

έλαβαν χώρα κατά τήν διεξαγωγή τοῦ προσφάτου διαλόγου μέ τούς Ἀντιχαλκηδονίους καί πού περιέπεσαν στήν ἀντίληψί μας ἀπό τά σχετικά δημοσιεύματα:

1ον. Τήν υἱοθέτησι, ὑπό τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς, μεθόδου "περισσότερον ἐπαγωγῶ", διά τῆς ἐλαχιστοποίησης ἥ καί παρασιωπήσεως τῶν δογματικῶν ἰδιαιτεροτήτων, ὥστε νά ἐπιτευχθῇ εὐκολώτερα ἡ φόρμουλα δογματικῆς συμφωνίας.⁽⁷⁾

2ον. Τήν ἀπαίτησι τοῦ πατριάρχου τῶν Κοπτῶν Σενούδα Γ' «νά μή μνημονεύωνται ρητῶς (σ.σ. στήν κοινή δήλωσι τοῦ Σαμπεζύ, 1990) ἡ Δ' Οἰκουμενική Σύνοδος καί ὁ ἅγιος Λέων διά λόγους ποιμαντικῆς συνέσεως, διά νά μή παρακωλυθῇ ἡ ἐπὶ τά πρόσω πορεία τοῦ Διαλόγου»,⁽⁸⁾ καί τήν θετική ἀνταπόκρισι τῶν Ὁρθοδόξων, παρά τίς διαφωνίες τῶν Ἀρμενίων πρὸς τούς Κόπτας διά τήν ἀνωτέρω ἀπαίτησι, γιά νά μή ναυαγήσῃ ὁ Διάλογος.

Ταπεινῶς φρονοῦμε ὅτι τά ἀνωτέρω δύο σημεία δείχνουν ὅτι ὁ ἐνθουσιασμός γιά τήν ἔνωσι συνετέλεσε στό νά υἱοθετηθοῦν μέθοδος καί διαδικασία πού δέν ἀποδείχθηκαν εὐαίσθητες στίς δογματικές διαφορές.

2. ΟΙ ΔΙΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ 433 ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΤΟΥΣ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΟΥΣ

Στήν Γ' Οἰκουμενική Σύνοδο ὁ ἅγιος Κύριλλος καί οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου κατεδίκασαν τόν Νεστόριο, ὁ ὁποῖος διαιροῦσε τό Πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ σέ δύο ὑποστάσεις: μία τοῦ Θεοῦ Λόγου καί μία τοῦ ἀνθρώπου

Ἰησοῦ, καί διετράνωσαν συνοδικῶς τήν πίστι τῆς Ἐκκλησίας ὅτι αὐτή ἡ Ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐσαρκώθη καί ὅτι αὐτή ἀποτελεῖ τό Πρόσωπο τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μέ τόν τρόπο αὐτόν ἐξασφάλισαν τήν ὀρθόδοξο διδασκαλία γιά τήν ἐνότητα τοῦ Προσώπου τοῦ Χριστοῦ, ἀπαραίτητη γιά τήν σωτηρία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως μέσω μιᾶς πραγματικῆς ἐνώσεώς της μέ τήν θεότητα στήν Ὑπόστασι τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Παρ' ὅλον ὅτι ὁ ἀγώνας τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ὡς ἀντιαιρετικός, ἐστρέφετο ἐναντίον τῆς διαιρέσεως τοῦ ἐνός προσώπου, ἐν τούτοις καί ἡ πραγματική διάκρισις τῶν φύσεων καί ἡ ὀρθοδόξως νοουμένη ὑποστατική ἐνωσίς των στήν μία καί τήν αὐτή Ὑπόστασι τοῦ Θεοῦ Λόγου καί ἡ πραγματική ἀντίδοσις τῶν ιδιωμάτων τῶν φύσεων, λόγῳ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως, εἶναι στοιχεῖα πού φαίνονται καθαρά στήν διδασκαλία τοῦ οἰκουμενικοῦ αὐτοῦ διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν κάποιος τόν διαβάξῃ καί τόν ἐρμηνεύῃ ὀρθόδοξα.

«Οὕτω φαμέν Αὐτόν καί παθεῖν καί ἀναστῆναι, οὐχ ὡς τοῦ Θεοῦ Λόγου παθόντος εἰς ἰδίαν φύσιν,... ἐπειδή δέ τό γεγονός αὐτοῦ ἴδιον σῶμα πέπονθε ταῦτα, πάλιν ὁ αὐτός λέγεται παθεῖν ὑπέρ ἡμῶν» (Ἐπιστολή Β' πρὸς Νεστόριον).

Μέ τίς Διαλλαγές τοῦ 433 ὁ ἅγιος Κύριλλος δέχθηκε καί φραστικῶς δύο φύσεις μετά τήν ἔνωσι, ὅπως φαίνεται ἀπό τήν ἐπιστολή του πρὸς Ἰωάννην Ἀντιοχείας.⁽⁹⁾

Κατά τόν ἅγιο Μάξιμο τόν Ὁμολογητή, οἱ Ἀντιοχεῖς ὀρθῶς ἐδέχοντο δύο φύσεις μετά τήν ἔνωσι, ἀλλά ἔσφαλ-

λαν στό ὅτι δέν ὠμολογοῦσαν καί μία καί μοναδική τήν ὑπόστασι τοῦ Χριστοῦ: «Ὁμοίως καί ἐπὶ τοῦ ἐνός τῆς Ἀγίας Τριάδος, Νεστόριος τήν φυσικήν διαφοράν λέγει· ἀλλά τήν ἔνωσιν οὐχ ὁμολογεῖ, οὐ γάρ λέγει ταύτην καθ' ὑπόστασιν γεγονέναι» (PG 91, 145A).⁽¹⁰⁾ Ὅταν λοιπόν μέ τίς Διαλλαγές τοῦ 433 κατεδίκασαν τόν νεστοριανισμό, διετήρησαν ὡς ὀρθόδοξο τήν ὁμολογία τῶν δύο διακεκριμένων καί πραγματικῶν φύσεων μετά τήν ἔνωσι-πού μέχρι τότε ἐπίστευαν,– συνωμολόγησαν ὁμως καί τήν ἐνότητα τοῦ Προσώπου (Ὑποστάσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου) ἀποδεχόμενοι τήν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί τόν Ὅρο τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Αὐτή ἦταν ἡ νίκη τῆς Ὁρθοδοξίας!

Κατά τήν Γ' Οἰκουμενική Σύνοδο (431), ὅλοι οἱ ἀντινεστοριανοί (Ὁρθόδοξοι, Εὐτυχιανισταί καί μελλοντικοί μετριοπαθεῖς Μονοφυσιταί) εἶχαν "στεγασθῇ" κάτω ἀπό τήν κυρίλλειο φρασεολογία. Ἡ ἐξέλιξις τῶν πραγμάτων ὁμως ἀπεκάλυψε ὅτι ὅλοι οἱ ἀντινεστοριανοί δέν εἶχαν τό αὐτό φρόνημα, ἔστω καί ἂν "ἔστεγάζοντο" κάτω ἀπό τήν ἴδια φρασεολογία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου. Οἱ Διαλλαγές τοῦ 433 ἦσαν ἡ "λυδία λίθος".

Ὁ ἅγιος Κύριλλος καί ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι κατά τό φρόνημα εἶδαν ὅτιμποροῦσαν νά δεχθοῦν τόν ἀντιοχει-ανό ὅρο "δύο φύσεις μετά τήν ἔνωσι". ὅχι ὡς ἀναιρετικό τῆς ἐνότητος τοῦ Προσώπου, ἀλλά ὡς δηλωτικό τῆς πραγματικῆς διαφορᾶς τῶν φύσεων. Ἀντίθετα οἱ ἀκραῖοι Ἀλεξανδρινοί, οἱ ὅποιοι εἶχαν μονοφυσιτικό φρόνημα, δέν δέχθηκαν τίς Διαλλαγές. Νόμισαν ὅτι ὁ ἅγιος

Κύριλλος παλινδρομήσε καί ἔξετράπη. Δέν ἐδέχοντο τοὺς "νέους" ὄρους, ἔστω καί ἂν τοὺς εἶπε ὁ ἴδιος ὁ Κύριλλος: «Ἀπόβλητοὶ εἰσιν αἱ τῶν ἁγίων Πατέρων περὶ δύο φύσεων ἡνωμένων ἐν Χριστῷ χρήσεις, κἂν Κυρίλλου ὑπάρχουσι». ⁽¹¹⁾ Στὴν πραγματικότητα οἱ Διαλλαγές τοὺς ἀπεκάλυψαν.

Ἀμέσως μετὰ τίς Διαλλαγές ἀρχίζουν νά διαγράφονται δύο διαφορετικές θεολογικὲς κατευθύνσεις, μία ὀρθόδοξη καί μία μονοφυσιτική.

1) Ὁρθόδοξη:

– Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀπαντᾷ πρὸς ἐκείνους πού ἀπόρησαν μέ τίς Διαλλαγές: «Οὐ γάρ οὕτω λεληρήκαμεν, ὥστε ἀναθεματίσαι τὰ ἑαυτῶν· ἀλλ' ἐμμένομεν, οἷς γεγράφαμεν καί φρονοῦμεν». ⁽¹²⁾

– Ἡ Ἐνδημοῦσα Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως (448), ὑπὸ τὸν πατριάρχη ἅγιο Φλαβιανό, διαβάζει τίς Ἐπιστολές Β' πρὸς Νεστόριον καί πρὸς Ἀνατολικούς ὡς δογματικὰ κείμενα. ⁽¹³⁾ Καταδικάζει τὸν Εὐτυχή ὡς αἰρετικό.

– Ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀποδέχεται πάντα τὰ διδάγματα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί καταδικάζει ἐκείνους πού κατ' ἐπιλογὴν δέχονται ὠρισμένα ὡς ὀρθόδοξα καί ἄλλα ὡς αἰρετικά. ⁽¹⁴⁾ Δικαιώνει τὸν ἅγιο Φλαβιανό, δηλαδή ἀναγνωρίζει τὴν ὀρθοδοξία του, ἀκυρώνει τὴν ληστρική σύνοδο τῆς Ἐφέσου (449), ἀναθεματίζει τὸν Εὐτυχή καί καθαιρεῖ τὸν Διόσκορο.

– Οἱ Ε', ΣΤ' καί Ζ' Οἰκουμενικές Σύνοδοι ἀλληλοδιαδόχως ἐπικυρώνουν τήν ὀρθοδοξία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί τήν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο.

2) Μονοφυσιτική:

– Ὁ Εὐτυχής δέχεται μόνο τά IB' Κεφάλαια τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί ἀπορρίπτει τίς Ἐπιστολές Β' πρὸς Νεστόριον καί πρὸς Ἀνατολικούς. Δηλαδή ἀπορρίπτει τίς Διαλλαγές. Γι' αὐτό καταδικάζεται ἀπὸ τήν Ἐνδημοῦσα Σύνοδο.

– Ὁ Διόσκορος προεδρεύει τῆς ληστρικῆς συνόδου καί δικαιώνει τόν Εὐτυχῆ⁽¹⁵⁾, ἐνῶ συγχρόνως καταδικάζει τόν ἅγιο Φλαβιανό Κων/λεως, καθώς καί ὅσους ἐδέχοντο τίς Διαλλαγές⁽¹⁶⁾. Γι' αὐτό οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἶπαν ὅτι ὁ «Διόσκορος τὴν πίστιν παρέτρωσε» καί ὅτι εἶναι «ὁμόφρων Εὐτυχοῦς».⁽¹⁷⁾

– Ὁ Τιμόθεος ὁ Αἵλουρος (457) καταδικάζει τόν ἅγιο Κύριλλο, λόγω τῶν Διαλλαγῶν: «Κύριλλός ἐστιν ὁ τῶν Ἀλεξανδρέων ἐπίσκοπος· οὗτος γάρ διαφόρως τό σοφόν τῆς ὀρθοδοξίας διαρθρώσας κήρυγμα, παλίμβολος φανείς, τὰναντία δογματίσας ἐλέγχεται· ἐπεὶ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου χρῆν λέγειν ὑποθέμενος, ἀναλύει τό ὑπ' αὐτοῦ δογματισθέν καί δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ πρεσβεύειν ἀλίσκεται».⁽¹⁸⁾ Ἀνεβαίνει στόν πατριαρχικό θρόνο τῆς Ἀλεξανδρείας ἀφοῦ πρῶτα οἱ ὁπαδοί του φονεύουν ἐντὸς τοῦ βαπτιστηρίου τόν ὀρθόδοξο πατριάρχη, ἅγιο ἱερομάρτυρα Προτέριο.

– Ὁ Πέτρος ὁ Κναφεύς (470) εἰσάγει στό Τρισάγιο τόν θεοπασχητικό ὄρο "ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς".

– Ὁ Φιλόξενος Ἱεραπόλεως συγκαλεῖ σύνοδο στήν Κων/πολι (499), καθαιρεῖ καί ἐξορίζει τόν ὁρθόδοξο πατριάρχη Ἀντιοχείας Φλαβιανό καί ἀναβιδάζει ἀντ' αὐτοῦ τόν Σεβήρο.⁽¹⁹⁾

– Ὁ Σεβήρος Ἀντιοχείας ἦταν ὁμόφρων καί μαθητής τοῦ Τιμοθέου Αἰλούρου.⁽²⁰⁾

– Ὁ Θεοδοσίος Ἀλεξανδρείας χειροτονεῖ τόν Ἰάκωβο Βαραδαῖο, ἐξ οὗ καί οἱ σημερινοὶ Ἰακωβῖται τῆς Συρίας.⁽²¹⁾

– Ὁ Ἰάκωβος Βαραδαῖος, ἐν συνεργασία πρὸς τόν μονοφυσίτη ἐπίσκοπο Ἀλεξανδρείας Πέτρο (διάδοχο τοῦ Θεοδοσίου), ὀργανώνει τούς μονοφυσίτας τῆς Αἰγύπτου, τούς Κόπτας.⁽²²⁾

– Σῦροι μονοφυσῖται διαδίδουν τὴν αἵρεσι καί στήν Ἀρμενία.

Λέγεται ὅτι ὁ ἀνεξίκακος Κύριλλος χάριν τῆς εἰρήνης τῆς Ἐκκλησίας ἀπεδέχθη τίς Διαλλαγές. Ἔχουμε τὴν γνώμη ὅτι ἦταν θεολογικῶς ἀπαραίτητο νά γίνουν οἱ Διαλλαγές, γιὰ νά ἀρθῇ κάθε ὑποψία μὴ ὁμολογίας δύο πραγματικῶν φύσεων μετὰ τὴν ἔνωσι.

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ ἡ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ διαπίστωσις τοῦ καθηγητοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδη:

«Τό ὅτι ἀντιθέτως ὁ Ἅγιος Κύριλλος ἐδέχθη ὡς ὁρθόδοξον τὴν ὁμολογίαν τοῦ Ἰωάννου Ἀντιοχείας σημαίνει, ὅτι ὁ Διόσκορος καί οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἐχάραξαν μίαν γραμμὴν, ἥτις δέν εἶναι ἀπολύτως ἡ τοῦ Ἁγίου Κυ-

ρίλλου. Ἐάν οὕτως ἔχουν τὰ πράγματα, καί φαίνεται ὅτι οὕτως ἔχουν, ὡς ἐνδείκνυται ἀπό τήν ἱστορικὴν θεολογίαν τῶν ἀντιχαλκηδονίων, τὰς μελέτας τοῦ π. Σάμουελ, καί ὡς ἐφάνη ἀπό τὰς ἐπιφυλάξεις τοῦ κ. Καρμίρη ἐπὶ ἐνός σημείου τῆς ὁμιλίας τοῦ Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ.κ. Θεοφίλου, τότε γνωρίζομεν, ὅτι ἡ διδασκαλία αὐτὴ δέν εἶναι ἀκριβῶς αὐτὴ τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου, τῶν Γ', Δ', Ε' καὶ ΣΤ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων».⁽²³⁾

3. ΤΟ ΦΡΟΝΗΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΟΠΩΣ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΑΞΑΡΙΑ

Εἶναι γεγονός ὅτι γιὰ τήν ἀκεραιότητα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τῆς Ἐκκλησίας ὑπερμάχησαν οἱ μεγάλοι Πατέρες καὶ διδάσκαλοι αὐτῆς, οἱ ὅποιοι συνεδύαζαν τήν προσωπικὴ ἐμπειρία τῆς θεώσεως μέ τήν ὑψηλὴ θύραθεν παιδεία. Εἶχαν τίς προϋποθέσεις νά ἐρμηνεύσουν τήν πίστι καὶ νά διατυπώσουν τὰ δόγματα. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ ἅγιος Κύριλλος καὶ ἄλλοι μεταγενέστεροι σήκωσαν τό μεγάλο βάρος τοῦ ἀγῶνος κατὰ τῶν αἱρέσεων.

Ὁ Θεός ὅμως χάριν τῶν ἀπλουστερῶν οἰκονόμησε νά γίνουν καὶ μεγάλα θαύματα, μέσῳ τῶν ὁποίων οἱ μὲν Ὀρθόδοξοι θά ἐδραιώνοντο στήν πίστι, οἱ δέ καλόγνωμοι αἱρετικοί θά ἐπέστρεφαν ἐν μετανοίᾳ. Εἶναι γνωστό τό θαῦμα τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος κατὰ τήν Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, καθὼς καὶ τό θαῦμα τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας κατὰ τήν Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο.

Παρόμοια θαυμαστά γεγονότα σώζονται μέσα στα συναξάρια. Καί μόνον ὅτι τά συναξάρια ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστο μέρος τῆς λατρείας τῆς Ἐκκλησίας καί οἱ Ὁρθόδοξοι τρέφονται ἀπό αὐτά, εἶναι ἀρκετό νά δείξη τήν μεγίστη σημασία πού ἔχουν γιά τό προκείμενο θέμα, τοῦ κατὰ πόσον οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι ἔχουν τήν ἴδια πίστι μέ τήν Ἐκκλησία.

Οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοί τοῦ Ε' καί τοῦ ΣΤ' αἰῶνος καί οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοί τῆς σήμερον, ὡς μέλη τῆς αὐτῆς Μιᾶς Ἀγίας Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, δέν μποροῦν νά ἔχουν διαφορετικό φρόνημα γιά τήν "ὀρθοδοξία" τῶν Ἀντιχαλκηδονίων. Τά κατωτέρω παραδείγματα εἶναι πολύ ἐνδεικτικά.

Ὁ ὁσιος Σάββας ὁ Ἁγιασμένος, τόν ὅποιον ὁ Θεός ἐτίμησε μέ ἰδιαίτερα σημεῖα τῆς Χάριτός Του, ὅπως εἶναι ἡ μέχρι σήμερα ἀφθορία καί τό εὐῶδες τοῦ ἁγίου λειψάνου του, εἶχε μέ σαφήνεια ἐκτιμήσει ὅτι ἡ πίστις τῶν Ἀντιχαλκηδονίων ἀποτελεῖ αἵρεσι. Στόν Βίο του ἀναφέρεται τό γεγονός τῆς ἐπισκέψεώς του στά ἀνάκτορα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, κατὰ τήν διάρκεια τῆς ὁποίας ἡ αὐτοκρατορία Θεοδώρα ζητοῦσε νά λάβῃ τήν εὐλογία του ὥστε νά ἀποκτήσῃ τέκνο. Ὁ Ἅγιος τῆς εὐχήθηκε νίκες κατὰ τῶν βαρβάρων καί δόξα κοσμική, ἀλλά παρὰ τίς ἐπανειλημμένες παρακλήσεις της δέν συγκατετέθη νά τήν εὐλογήσῃ γιά τήν ἀπόκτησι τέκνου, μόνο καί μόνο διότι ἡ Θεοδώρα εὐνοοῦσε ἀπροκάλυπτα τόν μονοφυσιτισμό τῶν Ἀντιχαλκηδονίων.

Στό Λειμωνάριο τοῦ Ἰωάννου Μόσχου, γραμμένο περίπου τήν ἐποχή πού μᾶς ἐνδιαφέρει, ὑπάρχουν περισσότερες ἀπό δέκα ὑποθέσεις πού ἀναφέρονται στίς σχέσεις Ὁρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων καί πού μαρτυροῦν γιά τήν ἀνορθοδοξία τῆς πίστεως τῶν δευτέρων. Θά παρουσιάσουμε μέ συντομία ὠρισμένες ἀπό τίς ὑποθέσεις.⁽²⁴⁾

Κεφάλαιο 26: Ὁ μοναχός Θεοφάνης, νεστοριανός, δυσκολεύεται νά ἀπαρνηθῇ τήν αἵρεσι τοῦ Νεστορίου, ὅπως τόν συμβούλευε ὁ ἀββᾶς Κυριακός. «Ὅλοι λένε ὅτι ἡ σωτηρία ὑπάρχει στήν δική τους πίστι», διαμαρτύρεται ὁ Θεοφάνης. Ἀλλά μέ ταπείνωσι ζητᾷ τήν προσευχή τοῦ Κυριακοῦ νά τοῦ ἀποκαλυφθῇ ἡ ἀλήθεια. Μετά ἀπό προσευχή τοῦ ἀββᾶ Κυριακοῦ, λαμβάνει πληροφορία. Ἐν ὁράματι βλέπει σ' ἓνα σκοτεινό καί δυσώδη τόπο ὅλους τούς αἵρετικούς: Νεστόριο, Θεόδωρο, Εὐτυχῆ, Ἀπολινάριο, Εὐάγριο, Δίδυμο, Διόσκορο, Σεβήρο, Ἄρειο, Ὠριγένη καί μερικούς ἄλλους. Μετά ἀπό αὐτή τήν ὀπτασία ἐπιστρέφει στήν μυστηριακή κοινωνία τῆς ἁγίας Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Κεφάλαιο 30: Ὁ μοναχός Ἰσίδωρος, ὁ ὁποῖος ὅλη τήν μοναχική του ζωὴ περνᾷ μέ ἀκατάπαυστα δάκρυα, διηγεῖται τήν αἰτία τοῦ πένθους του. Ὡς λαϊκός ἀνῆκε μαζί μέ τήν γυναῖκα του στήν αἵρεσι τοῦ Σεβήρου. Ὅταν κάποτε δεδήλωσε τήν ἁγία Κοινωνία τῶν Ὁρθοδόξων πετώντας τήν ἀπό τό παράθυρο στόν βοῦρκο, εἶδε νά πέφτη κεραυνός καί νά παίρνη τήν θεία Κοινωνία. Αὕτη στάθηκε ἡ αἰτία τῆς μεταστροφῆς του.

Κεφάλαιο 36: Ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἐφραίμιος ζητᾷ μέ πολλές παρακλήσεις καί νουθεσίες ἀπό κάποιον σεθηριανό στυλίτη νά ἐπιστρέψῃ στήν Ἐκκλησία. Ἐκεῖνος τοῦ ζητᾷ σημεῖο: νά μποῦν καί οἱ δύο στήν φωτιά· ἡ ἀλήθεια θά εἶναι μέ τό μέρος ἐκείνου πού θά σωθῇ. Ὁ πατριάρχης μέ πολλή ταπείνωσι ζητᾷ νά ἀποφευχθῇ τό ἐγγχείρημα, ἀλλά γιά τήν σωτηρία τοῦ μοναχοῦ τό ἐπιχειρεῖ. Ὁ στυλίτης μένει ἔκθαμβος καί ἀρνεῖται τήν εἴσοδο στήν φωτιά. Τότε ὁ πατριάρχης πετᾷ τό ὠμόφορο του μέσα στίς φλόγες. Μετά ἀπό τρεῖς ὥρες τό ὠμόφορο ἀνασύρεται ἀκέραιο. Ὁ στυλίτης ἀναθεματίζει τόν Σεβήρο καί κοινωνεῖ μέ τόν πατριάρχη Ἐφραίμιο.

Κεφάλαιο 46: Ὁ ἀδβᾶς Κυριακός βλέπει ἐν ὁράματι τήν Κυρία Θεοτόκο συνοδευομένη ἀπό τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Θεολόγο καί τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Βαπτιστή. Στήν πρόσκλησί του νά εὐλογήσουν τό κελλί του, ἡ Κυρία Θεοτόκος ἀπήντησε αὐστηρά: «Ἐχεις τόν ἐχθρό μου στό κελλί σου καί πῶς ζητᾷς νά μπῶ μέσα;» Ἐπρόκειτο γιά δύο λόγους τοῦ Νεστορίου στίς τελευταῖες σελίδες ἐνός βιβλίου, οἱ ὁποῖες καί πετάχθηκαν ἀμέσως.

Κεφάλαια 48 καί 49: Δύο ἐπίσημα πολιτικά πρόσωπα, ἡ Κοσμιανή καί ὁ Γήθημερ, ἐμποδίζονται νά προσκυνήσουν τόν ζωοδόχο Τάφο τοῦ Χριστοῦ. Ἡ πρώτη ἀπό τήν Κυρία Θεοτόκο καί ὁ δεύτερος ἀπό ἓνα μυστηριῶδες κριάρι. Μόνο ὅταν κατά συμβουλή τῶν κληρικῶν τοῦ Παναγίου Τάφου ἀπεκήρυξαν τήν αἵρεσί τους – ἦσαν ὁπαδοί τοῦ Σεβήρου – μπόρεσαν νά προσκυνήσουν.

Κεφάλαιο 79: Στό σπίτι ενός πλουσίου λαϊκοῦ, ἀνήκοντος στήν αἵρεσι τοῦ Σεβήρου, βρέθηκαν μερίδες θείας Κοινωνίας τῶν Ὁρθοδόξων. Εἶχαν φυλαχθῇ ἀπό ἔτους στό ντουλάπι ενός ὀρθοδόξου ὑπηρέτου. Ὁ οἰκοδεσπότης θέλησε νά τίς καταστρέψῃ. Εἶδε ὅμως, ὅλως παραδόξως, νά ἔχουν φυτρώσῃ πάνω στίς μερίδες στάχυα. Μετανοιωμένος κοινοποίησε τό θαῦμα στόν ἅγιο ἐπίσκοπο Διονύσιο καί τίς μερίδες μέ τά στάχυα εἶδαν ὅλο τό πλῆθος τῆς πόλεως. Πολλοί τότε ἐπέστρεψαν στήν ἁγία Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία.

Αὕτη εἶναι ἡ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἀπορίας ἄξιον, πῶς εἶναι δυνατόν ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία, πού τότε ἔζησε αὐτά τά θαύματα, τώρα νά πιστεύσῃ ὅτι οἱ Ἀντι-χαλκηδόνιοι «διετήρησαν πάντοτε πιστῶς τήν αὐτήν αὐθεντικήν Ὁρθόδοξον Χριστολογικήν πίστιν καί τήν ἀδιάκοπον συνέχειαν τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως»!

Γ. ΔΟΓΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

1. ΕΙΝΑΙ Ο ΣΕΒΗΡΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ;

Μέ τήν Γ' Κοινή Δήλωσί της (1993) ἡ Μικτή Ἐπιτροπή τοῦ θεολογικοῦ Διαλόγου προτείνει τήν ἄρσι τῶν ἀναθεμάτων, πού ἔχουν ἐπιβληθῇ κατά τό παρελθόν σέ πρόσωπα ἢ Συνόδους, ἐάν ἀναγνωρισθῇ ὅτι τά πρόσωπα ἢ αἱ Σύνοδοι ἦσαν ὀρθόδοξοι στήν διδασκαλία τους.⁽²⁵⁾ Ὑπάρχουν παραλλήλως ὠρισμένα δημοσιεύματα, παλαιότερα καί πρόσφατα, τά ὁποῖα παρουσιάζουν ὡς νόμιμη

τήν παραδοχή ὅτι ἡ Χριστολογία τοῦ Σεβήρου εἶναι ὀρθόδοξος.

Πιστεύουμε ὅτι δέν εὐσταθεῖ αὐτή ἡ παραδοχή, διότι ὁ Σεβήρος ἔχει καταδικασθῇ συνοδικῶς. Στήν ἀναφορά μας αὐτή θίγουμε ὠρισμένα σημεία τῆς Χριστολογίας του, τά συγκρίνουμε πρὸς τήν διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων καί καταλήγουμε σέ συμπεράσματα, ἀπό τά ὁποῖα διαφαίνεται ἡ ὀρθότης τῆς καταδίκης τοῦ Σεβήρου καί τῆς διδασκαλίας του.

Ὡς πηγές γιά τήν διδασκαλία τοῦ Σεβήρου χρησιμοποιοῦμε τίς μελέτες τοῦ ἀντιχαλκηδονίου καθηγητοῦ V. C. Samuel.⁽²⁶⁾ Μία ἀπό τίς ταξινομήσεις τῶν δογματικῶν διαφορῶν μεταξύ Σεβήρου καί ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ πού κάνει ὁ Samuel θά ἀποτελέσῃ τό εἰσαγωγικό κείμενο. Γράφει:

«1. Ὁ χαλκηδόνιος Θεολόγος ἀποδέχεται ὅλες τίς ἀλεξανδρινές ἐκφράσεις, περιλαμβανομένης τῆς "μία σεσαρκωμένη φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου". Κάνοντας αὐτό ὁ Δαμασκηνός λαμβάνει τόν ὅρο "φύσις" μέ τήν ἔννοια "οὐσία". Ἀλλά ὁ Σεβήρος ἐπιμένει ὅτι αὐτή ἡ ἔννοια δέν ἐξασφαλίζει τήν ἱστορική πραγματικότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καί ὅτι γιά τήν ἐξασφάλισί της πρέπει νά ὁμολογηθῇ ὁ ὑποστατικός χαρακτήρας τῶν φύσεων πού συνῆλθαν πρὸς ἔνωσι.

2. Ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός δέν λέγει ξεκάθαρα τί ἐννοεῖ μέ τήν ἔκφρασι "σύνθετο Πρόσωπο" ἢ "σύνθετος Ὑπόστασις", μολονότι τήν ἀποδέχεται. Ὁ Σεβήρος χρησιμοποιεῖ τήν φράσι καί διασαφηνίζει τό νόημά της. Ἡ

μία Ὑπόστασις, λέγει, ἔχει σχηματισθῇ ἀπό τήν συνδρομή (concurrence) τῆς θεότητος καί τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐν τῇ ἐνώσει ἡ ἀνθρωπότης ἔχει ἐξατομικευθῇ (individed), καί γι' αὐτό διατηρεῖ τόν ὑποστατικό της χαρακτήρα, καθὼς καί τήν δυνατότητα ἀνθρωπίνης ἐκφράσεως τῶν θείων ἐνεργειῶν καί ιδιοτήτων, καί παραλλήλως θείας ἐκφράσεως τῶν ἀνθρωπίνων ἐνεργειῶν καί ιδιοτήτων, γιά νά μπορεῖ νά γίνη καταληπτή ἀπό μᾶς.

3. Ὁ Σεβῆρος δέν πιστεύει ὅτι, γιά νά διασώζεται ἀληθινή ἡ ἀνθρωπότης ἐν τῷ Χριστῷ, εἶναι ἀναγκαῖες ἐκφράσεις ὅπως "ἐν δύο φύσει", "δύο θελήσεις", "δύο ἐνέργειες" καί τά ὅμοια. Κατά τήν ἄποψί του, αὐτές οἱ ἐκφράσεις εἰσάγουν διαίρεσι τοῦ ἐνός Χριστοῦ καί δέν μποροῦν ἐπομένως νά δεβαιώσουν μία ἀληθινή σάρκωσι.

4. ...

5. Ἡ ἐμμονή τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ στήν θέωσι τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ σχετικοποιεῖται μέ τό νά μή παραδέχεται τόν ὑποστατικό χαρακτήρα τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐνῷ ὁ Σεβῆρος ἐπ' αὐτοῦ εἶναι ἀνένδοτος».⁽²⁷⁾

Ἐάν ἔχουμε σωστά κατανοήσει τόν καθηγητή Samuel, ὁ Σεβῆρος φαίνεται ὅτι προσπαθεῖ νά κατανοήσῃ τό μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως χρησιμοποιώντας ὡς ὄργανο τήν ἀριστοτελική φιλοσοφία. Γι' αὐτό, ὅπως φαίνεται ἀπό τά κείμενα τοῦ Samuel καί ἀπό τό ἀνωτέρω ἀπόσπασμα: διακρίνει μεταξύ οὐσίας καί φύσεως, ταυτίζει τήν φύσι μέ τήν ὑπόστασι, κατανοεῖ τήν ὑποστατική ἐνῶσι διαφορετικά ἀπό τούς ἁγίους Πατέρας, διακρίνει μεταξύ ὑποστάσεως καί προσώπου, ἀποδίδει τήν θέλησι

καί τήν ἐνέργεια στό πρόσωπο καί ὄχι στήν φύσι καί, τέλος, δέν ἐννοεῖ ὀρθοδόξως τόν τρόπο τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου προσλήμματος.

Στήν συνέχεια θά ἰδοῦμε ἀναλυτικά τά σημεῖα, στά ὁποῖα ὁ Σεβήρος δέν συμφωνεῖ μέ τούς Πατέρας.

α) Ὁ Σεβήρος θεολογεῖ ἀριστοτελικῶς

Ὁ Σεβήρος δέν εἶναι ὁ πρῶτος πού χρησιμοποιεῖ τήν ὁρολογία τῆς ἐποχῆς του μέ περιεχόμενο πού τῆς δίδει ἡ ἀριστοτελική φιλοσοφία. Ὁ Ἄρειος καί οἱ λοιποί αἰρετικοί ἔκαναν ἀκριβῶς τό ἴδιο, στήν προσπάθειά τους νά κατανοήσουν λογικά τό μυστήριο. Οἱ ἅγιοι Πατέρες χρησιμοποίησαν τήν ἴδια ὁρολογία, ἀλλά τῆς ἔδωσαν τέτοιο περιεχόμενο πού νά μπορεῖ νά ἐκφράσῃ ὅσα οἱ ἴδιοι ἐγνώριζαν ἀπό προσωπική ἐμπειρία τοῦ Θεοῦ καί τόν ἄνωθεν φωτισμό. Γράφει ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός:

«Οἱ μέν ἔξω φιλόσοφοι κατά τόν προλελεγμένον λόγον διαφοράν εἶπον οὐσίας καί φύσεως... Οἱ δέ ἅγιοι Πατέρες παρεάσαντες τάς πολλές ἐρεσχελείας τό μέν κοινόν καί κατά πολλῶν λεγόμενον, ἤγουν τό εἰδικώτατον εἶδος, οὐσίαν καί φύσιν καί μορφήν ἐκάλεσαν, οἷον ἄγγελον, ἄνθρωπον, ἵππον, κῦνα καί τά τοιαῦτα... Τό δέ μερικόν ἐκάλεσαν ἄτομον καί πρόσωπον καί ὑπόστασιν, οἷον Πέτρος, Παῦλος».⁽²⁸⁾

Καί ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής ταυτίζει πλήρως τούς ὄρους οὐσία καί φύσις (PG 91, 149B) καί τούς ὄρους ὑπόστασις καί πρόσωπον (PG 91, 152A).

Ἐπιμένουν μέχρι σήμερα οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι ὅτι ἐπὶ τῆς Θεολογίας – δηλαδή στό τριαδικό δόγμα – οἱ Πατέρες ἔκαναν διάκρισι μεταξύ φύσεως καί ὑποστάσεως, ἐνῶ ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας – δηλαδή στό χριστολογικό δόγμα – ἐταύτιζαν τούς ὅρους. Αὐτή ὅμως ἡ ἄποψις δέν συμφωνεῖ μέ τήν γνώμη τῶν ἁγίων Πατέρων. Ὁ ἅγιος Μάξιμος βλέπει πονηρία στό νέο ἐφεύρημα τῶν Ἀντιχαλκηδονίων, ⁽²⁹⁾ ἐνῶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἐρωτᾷ τόν λόγο γιά τόν ὁποῖον πρέπει κανεῖς νά ταυτίζη τούς ὅρους ἐπὶ τῆς Οἰκονομίας.

Ἐχει ἐπανειλημμένως λεχθῇ ὅτι ἡ ἀσάφεια στήν ὁρολογία ἐδημιούργησε τίς τεράστιες δυσχέρειες στήν ἀλληλοκατανόησι μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων καί τῶν Ἀντιχαλκηδονίων κατά τούς αἰῶνας πού ἀκολούθησαν τήν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο. Χρησιμοποιεῖται μάλιστα τοῦτο σήμερα ὡς μοχλός γιά τήν ἐπανάνωσι τῶν διεστώτων, ὑπό τήν ἐννοια ὅτι ὑπάρχει ἡ ἰδία πίστις, ἔστω καί ἐάν οἱ δύο πλευρές δέν μπόρεσαν νά κατανοήσουν ἀλλήλους.

Νομίζουμε ὅτι αὐτό δέν εἶναι σωστό. Οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας, πού εἶχαν τό ἴδιο φρόνημα, διετύπωσαν τό χριστολογικό δόγμα ἐξίσου ὀρθόδοξα ἀκόμη καί μέ διαφορετικούς ὅρους. ⁽³⁰⁾ Ἀλλά οὔτε καί ἡ ἀσάφεια στήν ὁρολογία ὑπῆρξε καθοριστικός παράγων γιά ἀνορθόδοξία. Γιά παράδειγμα, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καί ὁ Θεόδωρος Μοψουεστίας ἦσαν σύγχρονοι καί συνασκηταί· ὅμως ὁ ἕνας εἶναι Πατήρ τῆς Ἐκκλησίας καί ὁ ἄλλος μέγας αἰρεσιάρχης. Ἄλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα εἶναι οἱ ἅγιοι Κύριλλος Ἀλεξανδρείας καί Λέων

Ρώμης, οἱ ὅποιοι ἐξίσου αὐθεντικά καί ὀρθόδοξα διευ-
πωσαν τό χριστολογικό δόγμα, ἄν καί πολεμοῦσαν δια-
φορετικές αἱρέσεις καί ἀπέβλεπαν σέ διαφορετικό στόχο:
ὁ πρῶτος στήν κατοχύρωσι τῆς ἐνότητος καί μοναδικό-
τητος τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, χωρίς ἀναίρεσι τῆς
πραγματικότητος τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων καί ὁ
δεύτερος στήν διασφάλισι τῆς πραγματικότητος τῶν δύο
φύσεων, χωρίς ἀναίρεσι τῆς ἐνότητος καί μοναδικότητος
τοῦ προσώπου.

Νομίζουμε, ἐπομένως, ὅτι καθοριστικός παράγων γιά
ὀρθοδοξία ἢ μή ἦταν ἡ βαθυτέρα σύλληψις τοῦ ζητή-
ματος, γιά τήν ὁποία κάνει λόγο καί ὁ ἀείμνηστος π.
Γεώργιος Φλωρόφσκυ.⁽³¹⁾

Παρατηρήσαμε ὅτι σέ κανένα ἀπό τά κείμενα τῶν ἁγί-
ων Πατέρων δέν γίνεται λόγος περί συγκαταβάσεως πρὸς
τούς αἱρετικούς, ἐπειδή τάχα ἔχουν ὡς ἐλαφρυντικό γιά
τήν ἀνορθοδοξία τους τήν ἀσάφεια περί τήν ὀρολογί-
αν.⁽³²⁾ Παραθέτουμε τίς γνῶμες δύο Ἀγίων χαρακτη-
ριστικές ὡς πρὸς τό ὕφος μέ τό ὁποῖο ἀντιμετωπίζουν τό
ζήτημα τῆς ὀρολογίας.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός: «Ἐτι δέ Διόσκο-
ρος καί Σεβήρος καί ἡ πολυπληθής ἀμφοτέρων συμμορία
μίαν τινά καί τήν αὐτήν ὑπόστασιν ἀπεδέξαντο, ὀρίσαν-
τες ὁμοίως μίαν καί τήν φύσιν εἶναι, "μή εἰδότες ἃ λέ-
γουσι μήτε νοοῦντες περί τίνων διαβεβαιοῦνται". Νόσος
δέ τις ἢ πλάνη τῆς διανοίας αὐτῶν ἐν τούτῳ ἦν, ὅτι
ταῦτόν εἶναι φύσιν καί ὑπόστασιν ἐννόησαν».⁽³³⁾ Ὁ δέ

ἅγιος Μάξιμος: «Ὁ Σεβῆρος κακούργως ταυτόν εἶναι λέγει τῇ φύσει τὴν ὑπόστασιν». ⁽³⁴⁾

β) Ὁ Σεβῆρος δέχεται ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει ὡς ὑπόστασις

Ὅπως ἔχουμε ἤδη εἰπεῖ, ὁ Σεβῆρος χρησιμοποιεῖ τοὺς ὄρους οὐσία, φύσις, ὑπόστασις, πρόσωπο μέ τό περιεχόμενο πού τοὺς δίνει ἡ ἀριστοτελική φιλοσοφία. Γιά τόν Σεβῆρο ἡ φύσις πού δέν νοεῖται στίς συγκεκριμένες ὑποστάσεις, ἀλλά θεωρεῖται γενικά ὡς ἡ οὐσία τῶν ὁμοειδῶν ὑποστάσεων, εἶναι μία ἀφηρημένη ἔννοια (abstract) καί δέν ὑπάρχει πραγματικά. Ὄταν ἡ οὐσία ἐξατομικεύεται στίς ὑποστάσεις, ἡ φύσις γίνεται συγκεκριμένη, λαμβάνει ὑποστατικό χαρακτήρα, καθίσταται ἄτομο (individual) καί εἶναι ἐνεργός. Στό παρακάτω ἀπόσπασμα γίνεται σαφές αὐτό πού εἴπαμε: ⁽³⁵⁾

«Στὴν περίπτωσι τοῦ ἀνθρώπου, τὴν στιγμή ἀκριδῶς τῆς συνδρομῆς τῆς οὐσίας τοῦ σώματος καί τῆς οὐσίας τῆς ψυχῆς, αὐτός ἔρχεται στὴν ὑπαρξί ὡς ψυχοσωματική ὁλότης καί λαμβάνει πρόσωπο. Οἱ δύο οὐσίες δέν ἐνώνονται ὡς οὐσίες, ἀλλὰ τὴν στιγμή ἀκριδῶς τῆς ἐνώσεως γίνονται ὑποστατικές πραγματικότητες. "Τό σῶμα καί ἡ ψυχή", γράφει ὁ Σεβῆρος, "ἀπό τὰ ὁποῖα συνίσταται ὁ ἀνθρώπος, διατηροῦν τὴν ὑπόστασί τους..." Τό σημεῖο αὐτό μπορεῖ νά ἐξηγηθῇ ὡς ἐξῆς. Ὑπόστασις εἶναι ἡ συγκεκριμένη ὑπαρξις πού παράγεται ἀπὸ τὴν ἐξατομίκευσι (individuation) μιᾶς οὐσίας». ⁽³⁶⁾

Αὐτό τό παράδειγμα τοῦ ἀνθρώπου, συνθέτου ἀπό σῶμα καί ψυχή, μεταφέρει ὁ Σεβῆρος καί στόν Χριστό. Κατά ἀνάλογο τρόπο, λέγει, ὑπάρχουν ἡ θεία καί ἡ ἀνθρωπίνη φύσις στόν Χριστό. Δέν θά σταθοῦμε ἐπὶ τοῦ παρόντος στό κατά τά ἄλλα θεμελιῶδες θέμα, ὅτι δέν μπορεῖ τό παράδειγμα τοῦ ἀνθρώπου νά μεταφερθῇ καθ' ὅλα στόν Χριστό.⁽³⁷⁾

Ἐκεῖνο πού ἔχει ἰδιαίτερη σημασία σ' αὐτή τήν συνάφεια εἶναι ὅτι κατά τόν Σεβῆρο ἡ ἀνθρωπίνη φύσις συμμετέσχε στήν ἔνωσι – ἄν καί ὄχι πρὶν ἀπό τήν στιγμή τῆς ἐνώσεως – ὡς ὑπόστασις, καί μάλιστα ἔχοντας τά στοιχεῖα πού τήν καθιστοῦν πρόσωπο.⁽³⁸⁾

«Λοιπόν, ἡ θεότης καί ἡ ἀνθρωπότης συνέδραμαν εἰς ἓνα. Τήν στιγμή πού ἡ θεότης ἦλθε πρὸς ἔνωσιν ἐν τῷ Θεῷ Υἱῷ, ἡ ἀνθρωπότης ἦλθε πρὸς ἔνωσιν ὡς ἄτομον (in individuated state). Ὅπως γράφει ὁ Σεβῆρος: "Μία ὑπόστασις ὁ Θεός Λόγος· αὐτός ἔνωσε στόν ἑαυτό του ὑποστατικῶς μία ἰδιαίτερη (particular) σάρκα, πού εἶχε ψυχή λογική καί νοερά, τήν ὁποία καί προσέλαβε ἀπό τήν Παρθένο Μαρία". Οἱ δύο φύσεις, λοιπόν, οἱ ὁποῖες συνῆλθαν πρὸς ἔνωσι ἦσαν ὑποστάσεις, μολονότι ἡ ἀνθρωπότης ἔλαβε τήν ὑποστατική της κατάστασι μόνο κατὰ τήν ἔνωσι».⁽³⁹⁾

Καί τό ἐπόμενο ἀπόσπασμα εἶναι πολύ διευκρινιστικό:

«Ἐνώνοντας τήν ἀνθρωπότητα στόν ἑαυτό του ὁ Θεός Λόγος, τήν προσλαμβάνει μόνο ὡς μία ἀφηρημένη πραγματικότητα (abstract), χωρίς νά εὑρίσκεται σέ ὑποστατική ἢ προσωπική κατάστασι; Ἐάν ἡ ἀνθρωπότης τοῦ

Χριστοῦ δέν ἔχει τά στοιχεῖα πού τήν καθιστοῦν πρόσωπο, μπορεῖ νά λειτουργήσῃ κατά τινά τρόπο στήν ἐνσάρκωσι;»⁽⁴⁰⁾

Ἀντιπαραθέτοντας τήν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας διαπιστώνουμε τήν διαφορά ἀπό τήν διδασκαλία τοῦ Σεβήρου. Εἶναι κοινός τόπος ὅτι ἡ φύσις λαμβανομένη "ψιλῇ θεωρίᾳ" εἶναι κάτι ἀφηρημένο. Ὁ Θεός Λόγος, κατά τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Δαμασκηνό, προσέλαβε ὅχι τήν ἔτσι νοουμένη φύσι οὔτε τήν ἐν τῷ εἶδει θεωρουμένη, δηλαδή ὅλους τούς ἀνθρώπους μαζί, ἀλλά τήν ἐν ἀτόμῳ, ἡ ὁποία εἶναι αὐτή ἡ ἐν τῷ εἶδει,⁽⁴¹⁾ ἡ ὁποία ὁμως δέν ἔχει ὑποστατικό χαρακτήρα, ἀλλά ὅλη ἐνθεωρεῖται σέ κάθε ὑπόστασι τοῦ αὐτοῦ εἶδους.⁽⁴²⁾ Γράφει λοιπόν ὁ Ἅγιος:

«Οὐ γάρ ιδιοσυστάτως ὑπέστη ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου σάρξ οὔδέ ἐτέρα ὑπόστασις γέγονε παρὰ τήν τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπόστασιν, ἀλλ' ἐν αὐτῇ ὑποστᾶσα ἐνυπόστατος μᾶλλον καί οὐ καθ' ἑαυτήν ιδιοσύστατος ὑπόστασις γέγονε».⁽⁴³⁾

Καί σέ ἄλλο ἔργο του πάλι:

«Δεῖ δέ γινώσκειν, ὅτι φύσεις μέν ἐνωθῆναι ἀλλήλαις καθ' ὑπόστασιν ἐνδέχεται, ὡς ἐπὶ ἀνθρώπου, καί φύσιν προσληφθῆναι ὑπό ὑποστάσεως καί ἐν αὐτῇ ὑποστῆναι δυνατόν, ὥστε ἀμφοτέρω ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ θεωροῦνται..., ἐκ δύο δέ φύσεων ἀποτελεσθῆναι μίαν φύσιν σύνθετον ἢ ἐκ δύο ὑποστάσεων μίαν ὑπόστασιν παντελῶς ἀδύνατον... Καί πάλιν ἀδύνατον τά ἅπας καθ' ἑαυτά ὑποστάντα ἐτέραν ἀρχήν ὑποστάσεως σχεῖν».⁽⁴⁴⁾

Ὁ ἅγιος Μάξιμος εἶχε σαφῶς ἐντοπίσει τὴν δυνατότητα νὰ ἀποδοθῇ στὸν Σεβῆρο νεστοριανικὴ ἀντίληψις ἐνώσεως τῶν φύσεων: «Εἰ δέ πάλιν ἐξ ὑποστάσεων ἦγουν προσώπων λέγων γεγενῆσθαι τὴν ἔνωσιν, τὴν Ἐδιῶνος, Παύλου τε τοῦ Σαμωσατέως καὶ Νεστορίου ἀποδειχθῇ φρονῶν...»⁽⁴⁵⁾

Εἶναι φυσικό οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι νὰ μὴ δέχωνται τὴν κατηγορία ἐπὶ νεστοριανισμῷ, πού τοὺς προσάπτει ὁ ἅγιος Μάξιμος καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἐμεῖς, διότι ἡ ἀναφορά τοὺς στὸν ὑποστατικὸ χαρακτήρα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως δέν σημαίνει κατ' αὐτοὺς νεστοριανισμό, ἀλλὰ τὴν ἐξασφάλισι τῆς πραγματικότητος τῆς φύσεως. Ὅμως ἡ ἔνστασις τῶν αὐτῆ δέν ἔχει ἀντίκρουσμα, διότι γιὰ τὴν ὀρθόδοξη διατύπωσι τοῦ δόγματος δέν ἀρκεῖ ἡ καλὴ πρόθεσις, ἀλλὰ ἀκόμη τό ὀρθό φρόνημα, οἱ ὀρθές προϋποθέσεις καὶ ἡ σαφὴς διατύπωσις. Πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ κάνει διάκρισι μεταξὺ ὑποστάσεως καὶ ὑποστάσεως; Ἐκτός ἐάν ἡ μία ὀνομασθῇ ὑπόστασις καὶ ἡ ἄλλη πρόσωπο. Ἀκριβῶς σ' αὐτό τό σημεῖο, ὅμως, εὐρίσκεται καὶ ἡ ἄλλη λανθασμένη φιλοσοφικὴ προϋπόθεσις τῶν Ἀντιχαλκηδονίων: ἡ διαφοροποιήσις ὑποστάσεως καὶ προσώπου.⁽⁴⁶⁾ Ἐντεῦθεν καὶ ἡ σύγχυσις στό μυστήριον τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως.

Θεωροῦμε ἀπαραίτητο νὰ κάνουμε μία παρατήρησι, πού ἔχει σχέσι μέ τὸν ὑποστατικόν, κατὰ Σεβῆρον, χαρακτήρα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὁ καθηγητὴς π. Ἰωάννης Ρωμανίδης εἶχε θίξει τό θέμα αὐτό κατὰ τὴν ἀνεπίσημο συνέλευσι τοῦ Bristol⁽⁴⁷⁾ καὶ εἶχε ἐπίσης εὐαισθη-

τοποιήσει τούς Ὁρθοδόξους θεολόγους κατά τήν συνέλευσι τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς στήν Addis Ababa τό 1971.⁽⁴⁸⁾ Ἀναρωτώμεθα: Μήπως καί τό θέμα αὐτό ἐμπίπτει στό σύνολο τῶν θεμάτων πού δέν ἐξετάσθηκαν λεπτομερῶς, λόγω τῆς ἐπιλογῆς μιᾶς περισσότερον ἐπαγωγοῦ μεθόδου κατά τόν ἐπακολουθήσαντα ἐπίσημο θεολογικό διάλογο;

γ) Ἡ ὑποστατική ἔνωσις κατά τόν Σεβῆρο

Ὁ ὅρος ὑποστατική ἔνωσις ἔχει χρησιμοποιηθῇ ἀπό τόν ἅγιο Κύριλλο⁽⁴⁹⁾ μέ τήν ἔννοια μιᾶς πραγματικῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων στήν μία Ὑπόστασι τοῦ Θεοῦ Λόγου. Τόν ὅρο αὐτό πολέμησαν οἱ Ἀντιοχεῖς⁽⁵⁰⁾ ὡς καινοφανῆ καί ὡς μή ἐκφράζοντα τό μυστήριο τῆς ἐνώσεως τῶν φύσεων ἐν Χριστῷ, καί γιά τόν λόγο αὐτόν ἀστόχησαν καί εὐρέθηκαν στόν χῶρο τῆς αἵρέσεως.

Ἡ ὑποστατική ἔνωσις, ὀρθοδόξως ἐννοουμένη, ἀποτελεῖ τόν πυρῆνα τοῦ χριστολογικοῦ δόγματος καί τό ὄπλο ἐναντίον πάσης χριστολογικῆς αἵρέσεως. Στά συγγράμματα τῶν ἁγίων Πατέρων εὐρίσκει κανεῖς πληθώρα ἀναφορῶν στό θεμελιῶδες αὐτό στοιχεῖο τῆς Χριστολογίας. Στό μυστήριο τῆς ἐνώσεως τῶν φύσεων ἡ Ὑπόστασις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἔχει τό ὄντολογικό προβάδισμα. Αὐτός ὁ Λόγος σαρκοῦται προσλαμβάνοντας σάρκα μέ ψυχὴ λογική καί νοερά καί ἐνώνοντάς την μέ τήν θεότητά του, εἰς τρόπον ὥστε αὐτή ἡ αἰδῖος Ὑπόστασις Του νά γίνῃ καί ὑπόστασις τῆς προσληφθείσης σαρκός. Τό ἐνυπόστατον τῆς προσληφθείσης σαρκός ἀποτελεῖ τήν τελειοτάτη

δογματική διατύπωσι τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνώσεως. Ἡ "λειτουργία" τοῦ Θεοῦ Λόγου δέν ἐξαντλεῖται στό γεγονός καί μόνο ὅτι ἐνώθηκε μέ τήν σάρκα, ἀλλά στό ὅτι αὐτός ὁ Λόγος αἰδίως πλέον ἀποτελεῖ τήν Ὑπόστασι καί τό Πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, τοῦ σεσαρκωμένου Λόγου.

Ὑπό τήν ἐννοια αὕτη ἡ ἔνωσις τῶν δύο φύσεων, ὡς κάποια διεργασία, δέν προηγείται ὄντολογικῶς ἀπό τόν "σχηματισμό" τοῦ Προσώπου τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἐμμανουήλ, τοῦ σεσαρκωμένου Λόγου. Μέ πιό ἀπλᾶ λόγια, οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι ἐπικεντρώνουν τήν ἀντιληπτική των ἱκανότητα στό ὅτι ἡ φύσις τοῦ Λόγου καί ἡ ἀνθρώπινη φύσις ἐνώθηκαν, καί ὄχι στό ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἔνωσε τίς φύσεις στόν ἑαυτό Του. Καί ἐπομένως ἀντιλαμβάνονται τό Πρόσωπο ὡς καρπό τῆς ἐνώσεως, ἐνῶ στήν δεύτερη περίπτωσι θά ἀντελαμβάνοντο ὅτι τό Πρόσωπο (ἦτοι ὁ Θεός Λόγος) ἐνεργεῖ τήν ἔνωσι.

Αὕτη ἡ διαφορετική ἀντίληψις τῶν Ἀντιχαλκηδονίων φαίνεται σαφῶς ἀπό τήν προσεκτική μελέτη πολλῶν ἰδικῶν τους κειμένων, ὅπως καί ἀπό τήν κατωτέρω φράσι: «Ἡ Ἐνωσις ἔφερε στήν ὕπαρξι ἓνα Πρόσωπο, καί αὐτό τό ἓνα Πρόσωπο εἶναι τό Πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Υἱοῦ στήν σεσαρκωμένη του κατάστασι». ⁽⁵¹⁾

Στήν συνέχεια τοῦ ἀνωτέρω κειμένου ὑποστηρίζεται: «Υπάρχει μία διάκρισις μεταξύ τοῦ πρό τῆς σαρκώσεως Υἱοῦ καί τοῦ σεσαρκωμένου Υἱοῦ, ἔτσι ὥστε ἡ Ὑπόστασις καί Πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δέν εἶναι ἀπλῶς ἡ Ὑπόστασις καί τό Πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Υἱοῦ». ^(51α)

Ἡ θέσις αὐτή δέν εἶναι σωστή. Διότι, μολονότι ὁ Υἱός πρό τῆς σαρκώσεως δέν εἶχε τήν ἀνθρώπινη φύσι, τήν ὁποία προσέλαβε διά τῆς ἐνσαρκώσεώς Του, μέ τήν προσθήκη τοῦ δευτέρου σκέλους στήν ἀνωτέρω διατύπωσι, τῆς φράσεως "ἔτσι ὥστε... τοῦ Θεοῦ Υἱοῦ", δίδεται ἡ ἐντύπωσις ὅτι συνέβη κάποια μεταβολή στήν Ὑπόστασι τοῦ Θεοῦ Λόγου καθ' ἑαυτήν.

Ἐνα δεύτερο σημεῖο τοῦ θέματος τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως, πού οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι δέν ἐννοοῦν σωστά, εἶναι ἐκεῖνο πού ἀναφέρεται στήν ἐξατομίκευσι τῆς ἀνθρώπινης φύσεως ἅμα τῇ ἐνώσει της μέ τόν Θεό Λόγο. Αὐτό τό γεγονός κατά κόρον τό τονίζει ὁ Samuel, ἀλλά καί τό λέγει ἀπερίφραστα στό κατωτέρω ἀπόσπασμα:

«Ἡ φράσις "ὑποστατική ἐνωσις", λοιπόν, σημαίνει κατά τόν Σεβῆρο ὅτι ἐν Χριστῷ ὑπῆρξε συνδρομή ὧσων ἡ θεία φύσις τοῦ Υἱοῦ παρέχει καί ὧσων μία ἐξατομικευμένη ἀνθρώπινη φύσις συνεισφέρει. Ἡ φράσις ἀκόμη σημαίνει τόν ἀπολύτως ἐσωτερικό καί προσωπικό χαρακτήρα τῆς ἐνώσεως».⁽⁵²⁾

Εἶναι πλέον εὐκολο νά εἰκάσῃ κάποιος τήν σημασία τῶν ἀνωτέρω στόν ὀρισμό τῆς "συνθέτου ὑποστάσεως" τοῦ Χριστοῦ. Ἦδη εἶναι καιρός νά ποῦμε ὅτι ἀδικεῖται ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἀπό τήν κατηγορία ὅτι δέν λέγει ξεκάθαρα τί ἐννοεῖ μέ τήν "σύνθετο ὑπόστασι". προφανῶς λόγω τῆς διαφορετικῆς ὀπτικῆς γωνίας, ἀπό τήν ὁποία ὅπως εἶπαμε βλέπουν τήν ὑποστατική ἐνωσι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι. Πάντως ὁ Ἅγιος εἶναι σαφής, ὅπως θά φανῇ ἀπό τό παρακάτω ἀπόσπασμα, καί ἡ διατύπωσις

αὐτή ἀποτελεῖ γνώμονα ὀρθοδοξίας καί συγχρόνως ἔλεγχος τῶν ἀντιχαλκηδονίων ἀπόψεων. Γράφει λοιπόν ὡς ἑξῆς:

«Προεῖναι μὲν οὖν ἀχρόνως καί ἀϊδίως φαμέν τὴν θεῖαν τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπόστασιν, ἀπλὴν καὶ ἀσύνθετον, ἄκτιστον, ἀσώματον, ἀόρατον, ἀναφῇ, ἀπερίγραπτον... ἐπ' ἐσχάτων δέ τῶν ἡμερῶν τῶν πατρικῶν κόλπων οὐκ ἀποστάντα τὸν Λόγον ἀπεριγράπτως ἐνωκηκέναι τῇ γαστρὶ τῆς Ἁγίας Παρθένου ἀσπόρως καὶ ἀπεριλήπτως, ὡς εἶδεν αὐτός, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ προαιωνίῳ αὐτοῦ ὑποστάσει ὑποστήσασθαι ἑαυτῷ σάρκα ἐκ τῆς Ἁγίας Παρθένου... σεσάρκωται τοίνυν ἐξ αὐτῆς προσλαβόμενος τὴν ἀπαρχὴν τοῦ ἡμετέρου φυράματος, σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοεῤῥᾳ, ὥστε αὐτὴν χρηματίσαι τῇ σαρκὶ ὑπόστασιν, τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπόστασιν, καὶ σύνθετον γενέσθαι τὴν πρότερον ἀπλὴν οὔσαν τοῦ Λόγου ὑπόστασιν –σύνθετον δέ ἐκ δύο τελείων φύσεων, θεότηός τε καὶ ἀνθρωπότητος».⁽⁵³⁾

Οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι, ὡσάν νά ἀγνοοῦν τὰ ἀνωτέρω, ὀρίζουν ὡς σύνθετο ὑπόστασι τό ἀποτέλεσμα τῆς συνδρομῆς τῆς θεότητος καὶ τῆς ἐξατομικευμένης ἀνθρωπότητος: «Ὁ Σεβῆρος χρησιμοποιεῖ τὴν φράσι καὶ διασαφηνίζει τό νόημά της. Ἡ μία ὑπόστασις, λέγει, ἔχει σχηματισθῇ ἀπὸ τὴν συνδρομὴ τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος».⁽⁵⁴⁾

Εἶναι, νομίζουμε, χαρακτηριστικό ὅτι ὁ Σεβῆρος δὲν ὀρίζει τὴν Ὑπόστασι τοῦ Θεοῦ Λόγου ὡς ὑπόστασι καὶ τῆς προσληφθείσης σαρκός. Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τὸν λόγο

ὁ καθηγητής Samuel, ἀπορῶν θέτει τὸ ἐρώτημα: Πῶς εἶναι δυνατόν τὸ ἐνυπόστατον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως νὰ ἐξασφαλίζῃ σ' αὐτὴν μία πραγματικά λειτουργικὴ θέσι στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ δέν ἔχει ὑποστατικό καί προσωπικό χαρακτήρα;⁽⁵⁵⁾ Αὕτη εἶναι ἡ θεμελιώδης διαφορὰ ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξο διδασκαλία! Μόνον ἡ σαφὴς καί ἀπερίφραστος ὁμολογία τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου μπορεῖ νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἐσφαλμένη αὐτὴ ἀντίληψιν τῶν Ἀντιχαλκηδονίων. Ἦτοι: Ὁμολογοῦμε «ἓνα καί τὸν αὐτὸν Χριστόν, Υἱόν, Κύριον, Μονογενῆ, ἐν δύο φύσεσιν... γνωριζόμενον» (τόν Θεόν Λόγον).

Τό πόσο κεντρικὸ ρόλο παίζει ἡ ἀνωτέρω θέσις τοῦ Σεβήρου στὴν κατανόησιν τοῦ χριστολογικοῦ δόγματος καί στίς προεκτάσεις του στὴν θεολογία τῆς Ἐκκλησίας θά φανῇ στίς ἐπόμενες παραγράφους.

δ) Ὁ Σεβήρος διδάσκει μονοενεργητισμό

Ὁ μονοθελητισμός καί μονοενεργητισμός ὡς θεολογικά ρεύματα ἐκδηλώθηκαν ἑκατὸ χρόνια μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Σεβήρου. Ὅμως στὴν διδασκαλία του εἶναι ὀλοφάνερο τὸ μονοενεργητικὸ του φρόνημα. Σφοδρὸς πολέμιος τῆς ἁγίας Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δέν ἐδέχετο ὅτι «ἐνεργεῖ ἑκατέρα μορφή μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας».

Ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ εἶναι ὅτι ἡ θέλησις καί ἡ ἐνέργεια εἶναι οὐσιώδη ιδιώματα τῆς φύσεως: «Ἄλλ' οὐ χωρὶς φυσικῆς ἐνεργείας, ἀληθῶς γέγονεν ἄνθρωπος, ἧς ὁ λό-

γος ὁρος τῆς οὐσίας ἐστί, πάντας χαρακτηρίζων φυσικῶς οἷς κατ' οὐσίαν ἐμπέφυκε».⁽⁵⁶⁾ Τό ἀπλῶς θέλειν καί ἐνεργεῖν εἶναι τῆς φύσεως, ἐνῶ τό πῶς θέλειν ἀνήκει στήν ὑπόστασι.⁽⁵⁷⁾ Εἶναι ἐπίσης γνωστό ὅτι τήν διδασκαλία αὕτη κατοχύρωσε μέ τήν αὐθεντία της ἡ ἁγία ΣΤ' Οἰκουμενική Σύνοδος: «Μετά τῆς θατέρου κοινωνίας ἐκάστην φύσιν θέλειν τε καί ἐνεργεῖν τά ἴδια».

Ὁ Σεβῆρος, ἀντίθετα, μέ χαρακτηριστική σαφήνεια ἀποδίδει τήν ἐνέργεια στό πρόσωπο. Γράφει:

«Ὅταν ἀναθεματίζωμεν τοὺς δεδαιουήντας περί τοῦ Ἑμμανουήλ δύο φύσεις μετά τήν ἔνωσιν, καθῶς καί τὰς ἐνεργείας των καί τὰς ιδιότητάς των, δέν θέτομεν αὐτοὺς ὑπό καταδίκην ἐπειδή ὁμιλοῦν περί φύσεων ἢ ἐνεργειῶν ἢ ιδιοτήτων, ἀλλά διότι λέγουν δύο φύσεις μετά τήν ἔνωσιν καί ἀποδίδουν τὰς ἐνεργείας καί ιδιότητας εἰς ἐκάστην τούτων, ἐντεῦθεν διαιροῦντες αὐτάς μεταξύ τῶν φύσεων».⁽⁵⁸⁾

Ἡ ἐσφαλμένη καί ἀνεπαρκής κατανόησις τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως δείχνει τήν πρώτη βασική της συνέπεια: τήν ἐξίσου ἐσφαλμένη ἀντίληψι περί τῆς ἀντιδόσεως τῶν ιδιωμάτων τῶν φύσεων. Κατ' αὐτοὺς ἡ ἔνωσις τῶν φύσεων στήν μία φύσι τοῦ σαρκωθέντος Λόγου ἐπιτρέπει τήν κοινοποίησι τῶν ιδιωμάτων, κατά τρόπον ὥστε ὁ σεσαρκωμένος Λόγος νά ἔχη μία σύνθετο θεανδρική ἐνέργεια. Τά κατωτέρω λόγια τοῦ Σεβήρου εἶναι ἐνδεικτικά:⁽⁵⁹⁾

«Ποίας οὖν φύσεως ἰδίαν ἐνέργειαν εἴπωμεν τό βαδίζειν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ἀποκρινάσθωσαν οἱ μετά τήν ἔνω-

σιν ἡμῖν τὰς δύο φύσεις εἰσάγοντες. Τῆς θείας; Καί πῶς θεότητος ἴδιον, τό σωματικοῖς ἰέναι ποσίν; Ἀλλά τῆς ἀνθρωπίνης; καί πῶς οὐκ ἀλλότριον τό ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς περιπατεῖν;... Ἀλλά πρόδηλον καί οὐδαμῶς ἀμφίβολον, εἰ μή ἐκόντες μεθύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ Λόγου τοῦ δι' ἡμᾶς σαρκωθέντος, ἐνός καί ἀμερίστου τυγχάνοντος, ἀμέριστος ὑπάρχει καί ἡ ἐνέργεια». ⁽⁶⁰⁾

Ὅμως οἱ ἅγιοι Πατέρες καί στό παράδειγμα αὐτό καί σέ ἄλλα παρόμοια, βλέπουν δύο ἐνέργειες καί ἓνα τόν Χριστόν ἐνεργοῦντα εἴτε θεϊκῶς εἴτε ἀνθρωπίνως:

«Ἐπειδή μὲν οὖν δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, δύο αὐτοῦ καί τὰ φυσικά θελήματα καί τὰς φυσικάς ἐνεργείας φαμέν. Ἐπειδή δέ μία τῶν φύσεων αὐτοῦ ἡ ὑπόστασις, ἓνα καί τόν αὐτόν φαμεν θέλοντά τε καί ἐνεργοῦντα φυσικῶς κατ' ἄμφω τὰς φύσεις». ⁽⁶¹⁾

Πάντοτε τό θέμα τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Χριστοῦ ἦταν ἀπό τὰ σπουδαιότερα σημεῖα τριθῆς. Ἡ ὁμολογία ἐνεργῶν φύσεων στόν Χριστό σήμαινε γιά τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους δύο πρόσωπα, καί γι' αὐτό τόν λόγο δέν ἐδέχοντο μέ κανένα τρόπο δύο ἐνέργειες. Ἐλεγαν: «Ἐπειδή Αὐτός εἶναι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς καί ἐπίσης ὁ Αὐτός εἶναι ὁ μονογενὴς Υἱὸς τῆς Μητρός, εἶναι Ἕνας Υἱός. Καί ὡς Ἕνας Υἱός, ἓνας Χριστός. Καί ὡς ἓνας Χριστός, Μία Ὑπόστασις. Καί ὡς Μία Ὑπόστασις, ἓνα Πρόσωπο. Καί ὡς ἓνα πρόσωπο, μία θέλησις. Καί ὡς μία θέλησις, ἐπίσης μία ἐνέργεια. Καί ὡς μία ἐνέργεια, μία φύσις. Ὡς ἀληθῶς Αὐτός εἶναι Μία Φύσις». ^(61α)